

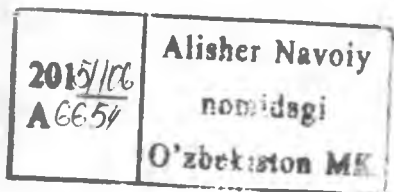

Иркин
Вохидов

ТОШКЕНТ
«O'ZBEKISTON»
2015

УЎК 821.512.133-1 - *Ўзбек адабиёти*
КБК 84(5У)6
В-88

Ушбу сайланмага Ўзбекистон Қаҳрамони Эркин
Воҳидовнинг турли йилларда яратган дилбар шеър-
ларининг энг саралари жамланган.

10 43785
291

ISBN 978-9943-28-154-7

© Э. Воҳидов, 2015

© «O'ZBEKISTON», НМИУ 2015

ҚАЛБ САРҲИСОБИ

Эй сен, латиф дўст, бу сенга
Умрим китобидир,
Балки китоб эмас, умру,
Қалб сарҳисобидир.

Бир шаҳр номи Ибтидо,
Бир шаҳр Интихо,
Жонимда икки шаҳр аро
Йўл изтиробидир.

Сен ким эдинг, ким бўлдинг, эй,
Дил, деб сўрайди дил.
Шеър асли дил саволига
Дилнинг жавобидир.

Ёшимни сўрмангиз, не тонг
Кўнглим йигит эса,
Эркин Ватан ёши менинг
Ёшим ҳисобидир.

ТОНГ ЛАВҲАСИ

Уфқларга қўйиб гулдаста,
Тоғ ортидан кўтарди-да бош,
Пастга боқди чўққидан аста
Олтин қалам тутган бир наққош.

Ҳар нуқтага сайқал бериб у,
Водий узра чизди зар лавҳа.
Сўнг қуёш деб имзо чекди-ю,
Тонготар деб қўйди сарлавҳа.

1956

КАМТАРЛИК ҲАҚИДА

Гарчи шунча мағрур турса ҳам,
Пиёлага эгилар чойнак.
Шундай экан, манманлик нечун,
Кибру ҳаво нимага керак?

Камтарин бўл, хатто бир кадам
Ўтма гурур остонасидан.
Пиёлани инсон шунинг-чун
Ўпар доим пешонасидан.

1956

* * *

Қаро қошинг, қалам қошинг,
Қийиқ қайрилма қошинг, қиз.
Қилур қатлимга қасд қайраб —
Қилич қотил қарошинг, қиз.

Қафасда қалб қушин қийнаб,
Қанот қоқмоққа қўймайсан.
Қараб қўйгил қиё,
Қалбимни қиздирсин қуёшинг, қиз.

1957

СЕВГИ

Ўн саккизга кирмаган ким бор,
Боғингдан гул термаган ким бор.
Сен ҳақингда ёзиб тўрт сатр,
Сирдошига аста кўрсатиб,
Қўшни қизга бермаган ким бор.

Дастлаб ҳар ким қалам олган он
Ёниб сени куйлар бегумон.
Маскан куриб ҳар бир кўнгилдан,
Ошиқларни қолдириб тилдан,
Шоирларни қилурсан бийрон.

Тушдим чоғи мен ҳам домингга,
Эзгу ҳислар бахш этдинг менга,
Ҳаётимга зар лавҳа бўлдинг,
Илк шеъримга сарлавҳа бўлдинг,
Хаёлларим улфатдир сенга.

Юрагимда ҳис этдим қанот,
Тилсим каби очилур ҳаёт,
Висолдаги дамларим ширин,
Ҳижрондаги ғамларим ширин,
Кулиб боқар менга коинот...

Ўн саккизга кирмаган ким бор,
Боғингдан гул термаган ким бор...

1959

ПЎЛАТ

У даставвал ойболта бўлди,
Сўнг замбарак бўлиб қуйилди.
Қилич ҳам у,

МИЛТИҚ

ва наган,

У бомба ҳам бўлиб портлаган.
Лекин олган жаҳонни фақат
Перо бўлиб қуйилгач пўлат.

1959

* * *

То тирикдирки табиат,
То қуёш сочгайки нур,
Уч эгиз бордир тушунча,
Уч бу сўз ёндош бўлур:
Моҳиру меҳру маҳорат,
Олиму илму амал,
Ошиқу ишқу машаққат,
Шоиру шеърү шуур.

1961

ШОИР УМРИ

(пародия)

*«Мана, мен Лермонтов ёшига етдим,
Бир шоир умрини яшадим чиндан.
Шеърият кўкида тик парвоз этдим,
Парвозим баланддир учқур лочиндан».*

Сайёр

«Мана, мен Лермонтов ёшига етдим,
Бир шоир умрини яшадим чиндан».
Қанча қоғозларнинг бошига етдим
Ва лекин Лермонтов чиқмади мендан.

Дўстларим, ортиқча камтарлик нега,
Келажак ўн йилни кўрдим олдиндан.
Вақт келар, етарман Пушкин ёшига,
Ўшанда... Пушкин ҳам чиқмайди мендан.

1961

ТЕРАНЛИК

Шоира Зулфияга

Теранликни қидирмадим уммонлардан,
Инсонлардан топдим уни, инсонлардан.
Теранлик бу — нур ёғилган юзлардадир,
Теранлик бу — ўйчан боққан кўзлардадир,
Теранлик бу — айтилмаган сўзлардадир.
Майингина чимирилган қошлардаги,
Нукра-нукра қиров кўнган сочлардаги,
Бўронларда эгилмаган бошлардаги
Теранликнинг таърифига сўз бормикан?..
Машъум йиллар дилга солган озоридан,
Оналарнинг хасратидан, оҳ-зоридан
Одамларнинг юрагида уммони бор,
Уммонларнинг сокинлиги, тўфони бор.
У йилларнинг зилзиласи кўкракларда,
Машъум уруш доғи ҳали юракларда.
Ҳассос қалбдан оққан энг пок

тилакларда,

Умидларда ҳаёт қадар теранлик бор,
Кўнгилдаги сабот қадар теранлик бор.
Теранликни қидирмадим уммонлардан,
Инсонлардан топдим уни, инсонлардан.

1961

САМАРҚАНД КЕЧАСИ

Мунажжим тасбеҳидан тўкилган доналардек
Осмон узра сочилиб ярқирайди юлдузлар.
Ой шамъу теграсида учган парвоналардек
То саҳар жавлон уриб парпирайди юлдузлар.

Қаддини камон этиб, юзда табассум изи,
Кеча сукунатига кулоқ тутар янги ой.
Ногаҳон эшитилса чақалоқнинг йиғиси,
Яна бир Улуғбек деб ўйлаб қолди, ҳойнаҳой.

Самарқанд юлдузлари лаълимикан, дурдона,
Нақш олмалар сингари териб олгим келади.
Ҳар бири сўйлар экан қадимдан бир афсона,
Саҳаргача кўз юмай кулоқ солгим келади.

Ана Хулқар — етти қиз имлар мени йироқдан,
Ойдин кўчалар бўйлаб шуълаларда оқурман.
Улуғбек қадам қўйган бу муқаддас тупроқдан,
Улуғбек нигоҳ тиккан юлдузларга боқурман.

Бу кеча кўк уммони машъалларга тўлуғдур,
Ҳилолга қўнган юлдуз сузар гўё елканда.
Қадимий шаҳрим узра кезаман, дилда ғурур,
Юлдуз тўла осмонни кўтарганча елкамда.

1961

* * *

Ой фонусин кўтарди осмон,
Юлдузчалар бўлди парвона.
Сайр этайлик, кел, бирга, жонон,
Кўнглим сени истар ягона.

Кўлларимдан тут ўзинг, дилбар,
Ойдин йўлга етакла мени.
Ошиқ бўлиб, ишон, шунчалар
Севмагандим ҳеч қачон сени.

Ажаб, ортиқ сармастман букун,
Кўкрагимга сиққудай олам.
Бу кун лим-лим тўлмиш лолагун
Ишқ майига кўнгил пиёлам.

Кел, юлдузлар тўшалган йўлдан
Етакласин бизни муҳаббат.
Фамларингни чиқар кўнгилдан,
Шод кунларни эслайлик фақат.

Сайр этайлик, кел, бирга, эркам,
Рози кетсин биздан умрбод —
Шодлик учун яралган олам,
Севмоқ учун берилган ҳаёт.

1961

**КИМНИ ЭТМАС
БУ КҰНГИЛ ШАЙДО**

Дунё экан...
Ишқ деган савдо
Борми фақат менинг бошимда?!
Кимни этмас бу кўнгил шайдо,
Ким шеър ёзмас менинг ёшимда?!

Севги илк бор тушди-ю қалбга
Ҳаётимнинг бўлди мазмуни.
У қўлимга тутқазиб қалам,
Кўзларимдан олди уйқуни.

Олди бутун фикру хаёлим,
Кетди дилдан ором, ҳаловат.
Севги бутун боримни олиб,
Шеър завқини қолдирди фақат.

Борлиқ олам кўзимга минг-минг
Гўзалликка тўлиб кўринди.
Гуллар менга ошиқ булбулнинг
Шеър дафтари бўлиб кўринди...

Айб этмангиз,
Дўстлар, бу савдо
Борми фақат менинг бошимда?
Кимни этмас бу кўнгил шайдо,
Ким шеър ёзмас менинг ёшимда?!

1961

АСАБЛАР

Асаблар,
Асаблар,
Асаблар...
Сабабсиз сочилган ғазаблар,
Гуноҳсиз чекилган азоблар.
Кўз ёшлар...
Барига сабаблар
Асаблар, асаблар, асаблар.

Асаблар кимларни қулатмас,
Асаблар уйқуни йўлатмас,
Қалбни ҳеч шодликка тўлатмас,
Одамзод темирмас, пўлатмас!
Асаблар кимларни қулатмас!..

Асабга сўз берманг, одамлар,
Ғазабга йўл берманг, одамлар,
Умр-ку шунчалар қисқадир,
Шуни ҳам қилмаймиз биз қадр.
Асабга сўз берманг, одамлар,
Азобга йўл берманг, одамлар!

1962

ЧУМОЛИ

Гайрат камарини белига боғлаб,
Ўзидан каттароқ чўпни ортмоғлаб,
Манзилга тез етмоқ ёлғиз хаёли —
Сўқмоқ йўлдан борар
Чумоли.

Атрофига боқмас, ишлар узун кун,
Кўпнинг хирмонига кўшмоқ учун
дон...

Йўк,
Одам аждоди бўлмаган маймун,
Чумолидан тарқалган инсон.

1962

АЗГАНУШ

Арман қизига

Кўрдиму лол бўлди ақлим, ўнгмиди бу ёки
туш,
Бўлса ҳам ўнг, ё сени кўргач, бошимдан
учди ҳуш.
Сен баланд тоғ узра эрдинг мисли оҳу ёки
қуш,
Ёлвориб мен пастда дердим: бир нафас
ёнимга туш.
Азгануш, хой, Азганушим,
Азганушжон, Азгануш.

Сен хаёлнинг бир дамилик жилвасиму
чинмидинг,
Ё ғазалларда битилган «ул париваш»
сенмидинг.
Орази гул, сочи сунбул, бир тани
сийминмидинг,
Балки Ширин Ширин эрмас, сен ўзинг
Ширинмидинг?
Азганушим,
Азганушжон, Азгануш, хой,
Азгануш.

Ўсма қўйдингму қошингга, бунчалар тим
қорадир,
Билмадим, бу қошларингдан қанча диллар
порадир,
Раҳм қилғил, битта ўзбек шунчалар
ёлворадир,
Туш ўзинг, ё айт, ёнингга қайси йўлдан

Азганушжон,

Азгануш, хой, Азганушим,

Азгануш.

Бок, бу тоғлар ортида бир ўлка бордир кўп
йирок.

Мен қанотли йўлчига бу бир нафаслик йўл
бирок,

Юр, париваш, мен билан юр, борми сенда
иштиёқ?

Гул тутарман сенга сўлмас ул чамандан бир
кучок.

Азганушим, Азганушжон,

Азгануш, хой, Азгануш.

ФУЗУЛИЙ ҲАЙКАЛИ ҚОШИДА

Еллар, бир дақиқа тўхтанг эсишдан,
Сернаво булбуллар, сайраманг бир оз.
Карбало даштида яёв кезишдан
Чарчаб тин олмоқда Фузулий устоз.
Денгиз, тўлқинларинг урма қирғоққа,
Шоир ўйларига бермагил халал.
Устоз юрагида шеър туғилмоқда,
Дунёга келмоқда бир мунис ғазал:
«Сабо, ағёрдан пинҳон ғамим

дилдора изҳор эт,
Хабарсиз ёрими ҳоли харобимдан хабардор эт,
Кўнгил, ғам гунларин танҳо

кечурма, иста бир хамдам,
Ажал хобиндин афғонлар чекиб
Мажнунни бедор эт».

Япроқлар тебранар шеър мақомига,
Чечаклар жимгина эгиб турар бош.
Мармар сарҳовузнинг кумуш жомига
Шоир кўзларидан оқиб тушар ёш.
Боку боғларига чўкмоқда оқшом,
Денгиз мавж уради товланиб зарҳал.
Шоир юрагидан тошганда илҳом,
Ёш билан қуюлиб келади ғазал:
«Паришон ҳолинг ўлдим, сўрмадинг

ҳоли паришоним.

Ғамингдан дарда туштим,
қилмадинг тадбири дармоним,
На дерсан, рўзигорим бўйлами кечсун,
гўзал жоним.

Гўзим, жоним, афандим, севдигим,
давлатли султоним».

Ошиқлар ухлайди саҳарга томон
Фузулий девонин бошига қўйиб.
Мажнун севгисидан ўқилса дoston,
Булбуллар тинглайди бутокқа қўниб.
Халқим жондин севар дилбар куйларни,
Халқим шеъриятга шайдодир азал.
Нечун банд этмасин фикру ўйларни,
Нечун маҳв этмасин қалбларни ғазал?! —
«Муқаввас қошларингким, ўсма
бирла ранг тутмишлар,
Қиличлардирки қонлар тўкмак ила
занг тутмишлар.
Саҳар булбуллар афғони дагил
беҳуда гулшанда,
Фузулий нолаи дилсўзина оҳанг
тутмишлар».

Ғазал ҳам бўлурми мунча дилрабо,
Бунчалар серишва, бунчалар серноз.
Менинг шоирлигим ёлғондир, аммо
Фузулий шеърига ошиқлигим рост.
Мажнундек беором бўлиб қолганим
Сарсари югурган тўлқинлар айтсин,
Кечалар уйқусиз шеър ёд олганим
Тонгги уфқдаги ёлқинлар айтсин:
«Шифои васл қадрин хажр ила бемор
ўландан сўр,
Зулоли шавқ-завқин ташнаи дийдор
ўландан сўр.
Кўзи ёшлуларинг ҳолин на билсун
мардуми ғофил,
Кавокиб сайрини шаб то саҳар бедор
ўландан сўр».

Еллар, бир дақиқа тўхтанг эсишдан,
Сернаво булбуллар, сайраманг бир оз.
Карбало даштида яёв кезишдан
Чарчаб тин олмоқда Фузулий устоз.

Денгиз, тўлқинларинг урма қирғоққа,
Шоир ўйларига бермагил халал.
Устоз юрагида шеър туғилмоқда,
Дунёга келмоқда янги бир ғазал.

ХОТИРА

Дўстим,
Хотирангдан қилма шикоят,
Ёддан чиқармоқ ҳам яхши одатдир.
Ёддан чиқармоқ ҳам бир саодатдир,
Унутмаслик дарди офир ниҳоят.

Вақтида унутсанг,
Ором топар жон,
Қалб кўтариб юрмас ортиқ жафони.
Мана мен,
Йилларки, бир бевафони
Эсдан чиқаролмай куяман ҳамон.

1963

ТҮРТЛИК

Толиб Йўлдошга

Шеърнинг сози — тўрт сатр,
Тўрт ажойиб — зўр сатр.
Шоир одам ўзини
Тўрт сатрда кўрсатур.

1963

БИР ТОМЧИ ЁШ

Чўққидан бир кичик тош юмаласа,
Тоғни қулатгудек сурон қилади.
Кўзингдан бир томчи ёш юмаласа,
Тоғдай юрагимни вайрон қилади.

Агар кўксим узра қуласа бирдан,
Тутмоққа қодирман тоғлар тошини.
Ҳайҳот, кўтаролмам киприкларингдан
Узилган бир қатра қайғу ёшини...

1964

БОШ ТЕБРАТАР СОАТ КАФГИРИ...

Бош тебратар соат кафгири,
Дер: қадримни билмас одамлар.
Секундларим гавҳар ҳар бири,
Нега парво қилмас одамлар?!

Бош тебратар соат кафгири,
Шошил, одам, ўтмоқдадир он.
Ҳар нарсанинг бўлар охири,
Бош тебратиб қолма сўнг, инсон!

1964

* * *

Болаларни шайтонлардан кўрқитмангиз,
Бобов келди, деб кўрпага беркитмангиз,
То улғайиб, дуч келганда «бобов»ларга,
Ўхшамасин итдан кўркқан соқовларга.

Болаларни шаддодликка ўргатмангиз,
Раҳмсизлик, бедодликка ўргатмангиз.
То улғайиб, дуч келганда инсонларга,
Ўхшамасин андишасиз шайтонларга.

1964

КУЙ АВЖИДА УЗИЛМАСИН ТОР

Куй авжида узилмасин тор,
Шеър ярмида синмасин қалам.
Яшаб бўлмай умрини зинҳор
Бу дунёдан кетмасин одам.

Кўлдан тушиб синмасин қадах,
Лаб текканда тўкилмасин май.
Тўхтамасин уриб турган қалб,
Бошлаб қўйган қўшиғи битмай.

1964

ЮЛДУЗ

Сарлавҳасин топмай гоҳида
Шеърим узра қўяман юлдуз.
Посбон бўлсин шеърим бошида
Ўша юлдуз
кечаю кундуз.

Зухро каби ярақлаб турсин
Тунлар ўзим
юмганда кўзим.
Ҳеч сўнмасин, чарақлаб турсин,
Сўнганда ҳам менинг юлдузим.

1964

ШЕЪР ВА ШАХМАТ

Катак қоғоздаги тўрт йўл шеър каби
Шахмат доналари саф чеккан қатор.
Найзадор филию шахсувор аспи,
Туғбардор фарзини хужумга тайёр.

Шахматни шеър билан қиёс айладим,
Билимдон ўқувчим, қилма эътироз.
Шеър ахир эмасми шахматдек қадим,
Шахматда йўқми ё шеърий эҳтирос.

Гўзаллик,
нафосат,
кураш ва санъат
Шеър ила шахматга азалий удум.
Минг йиллик умрида улар бешафқат
Доимо шоҳларга бошлаган хужум.

Шахмат кўп ўйналган, шеър кўп ёзилган,
Одатий юришлар ҳаммамизга ёд.
Боболар ўйнаган усуллар билан
Улар набирасин қилиб бўлмас мот.

Ўйин, эрмак эмас шеър ҳам, шахмат ҳам —
Ақллар кураши, туйғулар жанги.
Бу жангда қўйилган ҳар битта қадам
Одилу ҳақ бўлсин,
Гўзал ва янги.

Мен орзу қиламан,
Тўрт йўл шеър битиб,
Элга манзур қилсам ақалли бир бор,

Шахматни илк бора ихтиро этиб
Қувонган хиндидек эдим бахтиёр.

Шахмат абадийдир,
Шеър абадий.
Юриш тугамас-у сўз бўлмас тамом.
Шахмат тахтасида,
Шеър майдонида
Ғоялар кураши этади давом.

1964

КЕЧА ВА КУНДУЗ

Ёруғ дунё бор зиёсин тенг
Таксим этган кеча, кундузга.
Нур кадрига етмай тун, уни —
Сочди ойга, минглаб юлдузга.

Шундан ойнинг юзи доғ экан...
Юлдузлар ҳам худди мунчоқ ёш...
Кундуз эса барча нуридан
Яратибди биргина қуёш.

1965

УЧИ ТУГУК ДАСТРҰМОЛ

Кўшним ишга кетаётир сахарлаб,
Бир кўлида учи тугук дастрўмол.
Ё ректорга айтмоқчидир муҳим гап,
Кечқурунга гўшт керакдир эҳтимол.

Ким билади, балки зарур киритмоқ
Илмий кенгаш қарорига янги банд,
Ё дўстига қилмоқчидир кўнғироқ,
Олмоқчидир болаларга хўрозқанд.

Балки... яна бошқа минг бир хил сабаб,
Унутмасин деб паришон бу хаёл,
Кўшним ишга кетаётир сахарлаб,
Бир кўлида учи тугук дастрўмол.

Шошма, дўстим, барча ишинг битади,
Битмас иш йўқ, ошиқмасин юрагинг.
Инсон умри ахир елдек ўтади,
Бош кўтариб атрофингга қарагин.

Қара, баҳор сеп ёзибди оламга,
Қара, ғунча гул шохини эгибди.
Ясанишни унутмай деб байрамга,
Балки у ҳам рўмолчасин туғибди.

Бу дунёда ким беташвиш, ким беғам,
Ҳар инсоннинг бир бошида минг хаёл.
Ўйлаб кўрсам, миямизнинг ўзи ҳам
Ўн тўрт миллиард учи тугук дастрўмол.

Одам яшар замон юкин орқалаб,
Серғалвароқ кечасидан бугуни.
Ором бермас кўкрагида бетинч қалб
Бамисоли дастрўмолнинг тугуни.

Шошма, дўстим, барча ишинг битади,
Мухим гап ҳам, кўнғироқ ҳам, хўрозқанд.
Аммо сени эртанги кун кутади,
Эрта яна дастрўмолнинг учи банд.

Бугунгидек яна сахар турасан,
Ажратасан керакларнинг керагин...
Сочларингда бир тола оқ кўрасан
Биринчи бор санчганида юрагинг.

Тақдир дерлар, билмам надир тақдиринг,
Балки олтмиш, балки юзга кирган чол...
Бошинг узра унсиз йиғлар кампиринг,
Бир қўлида учи тугук дастрўмол.

Ҳаёт аста сўнар экан кўзингда,
Юрак сендан ҳисоб сўрар ўша кун.
Бўлганми ҳеч ихтиёринг ўзингда,
Бирор соат яшадингми бетугун?

Ўйла, дўстим, келмай туриб ўша дам,
Исроф қилма ёш юракнинг кучини.
Мана бу гап ҳеч чиқмасин ёдингдан,
Тугиб қўйгин дастрўмолнинг учини.

1966

ДЕБОЧА

Истадим сайр айламоқни
Мен ғазал бўстонида.
Кулмангиз, не бор сенга деб
Мир Алишер ёнида.

Шеърият дунёси кенг,
Гулзори кўп, бўстони кўп,
Ҳар кўнгил арзини айтур
Неки бор имконида.

Эй мунаққид, сен ғазални
Кўҳна деб камситмагил,
Севги ҳам Одам Атодин
Қолган инсон қонида.

Тошга ҳам ширин ғазал
Бахш айлагай оташ ва жон,
Шавқ ўти ёнса агар
Шоир — ғазалхон қонида.

Рост, ғазал авжида барча
Ой ила Зухро эмас,
Кўп эрур сомончилар ҳам
Шеърият осмонида...

Дўстларим, шоир деманг,
Эркин ғазал шайдосидур,
Ёш денгу маъзур тутинг
Саҳв ўлса гар девонида.

1967

ТУН БИЛАН ЙИҒЛАБДИ БУЛБУЛ...

Тун билан йиғлабди булбул
    Гунча хажри доғида.
Кўз ёши шабнам бўлиб
    Қолмиш унинг япроғида.

Кўз юмар бўлсам, кўзим —
    Олдида пайдо гул юзим,
Гунча кўз очмоғи бор
    Булбул кўзин юммоғида.

Аста барг остида тинглаб
    Ётган эрмиш шўх сабо,
Гунча булбулдан муҳаббат
    Дарсин олган чоғида.

Севги саҳросида қолмиш
    Неча Мажнундан губор,
Неча Фарход гарди ётгай
    Бистуннинг тоғида.

Гунчадек чехрангга Эркин
    Жон фидо этгай, санам.
Қатра қонидан гул унсин
    То муҳаббат боғида.

1967

БАРЧА ШОДЛИК СЕНГА БЎЛСИН

Барча шодлик сенга бўлсин,
Бор ситам, зорлик менга.
Барча дилдорлик сенга-ю,
Барча хушторлик менга.

Сен менинг жонимни олгин,
Мен сенинг дардинг олай,
Барча соғлик сенга бўлсин,
Барча беморлик менга.

Сенга бўлсин барча хусну
Менга бўлсин барча ишк,
Кори хунхорлик сенга-ю,
Меҳри пойдорлик менга.

Бу жаҳоннинг роҳатин ол,
Бор азобин менга бер,
Сенга бўлсин барча ором,
Барча бедорлик менга.

Ол ўзинг кошоналарни,
Менга қўй майхонани,
Барча хушёрлик сенга-ю,
Барча хумморлик менга.

Сенга бўлсин нурли кундуз,
Менга қолсин қора тун,
Барча гулшан сенга бўлсин,
Бор тиканзорлик менга.

Сен шаҳаншоҳликни олгин,
Менга қуллик бўлса бас,
Бор жафокорлик сенга-ю,
Бор вафодорлик менга.

Майли, остонангда ётсам,
Майли, қувсанг тош отиб,
Бор дилозорлик сенга-ю,
Бор дилафгорлик менга.

Сенга шеърни битсин Эркин,
Йиртиб отмоқ ўз ишинг,
Касби инкорлик сенга-ю,
Айбга иқрорлик менга.

1967

ҒУНЧА

Барг остидан мулойим
                  Боққан иболи ғунча,
Не сирни сақлагайсан,
                  Бағринг нечун тугунча?

Пинҳон сиринг баён эт,
                  Кўксингни қилма кўп қон,
Бу ёки ишқ аталган
                  Бизга аён тушунча?

Севмоқ уят эмасдир,
                  Ҳар кимда бор бу савдо,
Кўй, кўп қизарма, ғунча,
                  Бошингни эгма бунча.

Бўлдингни мен каби ё
                  Бир бевафога ошиқ,
Айт, севганингни сенга
                  Парвоси йўқми унча?

Гулгун яноғинг узра
                  Бир томчи ёш кўрарман,
Кел, бирга дардлашайлик,
                  Уй-уйда йиғлагунча.

Мен ҳам ахир сенингдек
                  Изҳори ишқ этолмай
Кўксимда дуди оҳим
                  Даштлар аро қуюнча.

Эй гунча, сабр айлаб
Уммиди васл қилгил,
Ҳижрону ёр жафоси
Бизга фақат бугунча.

1962 – 1967

СУРМА

Аслида ким қарарди
    Ётганда хор сурма,
Бўлди азиз, кўзига
    Суртганда ёр сурма.

Кўзда қаро на из бул,
    Тун доғидан асарму,
Майхона кездиму ё
    Мастонавор сурма.

Ёр кўзига етишмак
    Савдо экан-ку душвор,
Ёниб кўмир бўлибди
    Бечора зор, сурма.

Ўртанма, куйма ортиқ
    Жисмим қаро экан деб,
Ишқ йўлида қаролик
    Тақдирда бор, сурма.

Минг йил ётиб сенингдек
    Гам тоғининг тагида,
Сўнг майли бўлсам охир
    Толега ёр, сурма.

Ёр кетди-ю, қолибдир
    Йўл ўртасида Эркин,
Кўнглида сурмасо кўз,
    Кўзда ғубор сурма.

1967

ЛОЛА САЙЛИ

(бадиҳа)

Таклиф этдим тонг билан
Дилдорни лола сайлига,
Бошим осмонларга етди
Ёр деганда «майлига».

Кенг жаҳон бўлди мунаввар
Лутфидан, эвоҳ, қани,
Сидки дилдан юрса дилбар
Доим ошиқ майлига.

Ўйладим шу тонг, неча йил
Дашту саҳролар кезиб,
Таклифи сайл айламабдир
Не учун Қайс Лайлига!

Бу хаёлим ёрга айтсам,
Кулди-ю, берди жавоб:
Аҳли ишқ ҳам бокқай албат
Ўз замонин зайлига.

Лола тердик даста-даста,
Кеч билан қайтдик шаҳар,
Йўлда бир-бир тарқатиб
Эркин муҳаббат хайлига.

1967

ЙЎҚ ЭМИШ ОРЗУДА АЙБ...

Сайди ишқ бўлган кўнгилга
    Кўймангиз беҳуда айб.
Бўлса банди доми сайёд,
    Йўқ эрур охуда айб.

Бандга тушган бу кўнгулдур,
    Менда, айтинг, не гунох,
Дил қушига дом қўйган
    Ул икки жодуда айб.

Жоду кўзлар банди ёлғиз —
    Сен эмас, тутқун юрак,
Аввал охир кўҳна мерос
    Ишқ деган туйғуда айб.

Эй кўнгил, ўз майлинг ила
    Бўлдинг ишқ домига банд.
Излама энди баҳона,
    Демагин у-буда айб.

Севги дардидан менинг ҳам
    Бўлди рангим каҳрабо,
Йўқ илож, не наф ўкинмак
    Бўлмаса кўзгуда айб?

Сен-ку Зухросан фалакда,
    Интизорингман фақат,
Не ажаб, толпинса кўнглим,
    Йўқ эмиш орзуда айб.

1967

КИМДА ИҚТИДОР ЙЎҚДИР...

Кимда иктидор йўқдир,
Илм ила ҳунар зое,
Иктидор берурман деб
Чекма ранж, кетар зое.

Кимда асли толе йўқ,
Нақди ҳам кетар қўлдан,
Берганинг билан бўлмас
Олтину гуҳар, зое.

Кимки беҳамиятдир,
Четдадир назардан ҳам,
Чунки беҳамиятга
Солганинг назар зое.

Кимки муз юрак бўлса
Ўйлама эритмакни,
Минг қуёш ёқиб қўйсанг
Қилмагай асар, зое.

Гар қуён юракли эр
Жазм этар баҳодирлик,
Унга арғумоқ эсиз,
Тилла нақш камар зое.

Бу «насихат»ни Эркин
Ёзди бир сабаб бирлан,
Кўнглида сезар аммо,
Шеъри бесамар, зое.

1967

СЕНГА БАХТДАН ТАХТ ТИЛАРМАН

Сен ганисан, менда бисёр эҳтиёж.

Нодирабегим

Сенга бахтдан тахт тиларман,
Толедан бошингга тож,
Мулки ҳуснингга омонлик,
Тожу тахтингга ривож.

Тожу тахт ташбеҳидан сен
Кўҳна деб кулсанг нетай,
Сен ахир шоҳи жаҳоним,
Мен қулингман, не илож?

Не иложким, давлатим йўқ,
Ганжи меҳримдан бўлак,
Бул эваздан кўз тўлайдур
Қатра-қатра дур хирож.

Кўзларим айлар ҳамиша
Арзи мухтожлик сенга,
Айт-чи, жоним, борми сенда
Кўз ёшимга эҳтиёж?

Кўп насиҳат тинглаб Эркин
Қилмади ҳеч тарки ишқ.
Бор масалким, иш юришмас
Соҳиби гар бўлса кож.

1967

ХАЁЛ

Кечалар киприklarимда
Тарки хоб айлар хаёл,
Ўз хаётимдан ўзимга
Сарҳисоб айлар хаёл.

Қисса айтур мозидин гоҳ,
Эртадан афсона гоҳ,
Гоҳ савол айлар кўнгилга,
Гоҳ жавоб айлар хаёл.

Кўкда сузган ойни кўзга
Бир кичик фонус этиб,
Пирпираб ёнгувчи шамни
Моҳи тоб айлар хаёл.

Май тўла жом ичра тўфон
Мавжини пайдо қилур,
Тонг шафақ алвонини
Гулгун шароб айлар хаёл.

Минг асрлар кори ҳолин
Қилгай у бир сония,
Лаҳзанинг мазмунини
Минг бир китоб айлар хаёл.

Неки забт этмиш шуур,
Боис хаёл ўлса, не тонг,
Дилга парвоз айла деб
Мангу хитоб айлар хаёл.

Бу шитоб асрим хаёлга
Этдиму тезликни бахш,

Билмадим, асримни олға
Ё шитоб айлар хаёл.

Бор экан инсон кўлида
Орзу ёққан чароқ,
Бу чароқни, ўйла, бир кун
Офтоб айлар хаёл.

Мен хаёлни шеърга солдим,
Ўйпараст бўлма ва лек,
Бесамаар бўлса сени
Бир кун хароб айлар хаёл.

Бўлгин, Эркин, хар нафас
Эзгу хаёлга ошино,
Пок эса ният, сени
Олижаноб айлар хаёл.

1967

УЙҒОТМАГИЛ...

Тушда кўрдим дилбаримни,
Эй сабо, уйғотмагил,
Олма бир дам васл шавқин,
Кўй, мени кўзғатмагил.

Неча кунлар ахтарурман,
Кўзларимда уйқу йўқ,
Уйқуда топдим ниҳоят,
Энди сен ажратмагил.

Сочларин бўйнимга боғлаб
Шод эрурман бу кеча,
Кўй, чаманлардан, сабо,
Гул атрини тарқатмагил.

Севганим, хуршид жамолим
Васлидан хушнуд кўнгил,
Сен қуёшни кўзларимга
Бир нафас кўрсатмагил.

Лабларимда кулгу, гўё
Тушда қанд кўрган гўдак,
Кўй, шакар лабдин аюрма,
Сен мени йиғлатмагил.

Гар йўқотсам бу кеча мен
Қайга боргум ахтариб,
Тушда кўрдим дилбаримни,
Эй сабо, уйғотмагил.

1967

УЗУМ

Термулар шабнамли япроқ —
Остидан пинҳон узум,
Лабларингга етмоқ истаб
Тонг саҳар гирён узум.

Офтоб машшотаси
Ток сочини нурдан тараб
Зангининг бўйнига осмиш
Шодаи маржон узум.

Тоқи ишком мисли осмон,
Ҳар тараф юлдуз сочур.
Воҳ ажаб, бу не синоат,
Ер узум, осмон узум.

Тарк этиб кўшқин, саватга
Кўйди бош, излаб сени
Чарх уриб бозор ичида
Бўлди саргардон узум.

Кимки ошиқликни даъво
Айласа шулдир жазо,
Оқибат хум ичра бўлди
Маҳкуми зиндон узум.

Хум ичида неча йил
Хун бўлмоқ эркан қисмати,
Лабларингга етди охир
Бир пиёла қон узум.

Бир қадах гулгун шароб
Тутдим сенга, бир хўпладинг,
Толеимдан воладурман,
Бахтидан хайрон узум.

Эй дилором, сенга Эркин
Тутди майдек шеърини,
Дил хумида неча йил
Қон бўлди бу девон — узум.

1967

ДЎСТ БИЛАН ОБОД УЙИНГ

Дўст билан обод уйинг,
Гар бўлса у вайрона ҳам,
Дўст қадам қўймас эса,
Вайронадир кошона ҳам.

Интизор ҳар уй диловар
Дилкушолар базмига,
Гар оёқ қўйса қабоҳат
Йиғлагай остона ҳам.

Яхши дўстлар даврасида
Очилурсан ҳар замон,
Кўркни шода ичра топгай
Марварид дурдона ҳам.

Сўрма мендан, ким дилоро,
Дўстми ё жонона деб,
Дўст менинг кўнглимдадир,
Жонимдадир жонона ҳам.

Қочма ростгўй дўстларнинг
Қоҳишу озоридан,
Қадди рост шамнинг тилидан
Ўртанур парвона ҳам.

Дўст қидир, дўст топ жаҳонда,
Дўст юз минг бўлса оз,
Кўп эрур бисёр душман
Бўлса у бир дона ҳам.

Ким сенга хамроз эмасдир,
Боғараз деб ўйлама,
Гоҳи душманлик қилурлар
Қўл сиқиб дўстона ҳам.

Дўсти содиқ йўқ экан деб
Ўртаниб куйма ва лек,
Меҳр уйин кенг очсанг, Эркин,
Дўст бўлур бегона ҳам.

1967

РАШКИМ

Сени ётлар тугул ҳатто —
Қилурман рашк ўзимдан ҳам,
Узоқроқ термулиб қолсам
Бўлурман ғаш кўзимдан ҳам.

Кўзим ёнгай сенга наргис —
Кўзин тикса чаманларда,
Яширмам, лолага рашким
Аён бўлгай юзимдан ҳам.

Дегайларки, чаросу
Ол гилос олмиш лабингдан ранг,
Лабинг тегса ҳасад қилгум
Гилос бирлан узумдан ҳам.

Сени жоним дедим ёлғиз,
Сени қалбим дедим танҳо,
Чимирдинг қош, пушаймонман
Қўпол айтган сўзимдан ҳам.

Висол онда кўз очса,
Не тонг, тонгдан кўнгилда ранж,
Жудо қилгай мени ой юз,
Хумор кўз юлдузимдан ҳам.

Сенга ўн тўртда боғландим,
Ҳануз эркин бўлолмас дил,
Ўзим доғман, ақл кирмас,
Тўзимсиз ўттизимдан ҳам.

1967

ДУТОРИМ ТОРИ ИККИДУР...

Дуторим тори иккидур:

Бири қувноқ, бири маҳзун
Ки, байтим сатри иккидур:
Бири дилхуш, бири дилхун.

Нигорим чашми иккидур:

Бири яғмо, бири жоду,
Бу жодудан икки кўзим
Бири Сайхун, бири Жайхун.

Жаҳонда икки дилбарнинг

Бири сенсан, бири Лайло,
Жаҳонда икки ошиқнинг
Бири менман, бири Мажнун.

Жаҳонда икки юлдуз бор:

Бири сенсан, бири Зухро,
Мисоли икки нуқтамнинг
Бири остин, бири устун.

Жаҳоннинг меҳри иккидур:

Бири сенсан, бири офтоб,
Тарозу палласи икки:
Бири ердур, бири гардун.

Макони икки лочиннинг —

Бири қоя, бири осмон,
Қаноти икки шоирнинг —
Бири ўлка, бири очун.

Ғазал битмакда сачрабдур
Кўзимдан ёш, дилимдан ўт.
Шу боис икки сатримнинг
Бири қатра, бири учқун.

Келиб боғ сайридан Эркин
Ғазалга тўлқин излардим,
Кириб келди икки дўстим:
Бири Сайёр, бири Тўлқин.

1968

СЕВГИНИ ТОРТИБ БЎЛУРМУ...

Севгини тортиб бўлурму
Тошу тарозу билан,
Меҳрни ўлчаб бўлурму
Зар билан, инжу билан?

Айт, қачон кўнглимга солдинг
Ишқ ўтин, эй соҳира,
Дил ўзи боғландиму, ё
Боғладинг жоду билан?

Мен сенга кўнглимни очдим,
Ха деб айт, ё йўқ деб айт,
Бунча қийнайсан дилимни,
Ўртама кулгу билан.

Нега сенга тик қаролмам,
Кўзларинг офтобми, ё
Офтоб аксин кўзга солдинг
Ўйнашиб кўзгу билан.

Васл умидин тарк этолмай
Интилар кўнглим сенга,
Умрини ошиқ ҳамиша
Ўтказур орзу билан.

1968

ОЙНИНГ ЎН БЕШИ ҚОРОНҒУ

«Умрини ошиқ ҳамиша
Ўтказур орзу билан».
Ойнинг ўн беши қоронғу,
Ўн беши ёғду билан.

Севгида кўксингга томган
Кўз ёшингдан фойда йўқ,
Ишқ ахир шундай оловки,
Ўчмагай у сув билан.

Заҳмати ишқ дард эурса,
Заҳмати шеърдур даво,
Чунки, оғунинг шифоси,
Дейдилар, оғу билан.

Барча заҳмат менга бўлсин,
Майли, доим мен яшай
Бу ажиб тотли азобу
Бу ширин қайғу билан.

Ёшлигим — умрим нахори,
Ишқу шеърсиз не ҳаёт?
Тонгни ёлғиз гафлат аҳли
Ўтказур уйқу билан.

Ёрни мен жоним деб айтсам,
Илтифот деб ўйлама,
У яшар менсиз ва лекин
Мен тирикман у билан.

1968

САЙР

Раҳматуллога

Қилмадим бир бор ўшал
Гул юзли зебо бирла сайр,
Қонмагай дил, айласам
Минг битта Лайло бирла сайр.

Не бўлур бир лаҳза кезсам
Хусн шоҳи бирла мен,
Этмаганму сайд чоғи
Қул шаҳаншоҳ бирла сайр.

Бадниятлар даврасида
Шоду хандон ул нигор,
Гоҳ қилур Етти қароқчи
Шўх Сурайё бирла сайр.

Ёр билан сайр этмоғимга
Ҳеч умидим қолмади,
Мен ўзим Мажнун каби
Айлайми сахро бирла сайр.

Сайр этарман кўча-кўйда
Ёр хаёли бирла шод,
Қилмагай ҳеч ким ёнида
Шунча тилло бирла сайр.

Мен-ку ёр ишқига фарқмен,
Сайр истарман яна,

Тош ҳам орзулар экан
Қилмоқни дарё бирла сайр.

Бу замон кўнглингда, Эркин,
Қолмагай зарра ғубор,
Айласанг бир бор дўстинг
Раҳматулло бирла сайр.

1968

СЕВГИ

Севги шундай навбахорки,
У тикандин гул қилур,
Тошга жону тил бағишлаб,
Зоғни ҳам булбул қилур.

Севги шундай дард эрурки,
Барча бўлғай мубтало,
Мубталони неки қилса
Телба бу кўнгул қилур.

Севги шундай тангридирки,
Унга тенгдур шох, гадо,
Қулни айлаб шоху султон,
Шоҳни бўлса қул қилур.

Севги шундай бир оловки,
Жонга ундан йўқ омон,
Гулханида ўртаб-ўртаб,
Бир кун охир қул қилур.

Севгинингдур ҳукми мутлақ,
Истаса шайдоларин
Чашми гирёнидан уммон,
Оҳидан довул қилур.

Севгига шеър битдинг, Эркин,
Бесабаб эрмаски, ишқ —
Айлагач кўнгулни ишғол,
Шеър ила машғул қилур.

1968

ГУЛЛАР БАЗМИ

Гул фасли санам
Сайр ила гулшанда бўлибдур,
Гунча кўз очиб,
Гул юзида ханда бўлибдур.

Гуллар ичида
Шоҳи ўзим, дер эди лола,
Мағрурлигидан
Ул ўзи шарманда бўлибдур.

Карнай гулининг
Оғзи очик, волаю ҳайрон,
Наргиснинг, ажаб,
Икки кўзи санда бўлибдур.

Саф-саф тизилиб
Сафсар оёғингга қўйиб сар,
Банд-банд узилиб,
Жони билан банда бўлибдур.

Қирқ бошларимиз,
Қирқ дея қирқ оға-ини гул,
Тиғингга улар
Бари сарафканда бўлибдур.

Юз жилва билан
Нозли хиром этса печакгул,
Шоҳигул анинг
Рақсига хонанда бўлибдур.

Қалқиб келадир
Сувда нилуфар сенга пешвоз,
Оқ шоҳида хур
Сайр ила елканда бўлибдур.

Гулшанда кезиб
Хўп сара гулдаста тузибсан,
Эркиннинг эса
Шеъри пароканда бўлибдур.

1968

БИР ГЎЗАЛКИМ

Бир гўзалким, ҳуснидан эл
    Лол эмиш, ҳайрон эмиш,
Ишқи бирлан диллар обод,
    Хонумон вайрон эмиш.

Нуктадек бир холи бормиш
    Гунча лабнинг устида,
Ул бири ошкор эмишдир,
    Ул бири пинҳон эмиш.

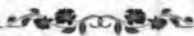
Санги дилнинг ҳасратида
    Қанча диллар дард чекиб,
Кўзларининг ғурбатида
    Қанча кўз гирён эмиш.

Барча шайдоларнинг оҳи
    Жам эса маҳшар бўлиб,
Хуни дил кўз ёшларидан
    Бир буюк тўфон эмиш.

Қилгай эрмиш мутриби ишқ
    Ўз мақомини ирок,
Шул сабаб оҳанги ушшоқ,
    Гиряи аффон эмиш.

Кўйида ётмиш кўнгиллар
    Мисли синган кўзгудек,
Воҳки, ҳар бир парчасида
    Ул руҳи тобон эмиш.

Ул гўзал олмослик эрмиш,
Ким парилар зотидан,
Гойибона ошиқ Эркин
Толиби даврон эмиш.

1968

ЎРТАДА БЕГОНА ЙЎҚ

Кўйида мен тош бошимни
                    Урмаган остона йўқ.
Элда бор шундай масал:
                    Жон чекмасанг жонона йўқ.

Севги водийсида менга
                    Тенг бўлолгай қайси Қайс?!
Кўнглим очсам, икки дунё
                    Бу каби афсона йўқ.

Шаҳр ичида ҳолатимдан
                    Кулмаган бир оқилу
Хилват ичра менга улфат —
                    Бўлмаган девона йўқ.

Не ажабким, маст бўлибман
                    Кўзларингга термилиб,
Етти иқлимда бу янглиф
                    Май йўғу майхона йўқ.

Ишқ гамин айтсам қаламга
                    Ич этин куйдирди ул,
Севгидек ўт йўқ жаҳонда,
                    Мен каби сўзона йўқ.

Оқ қоғозим, сенга Эркин
                    Очди пинҳон ишқини,
Сен бору мен бор, қалам бор,
                    Ўртада бегона йўқ.

1968

ЎЗБЕГИМ

(қасида)

Тарихингдир минг асрлар
Ичра пинхон, ўзбегим,
Сенга тенгдош Помиру
Оқсоч Тиёншон, ўзбегим.

Сўйласин Афросиёбу
Сўйласин Ўрхун хати,
Кўхна тарих шодасида
Битта маржон, ўзбегим.

Ал Беруний, Ал Хоразмий,
Ал Фороб авлодидан,
Асли насли балки Ўзлук,
Балки Тархон, ўзбегим.

Ўтдилар шўрлик бошингдан
Ўйнатиб шамширларин
Неча қоон, неча султон,
Неча минг хон, ўзбегим.

Тоғларинг тегрангда гўё
Бўғма аждар бўлди-ю,
Икки дарё — икки чашминг,
Чашми гирён, ўзбегим.

Қайсари Рум найзасидан
Бағрида доғ узра доғ,
Чингизу Боту тифига
Кўкси қалқон, ўзбегим.

Ёғди тўрт ёндин асрлар
Бошингга тийри камон,
Умри қурбон, мулки торож,
Юрти вайрон, ўзбегим.

Давр зулмига ва лекин
Бир умр бош эгмадинг,
Сен — Муқанна, сарбадор — сен,
Эрксевар қон, ўзбегим.

Сен на зардушт, сен на буддий,
Сенга на оташ, санам,
Одамийлик дини бирла
Тоза имон, ўзбегим.

Маърифатнинг шуъласига
Талпиниб зулмат аро,
Кўзларингдан оқди тунлар
Кавкабистон, ўзбегим.

Тузди-ю Мирзо Улуғбек
Кўрагоний жадвалин,
Сирли осмон токига илк —
Кўйди нарвон ўзбегим.

Мир Алишер наърасига
Акс-садо берди жаҳон,
Шеърият мулкида бўлди
Шоҳу султон ўзбегим.

Илму шеърда шоҳу султон,
Лек тақдирига қул,
Ўз элида чекди фурбат,
Зору нолон ўзбегим.

Мирза Бобур — сен, фигонинг
Солди олам узра ўт,
Шоҳ Машраб қони сенда
Урди тугён, ўзбегим.

Шеъриятнинг гулшанида
Сўлди маҳзун Нодира,
Сийм танни ювди кўз ёш,
Кўмди армон, ўзбегим.

Йиғлади фурқатда Фурқат
Хам муқимликда Муқийм,
Нолишингдан Ҳинду Афғон
Қилди афғон, ўзбегим.

Тарихинг битмакка, халқим,
Мингта Фирдавсий керак,
Чунки бир бор чеккан оҳинг
Мингта дoston, ўзбегим.

Ортада қолди кўхна тарих,
Ортада қолди дард, ситам,
Кетди ваҳминг, битди захминг,
Топди дармон, ўзбегим.

Бўлди осмонинг чароғон
Толе хуршиди билан,
Бўлди асрий тийра шоминг
Шуъла афшон, ўзбегим.

Мен Ватанни боғ деб айтсам,
Сенсан унда битта гул.
Мен Ватанни кўз деб айтсам,
Битта мужгон ўзбегим.

Фахр этарман, она халқим,
Кўкрагимни тоғ қилиб,
Кўкрагида тоғ кўтарган
Танти дехқон ўзбегим.

Ўзбегим деб кенг жаҳонга
Не учун мадҳ этмайин!
Ўзлигим билмоққа даврим
Берди имкон, ўзбегим.

Мен буюк юрт ўғлидурман,
Мен башар фарзандиман,
Лекин аввал сенга бўлсам
Содиқ ўғлон, ўзбегим.

Менга Пушкин бир жаҳону
Менга Байрон бир жаҳон,
Лек Навоийдек бобом бор,
Кўксим осмон, ўзбегим.

Қайга бормай, бошда дўппим,
Фоз юрарман гердайиб,
Олам узра номи кетган
Ўзбекистон, ўзбегим.

Бу қасидам сенга, халқим,
Оқ суту туз хурмати,
Эркин ўғлингман, қабул эт,
Ўзбегим, жон ўзбегим.

1968

* * *

Баҳор.
Барқут кийиб безанди боғлар,
Саҳролар кўксига тақди қизғалдоқ.
Қуёш этагига оқ булут боғлаб,
Ўрик шохларида қовурди бодрок.

Еллар олиб қочди қишнинг хобини,
Барглар чапак чалиб уйғонди шодон.
Бутоқларга қўниб, гул китобини
Варақлашга тушди булбул — ғазалхон....

Бугун коинотда эзгу бир ташвиш,
Фунча гул бўлай деб кўзин очади.
Мусича олдидан бир дона чўпни
Чумчуқ уясига олиб қочади.

Ҳайдалган даладан бир хас ортмоқлаб —
Чумоли югурар — у ҳам тирик жон.
Шошилиб чопади табиб ирмоқлар
Ернинг томирига қуймоқ учун қон...

Она тупроқ эса куз ташвишида,
Юксак хирмонларга сийнаси юклик.
Унинг сокингина тин олишида
Бордир оналарга хос бир буюклик.

1968

ШОИР ҚАЛБИ

Шоир қалби гўё анор,
Шеъри унинг шарбати.
Бўлмас экан шеър аҳлининг
Ўз қалбига шафқати.
Тинмай эзар, эзар уни
Аммо шоир билади —
Пиёласи тўлган кун
Паймонаси тўлади.

1968

ТАСАВВУР

Болалик экан-да,
Муаллимимдан
Сўрабман бир куни:
— Айтинг-чи, агар —
Ер шундай тезликда айланса чиндан,
Не учун тўкилиб кетмас одамлар?

Ёдимдан чиқмайди бир челак сувни
Муаллим бош узра айлантиргани.
Қатра тўкмай ерга қўяркан уни,
Тушундингми, дея мендан сўргани.

Йиллар ўтиб кетди ва лекин ҳамон
Ўша илк тасаввур яшайди менда.
Бир челак сув каби айланар жаҳон,
Мен-чи, бир томчиман ўша тўлқинда.

Учқур замон билан қалқиб, чайқалиб,
Чарх уриб бораман гирдоблар аро.
Бешафқат тезликдан асабим толиб,
Бир нафас тин олсам дейман-у, аммо —

Мендами ихтиёр?
Югурар замон,
Шиддати ўтади ҳар бир толамдан.
Тўхтасам, тўкилгум бир томчисимон,
Томчидек йўқ бўлиб кетгум оламдан.

1969

ҚҰНФИРОТДА АЙТИЛГАН АЛЁР

Шоир!

Сен бу неъматларнинг ёқут кўркига
Бокдингми, уларга лабинг тегдими?

Демак, сен қарздорсан.

Одамлар кўнглига

Сен ҳам битта ниҳол экдингми?

Бахра ололдими бир зот юраги?

Бирор қалб губорин юва олдингми?

Сен ҳам ўз шеърларинг замиридаги

Шўр сувларни қува олдингми?

Бу тупроққа қара.

Севиб шеърингни

Ишлов беролдингми сен ҳам шу қадар?

Сув ургани йўқми ногоҳ ерингни,

Босиб кетмадими бегона ўтлар?

Биз минг йил умр кўриб,

Минг йил шеър битсак,

Минг йил баён этсак юрак арзимиз,

Дехқон меҳнатини шарафлаб ўтсак,

Хар туп ғўзасини бир дoston этсак,

Шунда ҳам биз агар оламдан кетсак —

Бўйнимизда кетар қарзимиз.

1971

КАРДИОГРАММА

Кардиограмма,
Нимадир бу хат?
Нималар демокда юрагим зарби?
Нечун у кўксимда уринар факат
Парвозга талпинган тутқун қуш каби?
Нечун тугён қилар,
Не истар кўнгил,
Не дер бу самандар — ўт ошиноси?
Айтинг, шифокорим,
Сиз кўз тиккан бул
Турфа чизиқларнинг недир маъноси?
Балки жон риштаси дегани шудир,
Давоми умримнинг сўнгига туташ?
Балки ҳаёт йўлим...
Бу йўл ҳам ахир
Ўша чизиқларга жуда ҳам ўхшаш.
Унинг ҳам паст-баланд, ўру қири бор,
Уни ҳам қаршилар гоҳ тикан, гоҳ гул.
Ёшлик равон йўлни танламас зинҳор,
Унинг сўқмоқлари ҳамиша мушкул.
Чунки юрак ўзи турмас лаҳза жим,
Чунки машаққатдан ором топар жон.
Лекин ҳамишалик раҳнамо қалбим
Не учун дафъатан кўтарди исён?
Уни ранжитдимми?
У норозими?
Балки билолмадим не унга матлуб?
Доктор!
Юрак мендан пинҳон розини
Сизга ошкор этиб ёздими мактуб?

Айтсин,
Нима гуноҳ қилдим юракка?
У бошлаган йўлдан сира қайтдимми?
Одамлар олдида
Ё ўзим якка —
Юрагимга қарши бир сўз айтдимми?
Ёки кимларгадир тавозе этиб
Оқни қора дедим — имон беҳабар?
Ёки ноҳақликни кўриб, эшитиб,
Кўзимни кўр қилдим, қулоғимни кар?
Унга жабр этгулик нима айбим бор?
Ахд қилиб ахдимда турмадимми ё?
Дўстликка хиёнат қилдимми бир бор
Ва ё ишқ йўлида бўлдим бевафо?
Мен унинг измидан чиқмадим-ку ҳеч,
Поймол этмадим-ку уни ҳеч қачон.
Доим содиқ бўлган юрагим бу кеч
Не учун дафъатан кўтарди исён?
Биламан,
Меҳнати унинг мушкулот,
Осон тутиб бўлмас асло юракка.
Еру осмон тинчир,
Тинчир коинот,
Лекин ором билмас қалб ўзи якка.
Биламан,
Ҳоят тез асрим шиддати,
Елкаларга ортган уҳдаси буюк.
Фазода чарх урган Ернинг суръатин
Юракларга берган аслида шу юк.
Шу юк босар унинг нақ ўртасидан,
Бутун вужудимда шу юк залвари.

Ажаб эмас, юрак аортасидан
Ўтиб кетган бўлса олам меҳвари.
Одам туғилмас-ку даврини сайлаб,
Замон танламасдим ва лекин ўзга.
Қалб мени кечирсин, уни авайлаб —
Олиб боролмасам тўқсонга, юзга.
Аmmo умидим бор,
Авлодлар бир кун
Бизнинг юракларга қилурлар ҳавас!
Сен эса, эй қалбим, шу умид учун
Энг сўнгги ёлқининг бера олсанг бас.

1971

ҚОРХАТ

Шоира қизларга

Қор ёғар — осмонда оққушлар учар,
Қор ёғар — осмондан оқ уқпар тушар.
Қор ёғар еру фалакни тўлдириб,
Бизлар эрсак иссиқ уйда ўлтириб,
Тарк этолмай халқимизнинг одатин
Ёзамиз дўстларга дўстлик қорхатин.
Қорхат асли қордай оппоқ дил хати,
Оқ кўнгилнинг меҳри, тафти, ҳурмати.
Ошинолик, чин вафо изҳори ул,
Гоҳи пинҳон севгининг иқрори ул.

Қор ёғар, қорхат ила, хуллас калом,
Шоира қизларга йўллаймиз салом.
Сизга, эй Гулчехра қизлар, Эътибор,
Айтамыз кўнгилда орзу неки бор.
Ой Ҳалима ҳам Малика, Турсуной,
Эй чирою файзга бою шеъри сой,
Сизга дилдан энг самимий эҳтиром,
Янги йилнинг табриги ҳам ассалом!

Энди келсак сўзнинг индаллосига,
Яъни қорхатнинг асл маъносига:
Янги йилда давра тузмоқ фарз бўлур,
Ким ютилса, бир зиёфат қарз бўлур.
Қорхат элтган элчимизни тутсангиз,
Тан берурмиз, қарз бўлурмиз, ютсангиз.

Йўкса ўзни катта ишга чоғлангиз,
Шу бугундан пеш этакни боғлангиз.

Бермангиз Гулчехраларга зарра дам,
Бирйўла ювгай мукофотларни ҳам.
Енг шимарсин Мўътабар, Ойдин букун,
Қарз улар бултурги дostonлар учун.
Тутди бир кўлда газет, бир кўлда тор,
«Лирика»ни ювмади лек Эътибор.
Бибисора ҳам Санобар қайдадир,
Битта шеъри бир зиёфатга татир.

Хуллас, энди барчангиз ҳамдам бўлинг,
Худди «Қизлар давраси»дек жам бўлинг.
Шеър ёзар чоғидагидек ёнингиз,
Бунда дастурхонингиз — дostonингиз.
Ўзингиз айланг товус янглиғ хиром,
Шеърятдай тотли бўлсин ҳар таом.
Ол яноғингиз каби олма, анор,
Кўзларингиздек чарос боқсин хумор.
Эслатиб ҳам писталар хандонингиз,
Юзингиздек кулса ширмой нонингиз.
Бўлса бодомлар қабоғингиз каби,
Ҳам мурабболар дудоғингиз каби.
Лағмон эшиб тола-тола сочингиз,
Мисли ёйиб ташлагандай сочингиз.
Сочдаги баргакдайин кўк бодиринг,
Ҳам хино янглиғ патинжон олдириг.
Тарвузу қовунни ҳам сероб қилиг,
Худди ошиқларни тилгандай тилиг.
Ҳар узум бўлсин дуру маржон каби,
Ё Мукаррам шеър ўқиб турган лаби.
Шабнамиким ой Нилуфар холидай,
Таъми Ойдин шеърларининг болидай.

Турса соз сизнинг газал янглиф шароб,
Кирса боз бизнинг юрак янглиф кабоб.
Ол анорни дилни эзгандай эзинг,
Шарбатини майни сузгандай сузинг,
Барча неъмат бир томону шеър соз,
Шеър бирлан бизни айланг сарфароз.
Ўлтириб оппоқ сахардан токи шом
Бўлмасин ҳеч баҳсу шеърхонлик тамом.
Бу каби суҳбатга чин дўстлар аро
«Қилса арзир юз Саида жон фидо».

Мен бўлай бир неча ҳамроҳим билан.
Ўлмасу Абдулла, Иброҳим билан.
Боргумиз ютсак агар албатта биз,
Йўқса сиз иззатдаю хизматда биз.
Шоюсуф обкашда тонгдан сув ташир,
Ҳам Барот ўклоғ тутиб ёйгай хамир.
Чучвара туккай Муҳаммад чўккалаб,
Ўт пудар Хусниддин ўздан ўпкалаб.
Не ажаб, куйса патир, ёнса қозон,
Тандир олдида Рауф, ошпаз — Омон.
«Ҳай» деб уф тортиб Жамол елпир кабоб,
Топмайин човлини Охунжон хуноб.
Шу маҳалда бир латифа, шубҳасиз,
Тўлқину Анварга сўйлайдур Азиз.
Оқибат меҳмонхона қоқ ер бўлур,
Катта дастурхонда ёлғиз шеър бўлур.
Бир томонда сиз пари рухсоралар,
Бир томонда биз ғариб бечоралар.
Ким қошин куйдиргану дўппини ким,
Бош эгармиз, ёлворармиз сизга жим...

Хат ёзилди, энди биз омад талаб,
Элчининг чаққонлигида ҳамма гап.
Йўлласак Маъруф Жалилни — анча бўш,
Ёки Сайёрми? У бўлмас, лаққа гўшт...

Хўш, ким элчи? Ҳа, билиб ишнинг кўзин,
Элчи қилдик мулла «Муштум»нинг ўзин.
Ушлаб олмоқнинг сира имкони йўқ,
Чунки у кетгувчи ер поёни йўқ...
Қор ёғар — осмонда оққушлар учар,
Қор ёғар — осмондан оқ укпар тушар.
Қор ёғар, қорхат ила хуллас калом,
Барча ой қизларга йўллаймиз салом.

1973

ҲОЗИРГИ ЁШЛАР

Қари толга суяб
Ирғай асони,
Оқсоқол сўрига аста ёнбошлар.
Хаёлдан ўтказар кори дунёни:
«Эҳ, ҳозирги ёшлар,
Ҳозирги ёшлар!»

У аср тенгдоши.
Бутун умр энди
Кеча кўрган тушдай кўзи олдида,
Йигирма ёшида амирни енгди,
Водийга сув очди ўттиз олтида.

Ёшлигини эслар,
Уф тортар секин.
Салгина чимрилар оқ тушган қошлар.
«Биз ҳам ёш бўлганмиз бир маҳал,
Лекин
Бошқачароқ чиқди ҳозирги ёшлар».

У колхоз тиклади,
Янги юрт қурди.
Босмачига қарши от сурди ўктам.
Жангу жадалларнинг барини кўрди.
Кўрди очликни ҳам,
Юпунликни ҳам.

«Бизга хаёл эди,
Туш эди фақат
Тўкин дастурхону лаззатли ошлар.

Бахти боқий бўлсин,
Аммо бу жаннат
Қадрин билармикин ҳозирги ёшлар!»
Кўз олдидан ўтар қирқ биринчи йил,
Масков бўсағаси,
Аччиқ қаҳратон.
Агар кулатмаса дайди ўқ сабил,
Берлиндан қайтарди бўлиб қаҳрамон.
Эслар, ҳар ён олов,
Ўт ичра дунё.
Мажруҳ гавдалару узилган бошлар...
«Юрт тинч бўлсин,
Бир гап бўлса мабодо,
Бардош берармикин
Ҳозирги ёшлар!»

Уй-жой қилиб берди мана, Турғунга,
Турмушга чиқарди Назирасини.
Букун эса ўйлар дорилфунунга
Киролмасдан қолган набирасини.

Домласига ўзи борсинми секин
Орденларни тақиб,
Оқилни бошлаб...
«Ким билади дейсиз, бўштоброқмикин,
Эркатойроқмикин ҳозирги ёшлар...»

Яна дер:
«Бўш қолсак тунлар бўлиб жам
«Чордарвеш» ўқирдик қуршаб танчани.
Булар танимайди Ҳувайдони ҳам,
Эртаю кеч ўйлар кино, танцани.
Ақли кирармикин буларнинг бир кун,

Ким биледи, қачон қуюла бошлар!
Оғир кун кўрмади.
Балки шунинг-чун
Енгилроқ ўсдими ҳозирги ёшлар!»

Тоҳирни ҳалитдан тинч қўймас қизлар,
Ярим тунда қайтар уйга ҳамиша,
«Унча бўлмасак ҳам илмда бизлар,
Аммо кучли эди одоб, андиша.
Бировнинг қизига сал қараб қўйсақ,
Бизлар аталардик шўху бебошлар.
Баъзи киноларми бузмокда андак,
Капалак мижозроқ ҳозирги ёшлар...»

Тўнғич ўғли у кун қизалоқ кўрган,
Номини Шарлотта қўйибди, ажаб.
Ўртанчаси тоғда юргани юрган,
Баъзан уч ойда бир келмайди йўқлаб.
Наҳот отасидан бўлса азизроқ
Қайсидир тоғдаги қандайдир тошлар...
«Бизнинг борди-келди одатдан йироқ,
Бемехрроқ ўсди ҳозирги ёшлар...»

«Кийимлар-чи...
Қизик буларнинг диди.
Ола-чипор қўйлак...
Нимаси кўркам?
Рост айтсам унчалик ёқмаган эди
Оталарга бизнинг чарм камзул ҳам.
Байналминал айтиб, байроқ кўтариб
Кўчага чиққанда ўктам сафдошлар,
Кексалар деганди йўлдан қайтариб:
Нега шумлик қилар ҳозирги ёшлар?»

Энди буларга ҳам ҳар қалай оғир,
Замон шитоби тез, парвози тикка.
Кеча тили чиққан Наргиза ўқир
Биринчи синфда математика.

Бизлар ҳафтиякдан бошлаган эдик,
Булар икс билан игрикдан бошлар.
Дуруст, зеҳни ўткир, қадами тетик,
Ўзимизга тортди ҳозирги ёшлар.

Гинаси ноўрин,
Қарилик курсин.
Бекор юрмагандир тоғларда Ўктам,
Мана, керак бўлса Рустамни кўрсин,
Боласидан аъло жиян бўлса ҳам.

Ўзи қотмагина, ниҳолдай хипча
Нари борса ўттиз, ўттиз бир ёшлар...
Фан доктори бўлди Масковда кеча...
Бало чиқиб қолди ҳозирги ёшлар.

Бахти бутун бўлсин,
Толеи бекам.
Шуларнинг борлиги менинг иқболим».
Чол кўз ёшин артар,
Шу пайт менинг ҳам
Келажак йилларга учди хаёлим.

Замонлар келадир
Яна ажойиб.
Балки пайдо бўлар сунъий қуёшлар,
У пайтлар, ким билсин,
Қариб-қартайиб,
Мункиллаб қолармиз ҳозирги ёшлар.

Шунда келажакнинг боғлари аро
Биз, яъни кексалар суҳбат қурган чоғ
Сўзлармиз:

«Қарши деб аталган саҳро
Бизнинг қўлимизда бўлган эди боғ.

Эсингдами Газли,
Зилзилалар-чи?
Қайта шаҳар қурган қардош-қурдошлар...
Биз янги эрадан бўлгандик жарчи,
Нима ҳам кўрибди ҳозирги ёшлар!

Қара,
Оқ кўйлакка галстук тақиб,
Агрегат ёнида туришар булар.
Биз ишладик қўлни мойларга тикиб,
Энди роҳатини кўришар булар.

Фанда инқилобни биз қилдик илк бор,
Илк бор парвоз қилган бизнинг йўлдошлар.
Кўкни обод қилдик,
Ерни ҳам гулзор.
Эҳ, ҳозирги ёшлар, ҳозирги ёшлар!»

1973

ЎЗБЕКИСТОН

Фахрия

Юртим,
Сени яна олдим қаламга
Тўйинг, шодиёнанг баҳона бўлиб
Яна келиб кўндинг тонгги мисрамга
Фалак нисор этган дурдона бўлиб.
Иқбол пешонамга битган ошёним —
Ўзбекистоним.

Толеим бор экан,
Сенга ҳамнафас,
Оташин қуёшинг билан йўғрилдим.
Юз йил аввал эмас, юз йил сўнг эмас,
Туғёнли асрда сенда туғилдим.
Гуллар сочдинг мен илк босган қадамга
Бағринг менга нурли кошона бўлиб.
Жаҳон ичра менинг тенгсиз жаҳоним —
Ўзбекистоним.

Мақсад манзилида довон ошган дам
Йўлчи ҳам бир тўхтаб олгандек нафас,
Марзагача етиб борган дехқон ҳам
Ортга боқиб бир зум қилгандек ҳавас,
Эллик баҳор кўриб ҳаёт боғида
Умр камолига кўл чўзиб инсон,
Олтин дарвозани чертган чоғида
Сарҳисоб қилади умрин бегумон.
Босиб ўтган йўли шунда одамга
Туюлади минг бир поғона бўлиб.
Минг бир довон ошган алп паҳлавоним —
Ўзбекистоним.

Асли эллик эмас, эллик минг ёшинг,
Кечмишинг тарихлар нариёғида.
Тўмарисдек она Кайхисрав бошин
Қон тўла саночга солган чоғида,
Спитамен камон тутиб дастида
Мароқандни сақлаб турганда узоқ,
Ёвни адаштириб ўлим даштида
Кўкрак очиб қаҳ-қаҳ урганда Широқ,
Ҳали ўзбек эмас, лекин оламга
Машҳур эдинг соқу суғд она бўлиб.
Искандарни мажруҳ этган камоним —
Ўзбекистоним.

Ваҳшат водийсида кечди асрлар
Алжабр устодин тукқунча еринг.
Илминг юксалгунча Беруний қадар,
То Алишер қадар етгунча шеъринг,
Хайратга солгунча фан оламини
Фарғоний чиқарган аниқ ҳисоблар...
Тебранса не ажаб Тошкент замини,
Бу ерга кўмилган миллиард китоблар.
Фарангу ҳинду чин, ироқ, ажамга
Таралдинг Алқонун, Сайдона бўлиб.
Буюклар тан берган буюк дostonим —
Ўзбекистоним.

Минг бора тикландинг, минг бор қуладинг,
Ёвлар қамчисидан чекканда озор —
Алпомиш сингари ўғлон тиладинг,
Тиладинг Гўрўғли сингари сардор.
Сен ҳам гуллар териб умид боғидан
Толе орзусида туздинг алёрлар.

Аммо бўталаринг кўнғироғидан
Чўлларда тўкилиб қолди оҳ-зорлар.
Умринг эгиз бўлди андуҳ аламга
Орзуларинг бари афсона бўлиб.
Барчиннинг кўксида қолган армоним —
Ўзбекистоним.

Замин дардича бор бир аёл дарди,
Ойнинг доғи балки унинг доғидан.
Фарёд олов бўлса олам ёнарди
Шарқлик жувонларнинг чеккан оҳидан.
Зебунисо ўтди танҳо ва маҳзун
Бошида ўт бўлиб малика тожи.
Тун бўлиб ёйилар Қўқонда ҳар кун
Нодирабегимнинг қирқилган сочи.
Аёл!

Тўрт деворда кўмилдинг ғамга,
Ғазалларда фақат жонона бўлиб.
Барнодек, Анбардек дили сўзоним —
Ўзбекистоним.

Ҳали сокин туман чулғаб бағрини
Ғафлат уйқусида ётарди олам,
Умид қаламида «Қуёш шаҳри»ни
Ҳали ёзмаганди Кампанелла ҳам.
Нажот кўзи билан мағрибга боқиб,
Кўҳна Хоразмдан йўл олган карвон
Ёвмут саҳросида ойлар улоқиб
Масков тупроғига етганда омон,
Ўзбеклар тўқиган шоҳи, гиламга
Боққанда зарифлар ҳайрона бўлиб,

Дўстлик ипак йўли очган карвоним —
Ўзбекистоним.

Дарвозангни очдинг маърифат, фанга,
Сенга ошно бўлди Пушкин каби зот.
Лекин бахту иқбол кулмади санга,
Ҳали олис эди сен кутган нажот.
Эрк дея аталган табаррук шамга
Интилдинг бир умр парвона бўлиб.
Парвонадек куйиб ўртанган жоним —
Ўзбекистоним.

Дардингни куйлади анҳорларингда
Фижирлаб айланган кўҳна чархпалак,
Санъатинг мунаққаш деворларингда,
Лекин ободлигинг бўлди Ҳапалак.
Париларинг тутқун бўлиб ҳарамга,
Улуғ шоирларинг девона бўлиб,
Такдир саҳросида зору сарсоним —
Ўзбекистоним...

Кўп элларни кездим, кўп юртлар кўрдим,
Бир-биридан гўзал, бир-биридан соз.
Лекин Шарқда машъал чароғон юртим
Оламда тенги йўқ, ўлкадур мумтоз.
Бунда дўстлик куйин айтур ҳар чечак,
Бунда бахтни қилур ҳар булбул наво.
Диллардаги азал башарий тилак —
Буюк биродарлик гулшани аро
Осиёхон деган сулув санамга
Олтин сепу атлас сўзона бўлиб

Кулиб турган, ёруғ, мунис маконим —
Ўзбекистоним.

Йироқдан эшитиб сурнай овозин
Кўчага югурган бола сингари,
Мен ҳам қўлга олиб сибизға созим
Тўйингга шошарман элдан илгари.
Тилак шу — қўшиғим катта байрамга
Етиб борса кичик тўёна бўлиб.
Менинг ҳам қолмасди дилда армоним,
Ўлкам, онажоним, юрагим, жоним —
Ўзбекистоним.

1974

* * *

Эй, мен билган,
Билмаган дунё!
Заррадан то Коинот қадар,
Ҳам аён, ҳам тилсимот қадар
Фикрат бовар қилмаган дунё!
Мен ҳам сендан
Бир қисм бўлиб,
Ҳис, идрок, жон ва жисм бўлиб
Яралибман, яшамоқдаман.
Оқар экан тириклик — дарё
Ҳаёт билан гоҳ тўлқин аро,
Хаёл билан гоҳ қирғоқдаман.
Куйламоқнинг шавқи ҳам — яшаш,
Ўйламоқнинг завқи ҳам — яшаш,
Қай бири чин ҳаёт — билмасман,
Элга очдим қучоқларимни,
Елга сочдим хуш чоқларимни,
Лекин тунги қийноқларимни
Ҳеч кимсага ҳады қилмасман.

1976

ТИРИК САЙЁРАЛАР

Деразамдан тушган тола нур
Сомон йўли каби товланур.

Хайратки, шу тола нур аро
Минг-минг зарра кезар овора.
Хар бир зарра балки бир дунё,
Эхтимол, бир ўзга сайёра...

Кўриб не бор ўз тақдирида,
Балки яшар минг-минг коинот.
Ҳеч ажабмас, шулар бирида
Мавжуд бўлса тараққий, ҳаёт.

Инсон-чи, дўст топмоқни ўйлаб
Танҳоликдан бу тор дунёда,
Юлдузларга кемалар йўллаб,
Жонзот излар чексиз фазода.

Бордек йироқ туркумлар аро
Ўзи каби оқил бир хилқат,
Инсон кўкка боқар доимо,
Тинтув қилар осмонни фақат.

Аммо билмас, қилмас тасаввур,
Ҳаёлига келтирмас башар,
Ўзга жонзот балки бўлиб нур,
Оҳанг бўлиб у билан яшар.

Ўзга ҳаёт балки сокин тун
Қамишларнинг шовиллашидир.

Тонготарда балки лолагун
Шафақларнинг ловиллашидир.

Хожат эмас кўкдан изламоқ,
Кемаларни қилмоқ овора.
Одамзоднинг ўз қалбидаёқ
Яшаётир ўзга сайёра.

Фазоларнинг қай бурчагига
Фикри билан етадир инсон,
Аммо не бор ўз юрагида —
Билмай ўтиб кетадир инсон.

У яшайди тилсимлар аро,
Хар кашфиёт янги маррадир.
Унинг ўзи сирли бир дунё,
Дунё эса фақат заррадир.

Деразамдан тушган тола нур
Сомон йўли каби товланур.

1976

БИЗЛАР ИШЛАЯПМИЗ

— Гапинг бўлса,
мендан тўғрича сўра,
Микрофонингни қўй, мухбир укажон!
Мен учун темирга сўзлашдан кўра,
Эртадан кечгача ер чопган осон.
Бизнинг ишимизни «саховат» дединг,
«Дала полвонлари» атадинг бизни.
Бунча баландпарвоз сўзламас эдинг,
Билсайдинг кўнглимиз, одатимизни.
Бизга тўғри келмас «чавандоз» сўзи,
«Жонбозлар» деганинг эришроқ бир оз.
«Зафар маррасини қучмоқ» не, ўзи?
Бизлар ишляяпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

Тўғри,
Биз кўплардан эрта турамиз,
Бошқалардан кўра ётамиз кечроқ.
Ёзу киш далада «жавлон урамиз» —
Сенинг сўзинг билан айтганда —
Бироқ,

Пахтакор касбининг шох-бутоғи йўқ,
Фақат меҳнатимиз сал ўзига хос.
Қўл қадоғи бор-у, иш адоғи йўқ.
Бизлар ишляяпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

Касбнинг ўнғайи йўқ,
ишнинг осони,

Байт бор:

машаққатсиз бўлмайди ҳунар.
Кимнинг ширин бўлса агарда жони,
Ҳар бир касб кўзига мушкул кўринар.
Тириклик деганнинг ўзи бўлмайди,
Ризқ осмондан тушмас чекиб ётсанг нос.
Озроқ жон койитса, одам ўлмайди,
Бизлар ишляяпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

«Бободехқон» эмас,
биз оддий дехқон,
Шунинг учун гапнинг тўғриси маъқул.
«Пахта ишқи» дединг,
бу ишқмас, ишон,
Пахта жононамас, гул ҳам эмас ул.
У пешона тери,
машаққат,
озор,
Елкадаги юк у — бизларга мерос.
Асалари учун «балли» на даркор? —
Бизлар ишляяпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

Дала хаёлингда балки соф ҳаво,
Фақат тиниқ сувдир,
Кўм-кўк майса ўт.
Йўқ,
бунда
техника, илм бор,
кимё,

Пахтазор ҳам бугун каттакон завод.
Биз ҳам,
                                ўйлаб кўрса,
  рабочий одам,
Энгил мой,
                                кўнгилда моторга ихлос,
Лекин биз хурсандмиз шунисига ҳам,
Бизлар ишляпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

Фан-ку, ўз йўлига,
                                пахтага туйғу,
Илми ғайб дегандек,
                                сезги ҳам керак.
Бир кун эрта эксанг, эрта бўлар-у,
Бир кун кеч қадасанг,
                                кеч қолдинг, демак.
Темирчидан эмас, деҳқондан чиққан
Бу мақол:
                                темирни кизиғида бос.
Кўзимиз ўрганган,
                                юрак чиниққан,
Бизлар ишляпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

«Чопиқ гашти» дединг,
                                эх, бу не роҳат,
Билмоқ бўлсанг, сезмоқ бўлсанг, не ҳузур,
Кун бўйи демайман,
                                бир-икки соат
Лолақизғалдоқнинг офтобида тур.

Бу иш
«пўлат отни мағрур суриш»мас,
Рост гапни айтавер,
Уялтирмас рост.
Далада чанг ютиш «жавлон уриш»мас,
Бизлар ишляпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

Газетда шеърингни ўқидим у кун,
Сувчи тўғрисида битибсан «ашъор».
Тасвирлабсан:

        сувчи оппоқ-ойдин тун
Сув бўйида ёрин
        кутар интизор.
Бир кеча кўрсайдинг сувчи заҳматин,
Ойни ҳандалакка қилмасдинг қиёс.
Тарк этиб сахарги уйқу лаззатин,
Бизлар ишляпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

«Улкан мажбурият»,
        «аҳду паймонлар» —
Дехқон сўзимас, —
        биз кўкрак кермаймиз,
Ҳисоб-китоблидир бизнинг планлар,
Кўзимиз етмаса, ваъда бермаймиз.

Ҳар бир режамизда
тажриба,
        хаёт,
Ҳар сўзимизда бор бир илмий асос.
Қилмоқда эмасмиз
        «афсона бунёд»,

Бизлар ишляпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

Чигитнинг навию
Тупроқ кучидан
Тоғнинг қоригача ҳисобда,
  бирок
Табиатда иш кўп бизлар кутмаган,
Пахтанинг дўстидан душмани кўпроқ.
Курт тушса,
                                кўл билан терамиз баъзан,
Қайтадан экамиз
                                дўл урса паққос.

Талашиб, келишиб
                                табиат билан,
Бизлар ишляпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

Баъзан янглишамиз,
                                биз ҳам инсонмиз,
Хато — тонналарни нобуд этади.
Мажлисдаги гаплар, мисоли бигиз,
Суяк-суяклардан ўтиб кетади.
Чидаймиз.

Отадан қолган мол эмас,
Ўз мулкимиз учун
                                барча эҳтирос.

Гап бор:
от тепкисин от кўтарар, бас,
Бизлар ишляпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

Теримни айтмайман,
ортиқчадир гап,
Кузда келсанг, ўзинг кўрасан, укам.
Раислар уйига бормас ҳафталаб,
Йигирма тўрт соат
секретарга кам.

Терим ҳам машаққат,
ҳам қувонч,
ташвиш,

Пахта доим бирдек
очилмас қийғос.

Бари бир,
терим ҳам ўзимизнинг иш,
Бизлар ишляпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

Ҳар бир машаққатнинг
роҳати ҳам бор,
Ҳар кўшиш бир қувонч
ҳадя этади.

Кўпқарида отни қамчилаб бир бор
«Ҳайт» десанг, ғуборинг чиқиб кетади.
Турмушимиз кўриб турибсан, мана,
Кетмас давлатимиз — феълимизга мос.
Бунга боис,

такрор айтаман яна:
Бизлар ишляпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

Ҳа, биз ишляпмиз,
чунки бу меҳнат
Ўзбек шуҳратига шуҳрат қўшади.

Юртнинг ғазнасига
  бизнинг баракат
Жарақ-жарақ олтин бўлиб тушади.
Оламда борми ҳеч
  бунақа фараҳ!
Лекин яшаяпмиз беайюҳаннос.
Ҳаёт — жаннат эмас,
  иш — эмас дўзах,
Бизлар ишляпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

Камимиз йўқ,
  уйга келганда меҳмон,
Битта қўй сўйишга етар қурбимиз.
Фақат тилагимиз — эл бўлсин омон,
Омон бўлсин доим
  ота юртимиз.

Сенга айтадиган гапим шу,
  укам:
Жимжима гапни қўй,
  тўғрисини ёз.
Токи кўрсин,
  билсин,
  англасин олам,
Бизлар ишляпмиз,
Бу — меҳнат, холос.

1975 — 1976

ОТА ТИЛАГИ

Таажжуб, дейман-у ёқа тутаман,
Мурғак бола эдим кеча-ку ўзим.
Бугун қарабсизки, мен ҳам отаман,
Менинг ҳам ўғлим бор — умид юлдузим.

Қалбим урмакда шу муштдек юракда,
Янгидан ўсмакда кичкина жисмим.
Демакки, ҳаётим давом этмакда,
Демакки, оламда қолмакда исмим.

Нима бор мен учун унингдек азиз? —
Арзир бир сўзига жон фидо этсам.
Жаҳонда нимаки бўлса энг лазиз,
Фақат унинг учун муҳайё этсам.

Кипригига зарра қўнмаса қайғу,
Бахти комил бўлса, толеи бекам.
Кўрса мен кўрмаган шодликларни у,
Етса мен етмаган ниятларга ҳам.

Аммо у бир умр бўлмай ошино
Тириклик деганнинг заҳмат, дардига,
Била олармикин надир бу дунё,
Ета олармикин ҳаёт қадрига?!

Ўғлим, эй, умидим боғида ниҳол,
Ёруғ пешонангни ўпиб силайман.
Шу азиз бошингга энг нурли хаёл,
Қалбингга энг тоза ҳислар тилайман.

Улғаярсан, йигит бўларсан бир кун,
Ортада қолар ёшлик, ўйин, эрмаклар.
Оламини елкада кўтармоқ учун
Дунёга келади, билсанг, эркаклар.

Эртанги кунингни ўйлаб шу пайдан
Борлиқни қувончим билан ўрайман.
Сени менга берган бу табиатдан
Сенинг юрагингга олов сўрайман.

Майли, мушкул бўлсин сен танлаган йўл,
Толе ҳам, майлига, келмасин осон.
Фақат одам қадрин билар одам бўл,
Бўл инсон дардини билгувчи инсон!..

1976

ИСТАК

Исми не ул қушниким,
на жисми бор, на жони бор,
Изла, топ, не боғким ул,
на ҳадди, на поёни бор.

Сой неким ул, бўлғай унда
на қарору, на канор,
Сув не ул, қонмоқнинг унга
на илож, имкони бор.

Тоғ надирким, чўққисини
ҳеч киши забт этмаган,
Тирмашиб ётқувчи элнинг
на санок, на сони бор.

Арғумоқ неким, унинг бор
на жилов, на жабдуғи,
Андалиб неким, унинг
хар дилда бир ошёни бор.

Комронлик унга етмак,
етмаган армон билан
Ким, мувашшах битди Эркин,
Кўнглида армони бор.

1976

ОНА ТИЛИМ ЎЛМАЙДИ

Нотик деди:
«Такдир шул,
Бу жаҳоний ирода.
Тиллар йўқолур буткул,
Бир тил қолур дунёда».

«Эй воиз, пастга тушгин,
Бу гап чикди қаердан!»
Навоий билан Пушкин
Туриб келди қабрдан.

Ким дарғазаб,
Ким хайрон,
Чиқиб келдилар қатор:
Данте,
Шиллер
ва Байрон,
Фирдавсий,
Бальзак,
Тагор.

«Ваъзингни қўй, биродар,
Сен айтганинг бўлмайди».
Барча деди баробар:
«Она тилим ўлмайди».

— Ҳей, бу қандай ақида! —
Қўлида табаррук жом,
Гўзал форсий ҳақида
Рубоий айтди Хайём.

Эхтиросли, оташдил
Беранже сўрди нолон:
— Наҳотки, фаранги тил
Йўқолгуси бир замон!

Неруда, Лорка турди
Сервантеснинг ёнига:
— Ким қасд этиб тиф урди
Она тилим жонига!

Фузулий ёнди:
— Озар
Тили гулдек сўлмайди.
Барча деди баробар:
«Она тилим ўлмайди».

Камалакдек ранго-ранг
Бўлсин деб санъат, тиллар,
Асрларча қилдик жанг,
Армон қилдик минг йиллар.

Беқадр бўлса, наҳот,
Тиллардаги тароват!
Йўқолди бу кун, ҳайхот,
Қабрларда ҳаловат!

«Фауст» ёнди гуриллаб,
«Хамса» ўтга туташди.
Бир садо жаҳон бўйлаб
Таралди, тоғлар ошди.

Бу садо янграр ҳамон,
Сира адо бўлмайди.
Олам айтар:
Ҳеч қачон
Она тилим ўлмайди!

1976

ТИЛАК

Сахийликни одат қилган бўлса ким,
Элга сочган бўлса борини доим,
Ҳиммати бор бўла туриб, илоҳим,
Қўлидан давлати кетмасин унинг.

Ким умрида сира билмаган тиним,
Меҳнатсиз бир лаҳза туролмаган жим,
Файрати бор бўла туриб, илоҳим,
Белидан қуввати кетмасин унинг.

Бир ишга қасд қилиб шоир ё олим,
Хаёл суриб — кейин не бўлур ҳолим —
Қудрати бор бўла туриб, илоҳим,
Дилидан журъати кетмасин унинг.

1976

БОНГ УРИНГ

Бонг уринг,
хаммани
уйғотинг,
Бонг уринг,
шаҳару
қишлоқда.

Хаяжон
кўтаринг,
тўп отинг,

Ўт кетди,
хаммаёқ
ёнмоқда,

Овозлар борича
бақиринг,

Одамлар!
Ё ҳаёт,
ё мамот!

Сим қоқинг!
Ноль бирни чақиринг:
Ёнфин, денг,
керак, денг,
тез нажот!

Дод солинг,
не кечар ҳолимиз,

Аламдан
жонимиз
қийноқда.

Оламда
топилмас
молимиз —

Вақтимиз
    ёнмоқда,
                    ёнмоқда.

Ўрмонлар
    ёнса-ку
                    чопамиз,
Тинмаймиз,
    ўртанса
                    хирмонлар.

Чорани
    қаердан
                    топамиз

Умрга
    ўт кетса,
                    инсонлар!

У ёнар,
    биз мажлис
                    қиламиз,
Тамаки тутуни
    димоқда.

Шу тутун
    ичида,
                    биламиз,

Бахтимиз
    ёнмоқда,
                    ёнмоқда.

Бир ёнда
    биз топиб
                    улгурмай

Минг-минглаб
    саволга
                    жавоблар.

Ҳатто биз
варақлаб ҳам кўрмай,
Жавонда
ёнмоқда
китоблар.
Кечаги
айшдан бош
зириллаб,
Ўринда
ётибмиз,
бир ёқда
Столнинг
устида,
гуриллаб,
Ижоду
кашфиёт
ёнмоқда.
Райгазда
эшикка
битилган:
«Бир учқун —
дахшатнинг
сабаби!»
Шу ерда
портлашга
етилган,
Ёнмоқда
инсоннинг
асаби.
Кечалар,
кўчалар
чароғон,

Ёзувлар
электрон
чирокда.
Ўт билан
ўйнашманг,
ўт ёмон,
Аслида
бу дунё
ёнмоқда.
Биз эса
қилурмиз
томоша,
Фов қўймай
ёнфиннинг
йўлига.
Ким бериб
қўйибди
бепарво
Гугуртни
болалар
қўлига.
Бонг уринг,
ҳаммани
чақиринг,
Бонг уринг,
шаҳару
қишлоқда.
Овозлар
борича
бақиринг,
Ўт кетди,
ҳаммаёқ ёнмоқда.

Одамлар,
уйкудан
уйғонинг,
Шошилинг,
қидиринг
тез нажот.
Жон куйсин,
қалб ёнсин,
сиз ёнинг,
То ёниб
кетмасин
бу ҳаёт.

1977

ЁЛФИЗЛИК ИСТАГИ

«Мени ёлғиз кўйинг, дўстларим,
Чарчаганман,

ором олайн.

Бугун менга керакмас ҳеч ким,
Ўзим билан ёлғиз қолайн.

Истамайман,

безовта қилманг,

Менсиз ўтсин бугунча гурунг.
Бир кунгина қошимга келманг,
Бир кунгина чақирмай туринг.

Толиққанман теккундек жонга
Улфат, тўю томошалардан.
Чарчаганман, мени меҳмонга
Чақиргувчи ошинолардан.

Керак эмас менга бу фарах,
Бу кун менга керакмас шароб.
Дўстлар аро кўтариб қадах,
Шеър ўқиш ҳам мен учун азоб.

Кўйинг,

бугун қолай гаштакдан,
Бўлолмасман сиз билан бирга.
Бари бир мен яйраб юракдан,
Кулолмасман сиз билан бирга.

Бугун менга сукунат керак,
Сукунатки, йўқлик қадар тинч.

Фақат жимлик тилайди юрак,
Сиздан бугун биргина ўтинч:

Ёлғиз қўйинг мени, дўстларим,
Чарчаганман,

ором олайин.

Бугун менга керакмас ҳеч ким,
Ўзим билан ёлғиз қолайин».

Эй дўстларим,

бир замон келиб,

Шундай сўзлар учса лабимдан,
Сиз ишонманг соддалик қилиб,
Чиққан бўлмас бу сўз қалбимдан.

Юр, денг мени ўшандай дамда,
Қулоқ солманг, сўзларим ёлғон.
Ёлворсам-да,

фарёд қилсам-да,

Ёлғиз қўйманг мени ҳеч қачон.

Токи ҳеч вақт эшикка танҳо
Термулмасин маъюс кўзларим.

Майли,

мени ўлдиринг,

аммо

Ёлғиз қўйманг сира,

дўстларим.

1977

«ОҚСОҚОЛ»

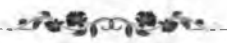
Уни ҳамма бирдек
Дерди «оқсоқол»,
Гарчи соч-соқоли оқ эмас эди,
Илму донишда ҳам тоқ эмас эди,
Бироқ ҳамма бирдек
дерди «оқсоқол».

Чоғроқ бўйли эди
«Оқсоқол» ўзи,
Қаддида салобат бор эди лекин.
Ёниб турар эди кўкимтир кўзи,
Сокин гапирарди,
Юрарди секин.

Уни ҳурмат қилар эди одамлар,
(Агар ҳурмат бўлса кўркувнинг оти),
Ундан нажот тилар эди одамлар,
Элга керак эди унинг «нажоти».

Чунки «оқсоқол»да ноёб фазилат —
Қаҳр,
бешафқатлик,
зуғум бор эди.

У пайт зарур эди
балки бу хислат,
Эл қаттиққўлликка балки зор эди.
Урушнинг охирги йилин эслайман,
Биз саҳардан нонга навбат олардик.
Бола эдик,
Уйқу элитиб баъзан,
Деворга суяниб ухлаб қолардик.

Дўкон очилганда
Жон кириб бизга,
Елкалардан ошиб интилар эдик.
Навбат узун эди,
                    бўйимиз қисқа,

Нон кам,
Халойиқ кўп,
Не килар эдик?
Шунда етиб келар эди «оқсоқол»,
Қўлида ўйнатиб тол хивичини.
Тартибга келарди одамлар дархол,
Ўшанда билганман
Кўркув кучини.

Болалар,
                    катталар жим, итоаткор,
Бир сафга тизилиб турар эди тек.
«Оқсоқол»
                    тартибни кўрарди бир бор,
Айланарди парад қабул қилгандек.

Сўнгра,
Қўлларини тиқиб камарга,
Қора оломондан қилгандек ҳазар,
Тепаликда туриб
                    пастдагиларга
Фазаб, нафрат билан
                    ташларди назар.
У хипчини билан
Қилса ишора,
Навбат билан ҳар ким олади ҳақин.

Сафдан чиқса борми бирор бечора,
 Беизи дўконга келсами яқин,
 Оч қолиши тайин эди ўша кун,
 «Оқсоқол» аёвсиз эди шу қадар.
 Мен ҳайрон бўлардим,
 Ажаб, не учун
 Шу мушук кўзликка тобе одамлар?
 Ахир уларники
   дўкондаги нон,
 Тартиб билан бориб олсалар нетар?

«Оқсоқол»га эмас,
 Босабру имон
 Қалбларига қулоқ солсалар нетар?

У замон очлигу муҳтожлик дарди
 Қилиб қўйган эди қоматларни дол.
 Балки шунинг учун
   улар чидарди,
 Балки зарур эди у пайт «оқсоқол».

Мана йиллар ўтди,
 «Оқсоқол» бугун
 Аввалги иззату мавқеда эмас.
 Қариб соч-соқоли оқарган бутун,
 Лекин бугун ҳеч ким «оқсоқол» демас.

У баъзан кечқурун,
 Баъзан эрталаб
 Нон дўкон ёнида ўлтирар узоқ.
 Ўтган-кетганларнинг ортидан қараб,
 Кўкимтир кўзлари мўлтирар узоқ.

Бу нигоҳ маъноси
Элга ноаён,
Балки шукронадир,
                                покдир тилаги.

Балки
Хотирига келар у замон,
Ўша тол хивични қўмсар юраги.

Кўзига кўринар
Балки шу тобда
Навбат кутиб турган ожиз бандалар.

У мудраб ўлтирар,
Янграр атрофда
Шодон қўшиқлару
                                қувноқ хандалар.

1977

АРМОН

Кеча керак бўлдинг,
Болалик чоғим!
Сенга қўл узатдим,
Йўқ,
Етолмадим.
Ошкора фирромлик қилди
Ўртоғим, —
Мен: бор, ўйнамайман,
Деб кетолмадим...

1977

УЧ БАЙТ

* * *

Агар дўстинг билан
                  тенг кўрсанг баҳам,
Шодлик тенг кўпаяр,
                  тенг бўлинар ғам.

* * *

Сўзлаганда оқил
                  дилингга жо қил,
Аmmo ўз дардингга
                  ўзинг даво қил.

* * *

Кўрқувнинг кўзи катта,
                  Юраги кичик бўлур,
Кўрқув зўр келган юртда
                  Арслонлар кучук бўлур.

1977

АРСЛОН ЎРГАТУВЧИ

Ванкувер томошагоҳида

Панжарада
Олов ҳалқа ёнар чарсиллаб,
Арслон узра —
Узун қамчи ўйнар қарсиллаб.
Ёлдор йиртқич
Эгасига совуқ тикилар,
Наърасидан
Томошагоҳ ларзага келар:
— Ожиз одам!!
Бас, бошимда қамчи ўйнатма!
Кўксимдаги
Ухлаб ётган ҳисни кўзғатма!
Ҳаддан ошма!
Ўз бошингга ўзинг етарсан,
Этларингни
Нимта-нимта қилсам, нетарсан!
Кўриб қўй,
Бу панжаларни сийнангга солсам,
Шухратпараст юрагингни
Суғуриб олсам,
Йилтираган баданингдан
Тирқиратсам қон,
Нажот бермас —
Сенга қарсак чалган оломон.
Бор!
Оловдан сакрамасман!
Бўлма овора!

Биласанми —
Мен кимману сен ким, бечора!

Мен — тўқайлар шоҳи,
Тутқун бўлсам-да агар,
Сен-чи, — нўноқ масхарабоз,
Пасткаш бозингар!
Шухратга маст,
Ўз ҳолини билмаган басир!
Номард тақдир
Мени қилди кўлингга асир!
Ҳалол кучга завол берган,
Ҳийлага қудрат, —
Мени банди қафас этган
Дунёга лаънат!
Эй, ивишиқ кўкрагини
Завқ билан кериб,
Шер зотини масхарабоз
Қўлига бериб,
Мард холидан
Роҳат олиб қилган хандалар,
Лаънат сизга,
Томошабин, гумроҳ бандалар!

Панжарада
Олов ҳалқа ёнар чарсиллаб.
Арслон узра
Узун қамчи ўйнар қарсиллаб.
Ёлдор йиртқич
Эгасига совуқ тикилар —
Ўргатувчи

Аста унинг ёнига келар.
Қулоғига бир сўз айтар
Эгиб қоматин:
— Нодон дема,
Мен биламан арслон қудратин.
Сен тўқайлар подшосисан,
Мен — бечораман,
Ҳамла қилсанг,
Бир лаҳзада тилка-пораман.
Фалак иши —
Бизнинг бундай турфа шериклик,
Менга қамчи,
Сенга қафас берди тириклик.

Сен тантисан,
Наздингда мен қув, доғулиман.
Асли ўша тирикликнинг
Сендек қулиман.
Менга недир оломоннинг
Олқиш, қарсаги,
Сенинг ҳар бир ўтли наъранг —
Менга тарсаки.
Нетай, мен ҳам эгалик қул,
Бошда хўжам бор,
Ғазаб қилса,
Кўзларимга дунё бўлар тор.
Менда-ку дард, истеъдод бор,
Бор андак сеҳр,
Ҳеч бўлмаса, хайвонотга
Шафқату меҳр.
Томошагоҳ эгаси ким

Менинг қошимда!
Аммо қамчи ўйнатар у
Доим бошимда.
Ҳолатимни тушун,
Исён қилма, биродар,
Чарх олдида иккимиз ҳам
Асли баробар.
Гарчи арслон ўйнатаман,
Гарчи мен — Одам,
Ой сўнгида қанд кутаман
Хўжамдан мен ҳам.
Гоҳ жонимдан ўтса зулм,
Наъра тортаман,
Лекин бундан
Фақат бошга бало ортаман.
Бу сўзларга чидолмади,
Тўлғонди арслон:
— Бўлди, бас қил!
Юрагимни қон қилма, инсон!
Ўт олсин бу чархи фалак
Ризқу рўзини!..

Арслон
олов чамбаракка
Отди ўзини.

1977

АЛИШЕР НАВОИЙ КЕМАСИ

Азалий даврада чарх уради ер,
Муштарий азалдек чакнаб турипти...
Беш аср сўнгида буюк Алишер
Баҳри муҳит аро кезиб юрипти.

Тирикликда чархдан топмаган омон,
Бошига ғам гардин ёғдирган фалак —
Даҳр аро танҳою зору саргардон
Қалкиб бормокдадур беором юрак.

Аччиқ тўлқинларга кўкрак урадир
Умрида ҳаловат тополмаган жон,
Жаҳон уммонида кезиб юрадир
Долғали ҳам сокин жаҳоний уммон.

Улуғвор бастида ўйчан бир шукуҳ,
Килкидан тўкилган ғазалдек боқий,
Беш аср сўнгида кема бўлган руҳ,
Беш қитъа оралаб кезар Навоий...

Ҳаяжон кўнглимда, ҳайрат ақлимда,
Олис қирғоқдаман — бу нечук тимсол!
Ярим минг йил оша ўзга иқлимда
Бундоқ учрашувни ким этмиш хаёл.

Азалий даврида чарх уради Ер,
Муштарий азалдан чакнаб турипти.
Маҳшаргача уйғоқ буюк Алишер
Жаҳон уммонида кезиб юрипти.

1977

---

* * *

Замин отли бир Сайёрани
Икки бўлак қилиб сўйдилар.
Ғарб дедилар битта порани,
Бир порани Шарқ деб қўйдилар.

Такдир яна минг парча этди.
Эл-элатлар ва динлар аро —
Дона-дона сочилиб кетди
Анор каби кесилган дунё...

1977

СИРДАРЁ ЎЛАНИ

Осмонўпар Тиёншоннинг қорисан,
Кўхна Жайхун йўлдошисан, ёрисан.
Она водий ҳаётисан, борисан,
Қувончисан, аламисан, зорисан,
Оқиб тургин, қуриб қолма, онажон.

Туман аср кечмишидан дараксан,
Юртим учун ҳам томир, ҳам юраксан,
Нега букун бемадорсан, ҳалаксан?
Сен бизларга ахир мангу кераксан,
Оқиб тургин, қуриб қолма, онажон.

Сен борсанки, кенг воҳада ҳаёт бор,
Демак, юртнинг лабида бол, набот бор,
Сенда элим саботидек сабот бор,
Собит бўлгин, Она сойдан нажот бор,
Оқиб тургин, қуриб қолма, онажон.

Сен пахтасан, олма, анор ва нурсан,
Ўзбек учун сурурсан ҳам ғурурсан.
Ўзни ерга томчи-томчи берурсан,
Дарё эмас, халқ тимсоли эрурсан,
Оқиб тургин, қуриб қолма, онажон.

Мен болангман, нидо бўлай сен учун,
Бир жилғадек даво бўлай сен учун,
Керак бўлса, фидо бўлай сен учун,
Майлига, мен адо бўлай сен учун,
Оқиб тургин, қуриб қолма, онажон.

1979

ШОИРЛИК

Устоз Миртемирни излаб

Шоирлик — бу ширин жондан кечмакдир,
Лиммо-лим фидолик майин ичмакдир.
Шоирлик — жигарни минг пора этмак,
Бағир қони билан сатрлар битмак.
Ўзни томчи-томчи, зарра ва зарра
Элга қурбон қилиб, энг сўнгги карра
Армон билан демак: «Эй она юртим,
Кечир, хизматингни қилолмай ўтдим».
Шундоқ яшар асли соҳиби ижод,
Шундоқ яшаб ўтди Миртемир устод.

1980

---

* * *

Совуқ чордоқларда қувғинди, шумшук,
Оч ўлим ваҳмида яшаб ҳар нафас,
Тақдирдан нолийди эгасиз мушук,
Хонаки қавмига қилади ҳавас.

Бу эса ухларкан тинч ва бепарво,
Бош кўйиб беканинг иссиқ тўшига,
Хаёлида кезар бўғотлар аро,
Ёввойи озодлик кирар тушига.

1980

ҚАЛБ ШУНДАЙ УММОНКИ...

Қалб шундай уммонки, унинг бағрида
Даҳшатли долғалар силсиласи бор.
Қалб шундай заминки, оташ қаърида
Вулқонлар отгувчи zilзиласи бор.

У бир сайёрадир, Ердек шафақгун,
У бир оламдирки, билмас ниҳоя.
Уни меҳваридан чиқармоқ учун
Атом жанги эмас, бир сўз кифоя.

1981

ТУШЛИК ТАНАФФУС

Сокингина яшар эди у,
На шодлиги аён, на дарди.
Тонгда тўғри ишга борару
Оқшом тўғри уйга қайтарди.

Улфати йўқ, кўча кезмаган,
Маишат не — билмаган одам.
Биров сезиб, биров сезмаган
Борлигию йўқлигини ҳам.

Бир мўминга доим бир қотил
Эш бўлгандай ёруғ дунёда,
Манглайига битганди хотин,
Азроилдан ўн бор зиёда.

Чўнтагига эрнинг тўр халта,
Қулоғига солиб олам гап,
Рўйхат қоғоз билан, албатта,
Кузатарди ҳар кун эрталаб...

Содда, ношуд, ориқ, кичкина...
Ҳар кун уйда ўлтириб оқшом,
Газетдан кўз олмай тинчгина
Эшитарди хотиндан дашном.

Тирикликнинг ташвишу фами
Ҳаммани ҳам қилгандек адо,
Сўнди бир кун умрнинг шами,
Бу оламдан кетди бенаво.

Хотин кўзни очиб гафлатдан,
Билди — суянч тоғи йўқолди.
Шаддод хотин шунда дафъатан
Муштипарга айланди қолди.

Шудир асли хаёт қонуни,
Не йўқолса — азиз, муқаррам.
Шам кўтариб,
Арафа куни
Қабристонга йўл олди у ҳам.

Қудрат тиланг энди сабрига,
Уни кутар бунда турфа хол,
Қотиб қолди!
Эри қабрига...
Шам ёқарди ўзга бир аёл.

Лол қотди у.
Тўплаб ниҳоят
Бор макрию иродасини,
Яширолди кўздаги ҳайрат
Ва ҳаяжон ифодасини.

Аёл сари юрди бепарво,
Салом берди.
Сўраб кечирим,
Деди кўнгил олгандай гўё:
— Ким бўлади бу одам?
— Эрим.

«Эрим». Бу сўз хотин кўксига
Оловли ўқ бўлиб санчилди.

Энди билди,
Уни эр нега —
Хуш кўрмасди,
Ҳа, энди билди.

Нахот, шундай беозор одам...
Нахот, бўлган бошқа хотини...
Мана, энди шундан кейин ҳам
Оқлаб кўринг эркак зотини.

Қани, шу пайт гўрни очсаю
Бевафони тутса сўроққа.
Сўнг эрига қўшиб мана бу —
Мегажинни кўмса тупроққа.

Э вох, аёл газабидан ҳам,
Макридан ҳам асра, худойим!
Ёндирса-да ичини алам,
Савол сўрар яна мулойим:

— Болалар-чи?
— Қолмади ёдгор,
Менга унинг ёди кифоя.
Ғайри одат бу ишқ — бетакрор,
Эшитсангиз, қилай ҳикоя:

Мен у билан тушлик чоғида
Ошхонада дастлаб кўришдим.
У столнинг нариёғида,
Мен бу ёқда ўтирганча жим —
Овқатландик.
Эртасига ҳам,

Индинга ҳам шу бўлди такрор.
Еттинчи кун деганда илк бор
«Яхшимисиз» деди бу одам.

Танишув кун бўлди у бизга,
Саломлашиб юрдик неча кун...
Кечирасиз, не бўлди сизга?
Титраяпсиз, сингилжон, нечун?

— Ҳечқиси йўқ, совқотдим бир оз.
Давом этинг.

— Хулласи калом,
Бир-бировга ўргандик оз-оз,
Бир-бировга боғландик тамом.
Шундай экан қисмат хоҳиши,
Мен ҳам эдим кимсасиз, танҳо.
У камина беозор киши
Юрагимга бўлди ошино.

Мен-ку ёлғиз эдим,
На отам,
На онам бор, на оилам бор.
Ёлғиз экан дунёда у ҳам,
Фарзандлар ғўр, хотин — дилозор.

Содда, ночор, кўримсиз, аммо —
Қалби унинг бир олам эди.
Теран фикрат, ҳислар мусаффо,
Фидойилик жамулжам эди.

Э воҳ, қадрин билмади дунё,
Тупроқдаги дур эди бу зот.

Менинг зулмат ҳаётим аро
Ярқ этган бир нур эди бу зот.

Дардлашардик бечора билан,
Иккимизда надомат, афсус,
Ғам-андухлар изхори билан
Ўтар эди тушлик танаффус.

У сўзларди, мен тинглар эдим,
Мен йиғлардим, куярди у ҳам,
Гоҳи узоқ ўлтирардик жим,
Кўзимизга чўкиб тубсиз ғам.

Менинг кўзим дерди:
«Эй азиз,
Қайда эдинг ўттиз йил аввал?»
Унинг кўзи дерди:
«Фойдасиз...
Бу оламда бахт йўқ мукамал».

Менинг кўзим дерди:
«Мен муҳтож
Қидиргандим сени бир умр».
Унинг кўзи дерди:
«Не илож,
Кеч бўлса ҳам кўришдик, шукр».

Сўрсаларки, қай вақт саодат
Бўлган сенинг умрингга ошно?
Дердим: Беш йил —

Ҳар кун бир соат,
Фақат тушлик танаффус аро.

Ўзга макон, ўзга замонда
Мавжуд бўлган олис юлдузлар
Эл кўзидан пинҳон осмонда
Кўришгандек фақат кундузлар —
Биз ҳам шундай яшадик беш йил.
Бу ҳам турмуш...
Мана, ниҳоят,
Жудо бўлдик...
Бор гап шу, сингил,
Тамом бўлди дардли ҳикоят.

Оқшом чўқар,
Тушар қоронғу,
Ҳазонларни супураш шамол.
Яримта ой, сурганча хаёл
Сокингина таратар ёғду.

Қабристонда қолмаган одам,
Ҳувиллаган сукунат аро —
Бир қабр узра ёнар икки шам,
Икки аёл йиғлар бесадо...

1982

ДЕВОНА ҲАҚҒҮЙ

Яна сенинг тўнинг елкангда,
Сифмай қолдинг бу даргоҳга ҳам.
Лабда аччиқ қимтилган ханда,
Ташқарига қўясан қадам.

Тукқанингга ёқмас тўғри гап,
Шуни англаб етмаган бўлсанг,
Бу дунёда шунча йил яшаб
Дипломатлик аталган адаб
Кўчасидан ўтмаган бўлсанг, —

Кўнгилдаги гапингни қачон
Кимга қандай сўзламоқ керак,
Ўзингга не фойда, не зиён.
Англамаган бўлсанг гар, демак —

Айб ўзингда,
Токи бу дунё
Тили бурроларга ёр экан,
Манманликдек тузалмас савдо
Одамзод бошида бор экан,

Токи бошлиқ зоти экан ҳақ,
Гапи гапу сўзи сўз экан,
Тўрдагилар ҳокими мутлак,
Пастдагилар юмуқ кўз экан, —

Пешонангга битилган аттанг,
Енгилмоқ бор доимо жангда.
Мудом сенинг қўлингга паттанг,
Мудом сенинг тўнинг елкангда.

1987

ДОРИЛФУНУНГА

Яна йигирмага — йигит ёшимга
Узоқ йиллар ўтиб қайтган бу куним,
Таъзим қилиб келдим сенинг қошингга
Азизим, мунисим, дорилфунуним.

Недирсан? Олисга ундаган садо,
Ё олис йиллардан чорлаган уним.
Сени соғинаман ва тирикман то
Сенга интиламан, дорилфунуним.

Болангман, бор ҳали ўзингга ҳамдам
Шўхлик, эркалагим, андек жунуним.
Ким бўлсам, не бўлсам ва қайда бўлсам,
Сен мени тергаб тур, дорилфунуним.

Ҳаёт бешафқатдир, яшаш мураккаб,
Ёзолмай гоҳ дилга чўккан тугуним,
Илтижо қиларман, бедор юракка
Қудрат бер, ёшлигим — дорилфунуним.

Ҳали бу оламга саволим кўпдир,
Ҳаёлим кушида йўқ лаҳза қўним.
Яна шамчироғинг керак бўлибдир,
Йўлимни ёритгин, дорилфунуним.

Шеърү ишқ, бахт, қувонч — дунё бири кам,
Фақат эътиқодим — танҳо бутуним.

Қалбим тубидаги энг ёруғ нуқтам —
Сенга талпинаман, дорилфунуним.

Эзгулик соғинчи ўртаб кўнглимни
Бош уриб қошинга келган бу куним —
Сидқимни қабул эт, тарк этма мени,
Азизим, мунисим, дорилфунуним.

1987

АБАДИЯТ ҲАҚИДА РИВОЯТ

(«*Руҳлар исёни*»дан)

Ровий айтар:

Аллазамон —

Аллақайси маъвода

Фалокатга учраб карвон

Поёни йўқ саҳрода,

Бу ногаҳон

Тасодифдан

Барча ўтиб дунёдан,

Шу тасодиф амри

билан

Омон қолди

Бир одам.

Белбоғига осганича

Қуруқ кўза —

сувдонни,

Кезди неча

Кундуз, кеча

Бу дашти бепоённи.

Кеза-кеза

охир толди,

Умид узди жонидан.

Бир пайт

ногоҳ

чиқиб қолди

Бир чашманинг ёнидан.

Йиқилганча сувга

беҳол

Лаб чўзганда ташна тан,

Тўлқинланди

бирдан зилол,

Садо чикди чашмадан:
«Шошма, йўлчи,
Ичурсан, бас,
Муздек,
                                тиник,
  тўламан.

Аммо билки,
Одий сувмас,
Обихаёт бўламан.
Азоб чекдинг кўп
  сахрода,

Майли,
Тўйиб ичиб ол.
Мени ичган бу дунёда
Мангу яшар
  безавол.

Ол, ич,
Яша даврон суриб
Абадий бу даҳр аро,
Аммо
Мени ичмай туриб
Фикр қилгин аввало.
Ҳаётга-ку,
  тўймас кўзинг,
Яшайсанми умрбод?
Мангу ҳаёт учун ўзинг
Ярайсанми,
Одамзод?
Мангулик дер
  одам насли,

Лек
  инсоний тафаккур —

Абадият надир асли,
Қила олмас тасаввур».
Йўлчи хайрон,
Йўлчи сергак,
Бу қандайин чашмадир?
Ичай деса —

чўчир юрак,
Ичмай деса —
ташнадир.

Узоқ-узоқ
Ўйга толди,
Сув лабида ўлтириб.

Охир
Обихаёт олди
Кўзасига тўлдириб,
Ўйлай-ўйлай
нари кетди —

Ул сеҳрли булоқдан.
Ногоҳ
Хазин сас эшитди —
Садо келди йирокдан.
Борди,
Э, воҳ,

ётар бир бош
Қум устида бенажот.
Нола чекар,
Тўкар кўзёш,
«Лаънат, дейди, — эй, хаёт!
Ўша сувдан ичдим нега
Афсус!»

деру
ўкинар.

Йўлчига у:
— Раҳм эт менга,
Ўлдир, —
  дея ўтинар.

Минг йил аввал
Шу булоқдан
Сув ичганман,
  чўмганман.

Яшайвериб,
Бу қийноқдан
Ўзни қумга
  кўмганман.

Умр кўрдим ҳаддан бисёр,
Ҳеч тоқатим қолмади.
Ер юзида
Менинг бирор —
Ҳамсухбатим
  қолмади.

Азоб борми
Бундан улуғ,
Даҳшат борми
  зиёда?

Менга ерда
  тириклик йўқ,
Ўлим ҳам йўқ дунёда.
Йўлчи боқди
Ҳайратда лол
Тирик инсон қабрига,
Сўнгра
  қумга чўкди беҳол,
Раҳмат айтди сабрига.

Ўз ҳолига

минг шукр этди,

Йиғиб сўнги саботни —

Қум устига

Тўкиб кетди

Йўлчи обиҳаётни.

Йўлчи кетди

Бўлиб холи

Мангуликнинг ғамидан.

Тотиб қолди

Чўл ниҳоли

Обиҳаёт наmidан.

Илдизига унинг алҳол

Томчи етди,

Шу фақат,

Йиллар ўтиб,

ўша ниҳол

Чинор бўлди оқибат.

Шундан чинор

Узоқ яшар,

Шундан чайир танлари.

Мангуликдан кечиб башар

Фоний умр танлади.

Кел, эй кўнглим,

Бизнинг ҳаёт

Эмас экан

жовидон,

Бу дунёда

изла нажот,

Яша фақат

шодумон.

Бу ҳаётнинг
Ярми ғамдир,
Умринг узун бўлса —
Агар камдир,
Шукр қил.
Шу офтобу
Минг бир оҳанг,
Минг бир рангли бу дунё
Сеникидир,
Ҳаёт эсанг,
Ҳаёт эсанг аввало.
Ҳам шавқ билан,
Ҳам дард билан
Ўтар экан бу дамлар.
Омон бўлсин
Сен англаган,
Сени англа
одамлар.

ЖАҲОЛАТ ТЎҒРИСИДА РИВОЯТ
(«Рухлар исёни»дан)

Алқиссаким,
Жуда қадим
Жаҳолатлик замонда
Бир донишманд
                                улуғ ҳаким
Ўтган экан жаҳонда.
У кун бўйи
Гиёҳ териб
Кезиб тоғу биёбон,
Одамларга шифо бериб
Яшар экан
Шодумон.
Унга
                        минг бир мушкул дарднинг
Аён бўлиб давоси,
Бора-бора
Одамларнинг
Ортаверди ихлоси.
Табобатга
Қалбан,
                                руҳан
Фидо қилиб ўзини,
Хатто бир кун
Наштар билан
Очмиш
                                кўрнинг кўзини.
Ривож топмиш
Соҳиб ҳикмат,

Дониш,
Меҳнат мададкор.
Аммо
Қайда бўлса шуҳрат,
Ёнбошида
Ҳасад бор.
Дуохонлар,
парихонлар,
Ўқувчилар чилёсин...
Хуллас,
Юртда бор нодонлар
Бошладилар ифвосин.
Тинмай
Кечаю кундузи
Топиб китоб сўзидан,
Дедилар:
«Дард берган —
Ўзи!
Давоси ҳам
Ўзидан!
Бандасига бермак дору
Яратганга исёнди.
Демак,
Ҳаким иши макру
Унинг ўзи
Шайтондир».
Бу сўзларни
чин, деб билди
Нодон,
жоҳил оломон.
Донишмандни сазо қилди,

Калтаклади
Беомон.
Чўғ темирда
Кўксин доғлаб,
Дорга осмоқ бўлдилар.
Сўнг бўйнига харсанг боғлаб
Сувга босмоқ бўлдилар.
Кейин
Сувни,
                    арқонни ҳам
Хайф билдилар
                    «шайтон»га,
«Ёқинг, — деди
Энг бош ҳакам, —
Олиб чиқиб майдонга!»
Кенг майдонга
Кўмиб устун,
Боғладилар ҳақимни.
Сўнг темирни ўтга қўйиб,
Доғладилар ҳақимни.
Буюрдилар:
«Ёқинг шитоб,
Азозилнинг ошнасин.
Керак бўлса
Кимга савоб,
Чўп келтириб ташласин».
Савоб учун
Биров ўтин,
Биров ташлар дона хас.
Ҳақим бошин баланд тутиб
Жоҳил элга қарамас.

Бир пайт
Гулхан сари бир чол
Аста кела бошлади.
Қучоғида
Бир боғ похол,
Фарам узра ташлади.
Деди:
«Асли туғилгандан
Басир эдим мен ўзим.
Сен
                    жодунинг тиғи билан
Очиб қўйдинг
                    кўр кўзим.
Тангри билиб
Яратган кўр,
Даво қилдинг не учун?
Охират мен —
                    манглайи шўр —
Нима дейман
Сўроқ кун?
Ҳақ йўлидан озган одам,
Кўзим очиб,
                    не бердинг?
Мени бир йўл
У дунё
                    ҳам —
Бу дунёдан айирдинг.
Кўрлигимда
Бу оламни
Тасаввурда кўрардим.
Дунёдаги бор одамни

Мушфиқ билиб юрардим.
Шафқат ила
Ким нону
                                ким
Чақа ташлаб кетарди.
Мен ҳам
                                шунга кўнган эдим,
Менга шу ҳам етарди.
Қорним тўйса —
Саодатим,
Йўқ туман хил тилаклар.
Ҳамсуҳбатим,
Ҳам улфатим
Жажжи ширин гўдаклар...
Ўйлар эдим дунёда бор
Мусаффолик,
Соддалик.
Кўзим очиб
Кўрдим илк бор
Бераҳмлик,
Сохталик.
Ўғрилигу фаҳшни кўриб
Жим юраркан одамлар.
Ўз дўстига
Кулиб туриб,
Тиф ураркан одамлар.
Бир ёнда айш
Кўкка чирмаш.
Бир ёнда,
                                бок,
  оҳу воҳ...

Букун менинг
                    кўнглимда гаш,
Имонимда —
                    иштибоҳ.

Дердим:
Юртни бир бор кўрсам.
Кўрдим.

Орзум тўқ энди.
Йўлда ётган
                    хасчалик ҳам
Эътиборим йўқ энди.

Бу дунёдан
                    тўйдим охир,

Адо бўлсам майлига.
Ё қайтадан,
Ўша басир,
Гадо бўлсам майлига!»

Бу сўзларни
Эшитди-ю
Фарёд қилди донишманд.
«Ёқинг, —

                    дея сўради у, —
Олов бўлсин сарбаланд.
Тезроқ кетай
Бу дунёдан,
Ҳеч тоқатим қолмади.

Мендан
                    шифо олди
                                    одам,
Олам —
                    шифо олмади.

Хурофотнинг захри теккан
Нодон,

жоҳил,

гумроҳлар —

Давосига ожиз экан

Мен кашф этган гиёҳлар.

Кўр кўзларга

Меҳргийёдек

Нур бахш этди

наштарим.

Қалблар кўзин

очмоққа

лек

Камлик қилди

Хунарим.

Одамларга

мен яхшилик —

Қилмоқ бўлдим,

Нетайин,

Манглайда

шу экан

битик,

Ёқинг,

Куйиб кетайин!»

Ўт қўйдилар.

Ёнди гулхан.

Қаро бўлди

самовот.

Жаҳолатнинг

ҳукми билан

Қурбон бўлди
Буюк зот.
Гулхан ёнди
Кўкка ўрлаб.
Чўғи ҳар ён
                                сочилди.

Шу оловдан
Элнинг,
                                ажаб,
Ақл кўзи
                                очилди.

Ўқиндилар,
Аза тутиб
Йиғладилар,
                                кўйдилар.

Донишмандга
Йиллар ўтиб
Олтин ҳайкал
                                кўйдилар.

Э, вох,
Олим кўзи билан
Кўрсайди бу
                                ҳурматни...

Аммо
Ҳаким ўзи билан
Олиб кетди
                                ҳикматни.

Қўй, эй кўнглим,
Сен ул замон
Даҳшатин
                                кам ўйлагин.

Сенга насиб бўлган даврон
Созин олиб
Куйлагин.
Шукроналик
                    майин ичиб
Яйраб қолгин
                    бир нафас.
Бу оламдан
Бир кун кечиб
Кетувчи бир
                    биз эмас.
Кел, эй кўнглим,
Кел, мухаббат,
Шеър завқига
                    қонайлик.
Ўтда ёниш бўлса,
                    фақат —
Ишқ ўтида
                    ёнайлик.
Фақат
Бизга ғаму кадар,
Қайғу-ҳасрат
                    ёт бўлсин.
То
                    биз учун
                            жон берганлар —
Руҳи мангу
                    шод бўлсин.

1978–1979

ИНСОН

(Қасида)

Собиту сайёрада

Инсон ўзинг, инсон ўзинг.

Мулки олам ичра бир

Ҳоқон ўзинг, султон ўзинг.

Собит ўз маъвосида,

Сайёр фазо дунёсида,

Коинот саҳросида

Карвон ўзинг, сарбон ўзинг.

Шамс — дил тафтингдадур,

Сайёралар кафтингдадур,

Кенг жаҳон забтингдадур,

Боғбон ўзинг, посбон ўзинг.

Бу ёруғ дунё надур?

Кошонадур, вайронадур,

Сенга меҳмонхонадур,

Меҳмон ўзинг, мезбон ўзинг.

Бунда оқ бирла қаро,

Зулмат, зиё, шоҳу гадо,

Жанг қилурлар доимо,

Ул ён ўзинг, бул ён ўзинг.

Сен бало, ҳам мубтало,

Хайр ила кин, росту риё,

Фитнагар олам аро

Фаттон ўзинг, қурбон ўзинг.

Гох адолат боғида,
    Пири адоват гоҳида,
Ўз дилинг даргоҳида
    Шайтон ўзинг, филмон ўзинг.

Хормисан ё гулмисан,
    Тождормисан ё кулмисан,
Чуғзмисан, булбулмисан,
    Нодон ўзинг, хушхон ўзинг.

Бу ҳаёт ўрмон экан,
    Жон борки, қасди жон экан,
Бунда қатл осон экан,
    Сиртлон ўзинг, жайрон ўзинг.

Бу ҳаёт уммон экан,
    Уммон абад гардон экан,
Қатрадек сарсон экан,
    Сарсон ўзинг, гардон ўзинг.

Машъали фикрат — сенинг,
    Ҳам чангали ваҳшат сенинг,
Ғайрату ғафлат сенинг,
    Жавлон ўзинг, урён ўзинг.

Қилдингу ойда хиром
    Ҳам ерда қон тўқдинг ҳаром,
Ушбу ҳолингдан мудом
    Хандон ўзинг, гирён ўзинг.

Миндинг илм нарвониға,
    Чиқдинг фунун осмониға,

Бу жаҳон айвонига
Аркон ўзинг, вайрон ўзинг.

Заррани ижод этиб,
Даҳшат бало бунёд этиб,
Оқибатни ёд этиб
Хайрон ўзинг, хайрон ўзинг.

Боғи арз обод эрур
Сендин агар имдод эрур,
Йўкса у барбод эрур,
Тўфон ўзинг, тўфон ўзинг.

Сен ҳилол, юлдуз, салиб,
Таврот, Забурдин юксалиб,
Боймисан ёки ғариб,
Комрон ўзинг, яксон ўзинг.

Ким фаранги, ким ҳабаш,
Ирқ, қон талаш, имон талаш,
Шулми инсондек яшаш,
Армон ўзинг, аффон ўзинг.

Мамлакатга мамлакат,
Миллатга миллат бўлса қасд,
Қилғувчи сўнг оқибат
Армон ўзинг, аффон ўзинг.

Онаизоринг — замин,
Танҳо йўғу боринг — замин,
Хаста беморинг — замин,
Ўғлон ўзинг, дармон ўзинг,

Бағрида ётқучи — сен,
Неъматларин тотқучи сен,
Тиф бўлиб ботқучи — сен,
Пайкон ўзинг, қалқон ўзинг.

Марсга тўп отқувчи — сен,
Зухрони уйғотқучи — сен,
Уйқуда қотқучи — сен,
Уйғон ўзинг, уйғон ўзинг.

Келдинг оламга, демак,
Етмас уни сўрмак, емак,
Ерни этмоғинг керак
Бўстон ўзинг, ризвон ўзинг.

Сўзга ҳам поён бўлур,
Ёзсам яна девон бўлур.
Рустами дoston бўлур,
Дoston ўзинг, девон ўзинг.

Бўлмасин субҳинг қаро,
Бор бўл мудом борлиқ аро,
Ўзни этгил доимо
Инсон ўзинг, инсон ўзинг.

Эй, сен Эркин, сен буқун
Ёздинг дилингдан бир тугун,
Сен киму не даҳри дун,
Бийрон ўзинг, нодон ўзинг.

1973

БИР ҚАДАМ

Иккимизнинг ўртамизда
Йўл, дилоро, бир қадам.
Шунчалар мушкулми қўймоқ
Сенга, зебо, бир қадам.

Кўзларимнинг нури бўлди.
Йўлга пойандоз, кел,
Сен қасам ичдингми ё, деб —
Қўймам асло бир қадам.

Мен сени Зухрою Ой деб
Илтижо қилдим ва лек
Сен йироқсан, гарчи менга
Ою Зухро бир қадам.

Парда ичра офтобим,
Ёнида мен нурга зор,
Ташнаман, қирғоқдадурман —
Бунда дарё бир қадам.

Не иложким, севги расми
Шул экан тақдир азал,
Ҳеч писанд эрмас масофа,
Мушкул аммо бир қадам.

Интизорлик телба қилди,
Телбаликка йўқ илож,

Жонидан кечган кишига
Икки дунё бир қадам.

Бас, шикоят қилма, Эркин,
Журъат айлаб йўлга чик,
Сенга бир одим Самарканд,
Сўнг Бухоро бир қадам.

1976

ФУРСАТИНГ

Фурсатинг етмайди доим,
    Ҳеч қачон етган эмас.
Мехнатинг битмайди доим,
    Ҳеч қачон битган эмас.

Чун замондек бепоёндир
    Кўксинг ичра орзу,
Фурсату орзунни қувлаб
    Ҳеч киши етган эмас.

Интилар борлиқни инсон
    Баркамол этмоқ учун,
Не ажаб, инсонни борлиқ
    Баркамол этган эмас.

Менда на борлиқ хаёли,
    Менда на йўқликқа ғам,
Манглайимга чунки шеърдан
    Ўзга зар битган эмас.

Вақт келар, меҳнат битар,
    Бўлғуси вақт ҳам бемалол,
Чунки у дунёга ҳеч ким
    Иш олиб кетган эмас.

1976

НАВОИЙ ҒАЗАЛИҒА МУҲАММАС

Айрилиқ они яқиндур, кема йўл бонгин чолур,
Ваҳ, мени ташлаб фиروقқа, ёр йиروقқа йўл олур,
Жон бориб жоно билан, соҳилда бир жисмим
колур,

Ҳар қачонким кемага ул ой сафар раҳтин солур,
Мавжлиғ дарё каби ошуфта кўнглим кўзғолур.

Мен неча айтдим, кўнгул, жондин кечиб
ёр севма деб,

Сўнг йиروقқа кетса ташлаб, урма ох,
дод дема деб,

Кетди ёр, бас энди, ким айтди ёшингни
тийма деб,

Йиғлама, эй кўз, недин соҳилга чиқмас кема деб,
Ким ёшинг дарёсидур ҳар сориқим эл кўз солур.

Ел турар, йиғлар фалак, бу гулдурак ҳам
барқ дема,

Дарди хижронимни ўкраб сўзлар осмон ҳар кима,
Жисм аро жондек омонат чайқалиб боргай кема,
Титрабон сиймобдек кўнглим, етар жон оғзима,
Тунд ел таҳрикидин ҳар дамки дарё чайқолур.

Эй фалак, бас, йиғлама, йўқ фойда, ул
ой кемада,

Ўртада дарёю мен бу жойда, ул ой кемада,
Келмас энди, ойда не, минг ойда, ул ой кемада,
Сабр кўнгулда, кўнгил ул ойда, ул ой кемада,
Ваҳки, бориб, термулиб кўз, мунграйиб
жоним қолур.

Таскиним шулким, кема кўздан йўқолмабдур
хали,
Бир нафас бор фурсатим ёр йўлига термулгали,
Ох, демай, сақлаб нафас, кўзғолмайин
турдим, вале,
Дам тутилгандин ўлар элдек етибман ўлгали,
Сурмасин деб кемасин, баским, нафаслар асролур.

Эй шамол, жим тур, само жим, мавжудот, бир
лаҳза жим,
Тингла, олам, тингла, одам, сен агар
бўлсанг-да ким,
Булдур устоз панди: сиймин тандин ўзга
сурма сийм,
Кирма савдо баҳрига оламдан истаб судким,
Сийм нақди тушса, лекин умр нақди сийғолур.

Сун қадах, бергил менга жоним ҳақин,
эй пири дайр,
Ким қадахлар зарбидан чиқсин чақин,
эй пири дайр,
Борми Эркинга ул устоздин яқин, эй пири дайр,
Фарқ этар баҳри фано ғам заврақин, эй пири дайр,
Илгига чунким Навоий бода киштисин олур.

1977

ЎЗИМГА САВОЛ

(*Мустазод*)

Умринг ўтадир, сен на хаёллар сурадирсан,
Беғам юрадирсан?

Мақсад не, фароғат кўйига йўл бурадирсан,
Кимга жўрадирсан?

Очилгали кўз шартми экан тошга бош урмак,
Сўнг кўзни яшурмак,
Не ўй била нодон тошига бош урадирсан,
Не наф кўрадирсан?

Йиллар кўпи кетди, ози қолди, не қилолдинг,
Ким бўла олдинг?
Қум устига сен бўйла иморат қурадирсан,
Хам айш сурадирсан.

Хаддингни билиб чек қўй ўйин, базм, ўтиришга,
Кўз оч, ўтир ишга.
Кўрсатмагай ул кунники, сен оҳ урадирсан,
Ҳайрон турадирсан.

Йиғлаб келадир ушбу жаҳонга азиз инсон,
Кулгай у кетар он.
Шоядки, ҳаёт қарзин узиб улгурадирсан,
Қаҳ-қаҳ урадирсан.

1983

ЯХШИДИР АЧЧИҚ ҲАҚИҚАТ

Яхшидир аччиқ ҳақиқат,
    Лек ширин ёлғон ёмон,
Ул ширин ёлғонга мендек
    Алданиб қолғон ёмон.
Умримиз алдоқ жаҳонда
    Алданиб ўтгай, ва лек
Сўнгги қийналғон ёмондир,
    Сўнгги қийналғон ёмон.
Айтгали аччиқ азобинг
    Бўлса дилдош яхшидир,
Сўз демай ўтли аламини
    Жонингга солғон ёмон.
Жонга солғон ҳам на создир,
    Элга сўйлаб мен каби
Шоири девонаи ишқ
    Номини олғон ёмон.
Гар қилич келса бошингга,
    Қўрқма, Эркин, ростни айт,
Яхшидир аччиқ ҳақиқат,
    Лек ширин ёлғон ёмон.

1988

АЖАБ ЭРМАС

(Завқиёна)

Бу кунлар катта йўлда
Бир довон бўлса ажаб эрмас,
Муқаррар ортида йўл
Кенг, равон бўлса ажаб эрмас,
Ватанга сидку имон,
Имтиҳон бўлса ажаб эрмас,
Фаровон юрту олам,
Тинч жаҳон бўлса ажаб эрмас,
Биз этган барча орзулар
Аён бўлса ажаб эрмас.

Не ишлар кечди бошлардин,
У кунлар қайтмагай зинҳор,
Улуғвор танга энди
Номуносиб тўн бичилмас тор,
Унут бўлгай чекилган дард,
Жароҳат, кулфату озор,
Кўнгилда қолмагай ҳеч доғ,
Губордан тоза бўлмоқ бор,
Булут даврон шамолида
Нихон бўлса ажаб эрмас.

Сен эй, сен она юртим,
Кўхнаю ёш Ўзбекистоним,
Ҳамиша сен ўзингсан
Боиси ашъору достоним,
Фурурим, номусим, шодлик, ғамим,
Ободу пайхоним,

Кўтар бошингни мағрур,
    Ҳақлисан, шавкатли деҳқоним,
Бошингда шиша янглиф
    Осмон бўлса ажаб эрмас,

Қадим туркий мақол бор:
    Бел қолар, беткай кетар, дерлар,
Умидли бу жаҳонда
    Эл қолар, беклар кетар, дерлар,
Қолар дўстлик, садоқат,
    Таънаю кеклар кетар, дерлар,
Оқар оққувчи дарё,
    Хас-чўпу чирқлар кетар, дерлар,
Бу кунлар эътиқодга
    Имтиҳон бўлса ажаб эрмас.

Яқин икки мингинчи йил,
    Ёруғ юз бирла киргаймиз,
Саховат тўла дастурхон,
    Нону туз бирла киргаймиз,
Салим имон аталган
    Йўлчи юлдуз бирла киргаймиз,
Ҳақиқатга, адолатга
    Очиқ кўз бирла киргаймиз,
(Ки Завқий орзу этган
    Замон бўлса ажаб эрмас),
Етиб етмишга Эркин
    Навқирон бўлса ажаб эрмас.

1989

ВАТАН ИСТАГИ

Бу ватанда бир Ватан
Курмоқни истайдир кўнгил,
Ўзни озод куш каби
Кўрмоқни истайдир кўнгил.

Бу Ватан тимсоли бўлса
Тонг куёши шуълавор,
Шуълалар қўйнида чарх —
Урмоқни истайдир кўнгил.

Ул Ватанга байроқ — инсоф,
Туғи сарҳад мухри — меҳр,
Сарҳад узра соқчидек
Турмоқни истайдир кўнгил.

Ким бу тупроқ қадрин истар
Айламоқ тупроққа тенг,
Кўзига тупроқ билан
Урмоқни истайдир кўнгил.

Ул Ватан елканларини
Маърифат уммонида
Қиблаи имон сари
Бурмоқни истайдир кўнгил.

Бас, етар ёлғон саодат,
Ёлғон эрк, ёлғон ватан,
Хуррият завқини чин
Сурмоқни истайдир кўнгил.

Қутлуғ истиқлол кунида,
Эй Ватан, бағрингда шод
Эркин ўғлонинг бўлиб
Юрмоқни истайдир кўнгил.

1990

ҲИЖРОН ҚУШЛАРИ

Тарки юрт этган хазон
Фаслидаги қушлармикин?
Ё қиров тушган бошим
Ташлаб учар хушлармикин?

Қуш каби парвоз тилар кўнглим,
Ки анда бир умид
Ёр сайёдим сочини
Дом этиб ушлармикин?

Мулки ҳинд оғушидир
Қушлар хаёлида бу дам
Ё хаёлимда қаро кўз
Очган оғушлармикин?

Тўлдириб осмонни ҳижрон
Қушлари учмоқдалар.
Вох, улар қушлармикин,
Ё мен кўрар тушлармикин?

Бош олиб мулки фанодин
Кетгучи жонларми ё
Тарки юрт этган хазон
Фаслидаги қушлармикин?

1990

ҚИЛУРМАН ТАВБАЛАР

Қилурман тавбалар, гарчи
Тазаррулик гуноҳим йўқ.
Гуноҳим йўқлигига лек
Нетай, исбот, гувоҳим йўқ.
Эшитмас эл фигонимни,
Келар олмоққа жонимни,
Олурга лек ёнимни
Менинг бир хайрихоҳим йўқ.
На сўз дерман очиб оғиз,
Забонсиз, кимсасиз, ёлғиз —
Келиб чўкдим қошингда тиз
Бўлак сендин паноҳим йўқ.
Ишончинг — менга ризқу рўз
Забун ҳолимга солгин кўз,
Тўқарга ёш, деярга сўз
Ҳам оҳ тортарга оҳим йўқ.
Бу бандангда хатолик бор,
Хатолик — жонфидолик бор,
Шу боис кўп жудолик бор,
Гадолик бору жоҳим йўқ.
Қаро қошингга бўлмаё зор,
Қорайгувчи не шомим бор?
Юзинг ёд этмайин зинҳор
Оқаргувчи сабоҳим йўқ.
Бу сарсон йўлда беҳамроҳ,
Тополмам манзили дилхоҳ,
Муҳаббатдан бўлак, биллоҳ,
Илоҳим, саждагоҳим йўқ.

Бу оламдан узиб кўнгил,
Ўниб кетсам, вужудим кул,
Унар ишқ боғида бир гул
Бу кулдан, иштибоҳим йўқ.

1991

КЕЧИР, Ё РАБ!

Менга тош отди бир жоҳил,
Кечир, ё раб, кечирдим мен,
У кулдир, бандаи ғофил,
Кечир, ё раб, кечирдим мен.

Жаҳонда фитналар бордир,
Адолат гоҳи ночордир,
Адолат қил, ўзинг одил,
Кечир, ё раб, кечирдим мен.

Ёмон бўлдим, ёмон бўлдим,
Хато ўққа нишон бўлдим,
Хато қилган эмас қотил,
Кечир, ё раб, кечирдим мен.

Гуноҳидан ўт ул жоннинг,
Сўзига кирди шайтоннинг,
Кўнгил алданмоға мойил,
Кечир, ё раб, кечирдим мен.

Тутарман ул синиқ одам
Синиқ имонига мотам,
Дилига эътиқод жо қил,
Кечир, ё раб, кечирдим мен.

У ҳам, мен ҳам қиёматда
Турармиз лол хижолатда,

Бўлиб даргохингга дохил,
Кечир, ё раб, кечирдим мен.

Кечир, янглишмаган ким бор,
Менинг ҳам кўп гуноҳим бор,
Одамзод асли нокомил,
Кечир, ё раб, кечир, ё раб!

1991

КЕРАК БЎЛСА

Мен бор, сенга бир ҳақгўй —
Девона керак бўлса,
Йўқман, тили қанд нодўст
Парвона керак бўлса.

Истарми сафо кўнглинг,
Бор унда саройларга,
Кел бунда, эсанг дардлик,
Ғамхона керак бўлса,

Ҳамдам ўзим, эй ошно,
Малҳам сўзим, эй ошно,
Икки кўзим, эй ошно,
Ҳайрона керак бўлса.

Бергум на керак сенга,
Жон сенга, юрак сенга,
Зардобга тўлиб кетган
Паймона керак бўлса.

Боғимни макон этган
Эй сиз гала бойқушлар,
Кўксимга қўнинг, Сизга
Вайрона керак бўлса.

Вайрон чаманим водий,
Кўксимда унинг доди,

Фарёдга қулоғинг оч,
Фарғона керак бўлса.

Найлай, бу оғир сўзлар,
Қувманг мени, эй дўстлар,
Оқиллар аро битта
Девона керак бўлса.

1991

ШЕЪРИЯТ

Сен эй умрим наҳоридан
Азизу ошино менга,
Саҳар чўлпонидек жозиб
Сочибдирсан зиё менга.

Ҳаёт ичра ҳаёт бўлдинг,
Қанот бўлдинг, нажот бўлдинг,
Кетурдинг ҳам сафо менга,
Етурдинг ҳам жафо менга.

Сехрли май узадинг сен,
Дилим тинчин йўқотдинг сен,
Мени ўтларга отдинг сен,
Бу не ғайбдин жазо менга.

Ёниқ жоним аро жонлар
Қилур фарёду афғонлар,
Мудом кўксимда исёнлар
Бўлибдир юз бало менга.

Дилим чарчаб хатолардан,
Эл ичра можаролардан,
Қочар бўлсам, низолардан
Яна сен ошино менга.

Ҳимоятсиз замон ичра
Халоскор бўл бу жон ичра,

Вафо қилмас жаҳон ичра
Ўзинг қилғил вафо менга.

Ўтар ғавғоли бу онлар,
Келар осуда давронлар,
Закий эркин ғазалхонлар
Берар бир кун баҳо менга.

1991

ТУРК ГЎЗАЛИ

Гуллар ичида гулмиди, райҳонмиди, жамбул,
Ё жамбулу райҳону гул узгувчи санам бул.

Валлоҳ, бу санам, одам эмас, неча сўз айтсам,
Одам дея бир боқмади, э воҳ, не одам бул?

Чақмоқ каби бир лаҳза насиб этди висоли,
Энди менга ёр турк гўзали ҳажрида ҳам бул.

Излаб неча кун шаҳрида овора бўлибман,
Истанбул эмас, ошиқ учун жонга ситам бул.

Шул ёшда ёниб севгини назм этса не айбким,
Эркин юраги ишқ ўтида куйгучи шам бул.

1992

СЕВГИ КЕЛСА

Севги келса қадди ё ҳам ёш бўлур,
Севгисиз жонона хайкалтош бўлур.

Меҳри йўқ дилдорни қучма, тошни қуч,
Тош сенга малҳам бўлур, сирдош бўлур.

Севги фаслида тикандан гул унар,
Севги кўйида шамол фаррош бўлур.

Кўнгли ётлар базми жамшиди — азоб,
Ёр билан бўл, қум есанг ҳам ош бўлур.

Чин муҳаббат минг жафога дош берар,
Лек хиёнатга у бебардош бўлур.

Бевафоликни яширсанг, ер кўмар,
Лекин осмонларда бир кун фош бўлур.

Гурбат ичра ботди мағрибга қуёш,
Уфқ эмас гулранг, бу қонли ёш бўлур.

Ишқ йўлин фирдавс йўли деб англагил,
Пок дилинг, Эркин, бу йўлда бош бўлур.

1992

СИР АЙТАР ҒУНЧАГА ҒУНЧА...

Сир айтар ғунчага ғунча,
Кўнгил кўнгилни англайдир.
Кабутарни кабутар ўпгаю
Гул гулни танлайдир.

Мисоли икки юлдузни
Қўшар тақдир йигит, қизни,
Агар ёр англамас бизни,
Илож не, шўр бу манглайдир.

Чаманлар ичра ранг танлаб,
Паривашлар бўяйдир лаб,
Менинг ёрим лабин, ё раб,
Юрак қонимга ранглайдир.

Қоши ҳам ўсмадан зангор,
Дема зангор, эрур зангбор,
Нечукким қон тўкиб хунхор
Қиличлар бўйла занглайдир.

Ғаму ҳажру жафоларда
Ёнар булбул наволарда.
У булбулмас, самоларда
Менинг додим жаранглайдир.

1993

БИЗ АНГЛАМАГАН ЖАҲОН ЭКАН ИШҚ

Ошиқлик иши ёмон экан-ку,
Ошиққа балойи жон экан-ку.

Ишқ ханда бўлиб кўнгилга киргач
Кўнгилда тўла фиғон экан-ку.

Васлида қувончи ошиқоро,
Ҳижронда ғами ниҳон экан-ку.

Ишқ дарду азоби, ҳажри бир ён,
Рашк оташи бир томон экан-ку.

Аввалда жаҳон кўзингга гулшан,
Охирда ва лек хазон экан-ку.

Ишқ олами ўзга олам эркан,
Биз англамаган жаҳон экан-ку.

Кўнгилни бериб қўйибмиз осон,
Ёр севмаганинг осон экан-ку.

Ҳар неки ёнар, замонки сўнгай,
Ишқ оташи безамон экан-ку.

Бор бўлсин омон у беомоним,
Дарди била жон омон экан-ку.

Боғландим ўз ихтиёрим ила,
Эркин бўлишим гумон экан-ку.

1994

МЕНДА БОР ИШҚ ИЧРА ҒАМ...

Менда бор ишқ ичра ғам,
Хажр ичра дард ул ойда йўқ,
Дардни дард билмас кишига
Сўзламоқдан фойда йўқ.

Кўз ёшим кўрганда сой ҳам
Шарқираб кулса не тонг,
Бор менинг кўксим аро
Тошқинки, ҳеч бир сойда йўқ.

Дард билан қормиш илоҳим
Лойимиз тақдир азал,
Ўзга дардин англамоқ лек
Биз қорилган лойда йўқ.

Олам аҳли ичра дилдош
Излама, кезма жаҳон,
Зарга зор ҳар ерда бордир,
Зорга зор ҳеч жойда йўқ.

Майли, зар сизларга бўлсин,
Менга зор ишқ ичра бас,
Бу хазинам аҳли дунё
Ичра ҳеч бир бойда йўқ.

1995

ЖУМАДАН ҚОЛГАН ОДАМ

(Бидъат тарихидан бир лавҳа)

Бу сизга бир хикоя:
Чорак аср муқаддам
Ўсал ётар эди чол,
Сўнар эди мисли шам.
Узоқ-яқин қариндош
Атрофида бўлиб жам
Видо айтар эдилар
Қадлар эгик, кўзлар нам.

Кеча соппа-соф эди,
Эй, воҳ, қисмат экан-да,
Ажал бўғиб турибди
Оғзи ошга етганда.
Фалак иродаси шу,
Не қилсин шўрлик банда,
Азал тақдир буйруғи
Баробар ҳаммага ҳам.

Ҳа, ўлмоқ бор муҳаққак
Ҳар кимсанинг бошида,
Лекин ўлмоқ савоб-ку,
Пайғамбарнинг ёшида.
Яна эрта жума кун
Тургай меҳроб қошида,
Яхши кундан буюрди,
Мўмин эди ва хотам.

Кампир тахмонни очди,
Кафанликни олдилар.

Эркакларга тўн, белбоғ
Ахтаришиб қолдилар.
Катта уй ўртасига
Ўликка жой солдилар.
Ховлию эшик олди
Супурилди зап шинам.

Қори почча келдилар
Дарбозадан йўталиб.
Ювғучи ҳозир бўлди
Бўйрасини кўтариб.
Амма самовар қўйди
Тарашани тутатиб.
Тонгдан тумонат келса
Шошиб қолмаслик — шу ғам.

Қазноқдан чиқарилди
Маъраканинг уни ҳам,
Тугиб қўйилди тайёр
Домланинг тугуни ҳам.
Белгиланди ҳаттоки
Йигирманинг куни ҳам,
Ҳамма нарса бадастир,
Фақат битта ўлик кам.

«Пуховой» рўмол билан
Хола боғлади белин,
Хабарлашга бошлади
Ҳар ким ўз уруғ — элин.
Жанжаллашиб ҳам олди
Ўртада икки келин,

Алам ўтган ҳиқиллаб
Йиғлар эди: «Вой, додам!»

Ҳеч кимсанинг иши йўк
Дардга мубтало билан.
Қизлар сандиқ билан банд,
Кампирлар дуо билан.
Бир вақт тунни уйғотиб
Чинқириқ садо билан
Чироқлари пирпираб
Келиб қолди «Тез ёрдам».

Ҳамма суюниб кетди,
Деб ўйларсиз, бор бўлинг!
Ён қўшни Жаннат биби
Докторнинг тўсди йўлин,
Тўнғич қиз доно бўлиб,
Тутди ҳамшира кўлин:
«Игна санчиб қийнаманг,
Тайёр ётибди отам.

У доим оз оғриғу
Осон ўлим тиларди.
Бобомдек олтмиш учда
Ўлишини биларди.
Айниқса жума кунни
Кўп илтижо қиларди,
Муроди ҳосил бўлди,
Оёқ чўзсин хотиржам».

Доктор қулоқ солмади,
Бўш келмади ҳамшира,

Бўш келмади, ноль учга
Хабар қилган набира.
Липиллаб турган у шам
Шу тун бўлмади тийра,
Ўсал кўзини очди,
Жумадан қолди мотам.

Эрталаб икки ўғил
Ишга кетди сўппайиб,
Девор тагида тобут
Қолаберди дўппайиб,
Юрганча юраберди
Икки келин хурпайиб.
Жанжалнинг боисини
Икков ҳам айтмас, дам-дам.

Яна кўп жума ўтди,
Ой-йиллар ўтди қатор,
Саксон саккизга борди
Ўлдига чиққан бемор.
Ҳар ёшига бир таноб
Боғ ўстирди мевазор.
Юзни мўлжаллаб турар
Жумадан қолган одам.

Набиралар сони ҳам
Юзга борди, чамаси,
Ҳар жума чол уйида
Йиғилади ҳаммаси.
Келар докторни қувган
Хонадоннинг аммаси,

Кулиб-кулиб эслашар,
Ҳар жума бўлар байрам.

Мана, яшаб юрипти,
Умри экан зиёда.
Уни ўлди деганлар
Кўплари йўқ дунёда.
Жаннат биби жаннатга
Кетди бултур жавзода,
Қорини ўн йил бурун
Олиб кетган зотилжам.

Бақар йили тупроққа
Қўйган гўрков дўстини,
Чол ўзи тўғраб берган
Йил ошининг гўштини.
Қадрдондан ёдгор деб
Ўз қабрининг устини
Гул қилиб, тиклаб қўйган
Кичкина сағана ҳам.

Чол айтар, олтмиш уч не,
Саксон саккиз нимадир,
Умр гўё дарёдан
Сузиб ўтган кемадир.
У соҳилга етмоқ бор
Пайшанбадир, жумадир,
Лекин жадаллаштириш
Бунда не керак, бўтам?

Шошманглар, у дунёни
Кўрдим, унча ёқмади,

Равзаи Фирдавс ичра
Оби кавсар оқмади.
Кампирим дуруст экан,
Ҳурлар менга боқмади.
Аразладим, қайтвордим
Тўғри келмади Эрам.

Болаларим, сўнгги гап:
«Ўтиб қолсанг, ёт куймас,
Бир-бировни авайланг,
Ўлган билан ер тўймас.
Энди сиз ўлтиринглар,
Мен ҳавода бир нафас...»
Деру ўрнидан туриб
Боғ сари қўяр қадам.

1987

ЭСКИ ҲАММОМ, ЭСКИ ТОС

Қайта қуриш хусусида
Олам узра жарангос,
Давраларда баҳслар қизгин,
Баҳсларда зўр эҳтирос.
Кўп орзулар топди ҳаёт
Кўзгусида инъикос,
Аммо бизнинг томонларда
Ҳали фақат гап, холос,
Ҳаёт эса ўша-ўша:
Эски ҳаммом, эски тос.

Аввалгидек йил бошида
Йил режасин бичамиз,
«Бажарамиз» қасамини
Яхна чойдек ичамиз.
Сўнг ўн бир ой сусткаш умр
Дарёсида кечамиз,
Йил сўнгида: «ҳайда-ҳайда»,
Ой сўнгида: «бос-ҳа, бос!»
Қоидамиз ўша-ўша:
Эски ҳаммом, эски тос.

Биз мажлиссиз яшолмаймиз,
Мажлисга ҳам план бор,
Мажлис дема — жанггоҳ! Сени
Пийпалашга гилам бор,
Содда бўлма, у гиламга
Тайёргарлик билан бор,
Чап беришни, чалишни бил,

Жавоб зарбин ўрган хос.
Ишни бўлса... иш маълум гап:
Эски ҳаммом, эски тос.

Кимга керак ташаббускор,
Билгувчи йўл-йўриқни?!
Ташаббускор ишни бузар
Кутмай юксак буйруқни.
Бизлар эсак — камтар одам,
Қовуштириб қуллукни,
Жим турамиз, биламиз-да,
Жим туришга бор асос.
Бизга асли жуда мақбул
Эски ҳаммом, эски тос.

Қандай асос, дерсиз. Раҳбар
Сўзи доим сўз бўлган,
Унга «қарши», «бетараф» йўқ,
Овоз доим юз бўлган,
У истаса икки беш қирк,
Икки ўн тўққиз бўлган,
Тарихга боқ, раҳбарингни
Шаҳаншоҳга қил қиёс,
Аъёнлару гумашталар...
Эски ҳаммом, эски тос.

Кимки баланд учмоқ бўлса,
Бўлса ҳам у отамиз,
Асло парвоз қилдирмаймиз,
Оёғидан тортамиз,
Амаллаймиз, бўйнига бир

Маломатни ортамиз.
Деймиз, сени биз эҳтиёт
Қилмоқдамиз, Мирғиёс,
Баланд учма! Тинч сенга шул
Эски ҳаммом, эски тос.

Бозоримиз ўша бозор,
Олой, Эски Жўвамиз,
Мақол ўша, пул бўлса гар
Чангалдадир шўрвамиз.
Бир тўрва пул билан тушсак,
Тўлиб чиқмас тўрвамиз.
Баракалла, эпчил йигит,
Қандингни ур, Мирваққос,
Касбинг ўша, нафсинг ўша:
Эски ҳаммом, эски тос.

Дўконимиз ўша дўкон,
Унга ҳам ҳеч ривож йўқ,
Пул чангаллаб, кўнгилдаги
Мол топишга илож йўқ,
Турмуш дерлар, бола-чақа,
Кимда ҳам эҳтиёж йўқ,
Ҳар юлғичга куюқ салом,
Ҳар ўғридан илтимос.
Ҳолатимиз ўша-ўша:
Эски ҳаммом, эски тос.

Содда, мўмин одамлармиз,
Кўнгилда йўқ киримиз,

Олам ҳайрон, англолмас не
Бу юввошлик сиримиз.
Биз жим турдик, ўлди Орол,
Битди Аму, Сиримиз,
Авлодларга қолар бўлди
Захарланган ер мерос,
Дод фарёддан не наф, амал —
Эски ҳаммом, эски тос.

Фарзандларни биз не учун
Келтирамиз дунёга
Ақлу қалбин, умру бахтин
Тўлдирмасак зиёга?
Туғдирмоғу туғмоқ биздан,
Қолган умри худога.
Яна бахтли болаликдан
Солурмиз айюҳаннос.
Наҳот, бўлгай эртамик ҳам
Эски ҳаммом, эски тос.

Хўп иш бўлди, ўзбекмас деб
Айтдик Ибн Синони.
Гар мўъжиза тирилтирса
Ул табаррук сиймони,
Болаларнинг ўлиmidан
Қирқ газ сакраб имони,
Дерди, наслим, билмадим ё,
Папуасми, эскимос.
Гаплар ошкор, ишлар эса
Эски ҳаммом, эски тос.

Бизга ишдан ҳеч гапирманг,
Гап сотишга устамиз,
Юк тортишмас, бировларга
Юк ортишга устамиз.
Ўлганларнинг орқасидан
Тош отишга устамиз,
Тиригида деймиз факат
Пайғамбарлик сизга хос.
Ялтоқилик ўша-ўша:
Эски ҳаммом, эски тос.

Дилимизда гапимиз кўп,
Айтган билан битмайди,
Лекин дардлар чорасига
Гапнинг ўзи етмайди.
Бундан буён аравада
Жим ўтириш кетмайди,
Йўқса, тарих бир кун биздан
Олажакдир алкасос,
Насибамиз бўлгай мудом:
Эски ҳаммом, эски тос.

1988

УЯТЧАНЛИК

Бу қалтис дард,
Зийрак бўлинг,
Белгилари аёндир:
Бош сал эгик, кўл кўкракда,
Тил чучук, юз алвондир.

Уларга кўп дуч келганман,
Кўнглим дарҳол сезади.
Уятчанлар одоб билан
Юрагимни эзади.

Мана, унга қаранг!
Хушрўй,
Мўмингина боладир.
Порахўрмас, кўлингизни
Қайтаролмай оладир.

Дўкондор ҳам кўп уятчан,
Қизил қоғоз қасдида
Бош кўтармас.
Икки кўзи
Пештахтанинг остида.

Бу — отадир,
Аслида у
Оталикка яролмас.
Дада, дея чошиб келган
Боласига қаролмас.

Хамкасбим бор —
Соҳиб зиё,
Эл дардини туёлган.
Лекин ҳақ сўз айтмоққа у
Катталардан уялган.

Бу амалдор кўтарилган
Кимларгадир суялиб.
Трамвайда юрмайди ҳеч
Халойикдан уялиб.

Унга сира иш тушмасин,
Бағринг қонга бўялар.
«Хўп» дегани тортинади,
«Йўқ» дегани уялар.

Мулойим зот сеҳргардир,
Нақд қурбони бўласиз.
Кулиб туриб пичоқ урса,
Раҳмат айтиб ўласиз.

Уятчанлик эга шундоқ
Киши билмас қувватга.
Бир уятчан бутун элни
Қўя олар уятга.

Биз улардан кулсак, ичда
Улар биздан кулади.
Бу касални йўқ қилмасак
Жуда уят бўлади.

1988

* * *

Амалдорлар талашиб ўрин,
Бир-бирининг қуритар шўрин.

Тентак бермай тентакка тўрин,
Қуритади тентакнинг шўрин.

Шахматчилар излашиб зўрин,
Бир-бирининг қуритар шўрин.

Олим топиб олимнинг ғўрин,
Касбдошининг қуритар шўрин.

Қассоблар-ку ҳаммадан бурун
Танишининг қуритар шўрин...

Шоирлар-чи? Бериб қалб кўрин,
Шеър ёзмокнинг ўрнига, кўринг —

Ўлмай туриб талашиб гўрин,
Бир-бирининг қуритар шўрин.

1988

ҚИСМАТ

Ширин бўлсанг, ялаб адо қилурлар,
Аччиқ бўлсанг талаб адо қилурлар.
Юрагингда оташ бўлса, беомон
Ўз ўтинга қалаб адо қилурлар.

1989

ШОҲЛАР ОРЗУСИ

Амал тегмаганлар ичидан бўзлаб,
Мартаба завқини тотсам, дер экан.
Амалга минганлар юксакни кўзлаб,
Қадамни каттароқ отсам, дер экан.

Сардор вазирликни ҳар кун туш кўриб,
Вазир илож топса шоҳни ўлдириб,
Ярим кун бўлса ҳам тахтга ўлтириб
Шон-шавкат ганжига ботсам, дер экан.

Шоҳ нима истайди, унга нима кам?
Улус гавғосидан боши тўла ғам,
Тинч кулба бўлсаю ёвғон ичсам ҳам
Бирор дам хотиржам ётсам, дер экан.

1990

ШУМ БОЛА

Шундоқ деди, куллуқ қилиб,
Гапни қўйиб жойига
Янги замон Шум боласи
Янги замон Бойига:

«Қошингизга яна келдим,
Қулоқ солинг, Бой ота,
Сидқи дилдан хизмат қилай,
Ишга олинг, Бой ота.

Фазилатим кўпдир, яна
Айбимни ҳам айтганман.
Лекин энди янги замон,
Мен ёлғондан қайтганман.

Чунки энди ёлғонни ҳеч
Айбгина деб бўлмайди.
Алдаганни бало урмас,
Алданган ҳам ўлмайди.

Шарт эмас Шум бола бўлиш,
Ёлғон букун осондир.
Газет тўла, китоб тўла,
Мажлис тўла ёлғондир.

Битта йиғин — Котибият,
Битта йиғин — Раёсат.
Ёлғон энди давлат иши,
Ёлғон энди Сиёсат.

Иннайкейин демай туринг,
Кулоқ солинг, Бой ота.
Сидки дилдан хизмат этай,
Ишга олинг, Бой ота.

Ўн кишилик меҳнат қилиб,
Парча нонга тўяман,
Бир айбим бор, фақат баъзан...
Рост гапириб қўяман».

Бой отанинг жаҳли чиқди,
Деди, кўнглим зормиди?
Ёлғонингга чидаб эдим,
Рост гапинг ҳам бормиди?

Йўқол, сени ишга олсам
Хонавайрон бўламан.
Ёлғонингдан омон қолдим,
Рост гапингдан ўламан!

Ғазаб билан ҳассасини
Қўлга олди Бой ота.
Янги замон Шум боласин
Қувиб солди Бой ота.

1991

БИЗЛАР АРРА ТОРТМОҚДАМИЗ

Бизлар арра тортмоқдамиз,
Аррамизнинг тиши йўқ.
Нега арранг тиши йўқ, деб
Сўрайдиган киши йўқ.

Чунки бизлар анойимас,
Пишиб кетган кўзимиз.
Арра тушган ўша шохда
Ўлтирибмиз ўзимиз.

1991

ОҒРИҚЛИ САВОЛЛАР

Чойхонада ошхўрликни бахт деб
билган оғайни,
Шу бир кунлик ҳаловатни нақд деб
билган оғайни,
Қумурсқадек тирикликдан ўзга ғами
бўлмаган,
Дил олами, ишқ олами, руҳ олами
бўлмаган,
Имонни ҳам, виждонни ҳам қурбон
қилган ҳалқум деб,
Сени хаёл қилдимми мен куйганимда
халқим деб?
Эл мулкани бир чеккада тинч кемириб
ётган зот,
Беш тийинга кадрили ҳам, халқини
ҳам сотган зот,
Қўкрагида на ҳиммату на ғайратдан
асар бор,
Юрагида на орият, на шавқ бор,
на қадар бор,
Умрида ҳеч қилган эмас мулкдан ўзга
бир ният,
Сени дея тиладимми юракларга ҳуррият?

Эй, кўнгилда можаролар орзу қилиб
ётган жон,
Тангринг — амал, мартабадир,
пайғамбаринг — шуҳрат, шон.

Бу давлатга ўт қўясан, йўқотасан
хилқатдан,
Гар ҳокимлик тегар бўлса сенга янги
давлатдан.
Қуруқ гапдир сенга Ватан, халқу озод
истикбол,
Сенинг учун истадимми юртимга мен
истиклол?
Мудом кураш азобини фидойилар
кўрганлар,
Инқилоблар ҳосилини муттаҳамлар
ўрганлар.
Сиз ҳам бугун панадасиз, жангга бизни
қайрайсиз,
Биз бу жангда шахид бўлсак, аввало, сиз
яйрайсиз.
Ғофил халқим! Тингларманми сенинг
наъра — унингни,
Кўрарманми зулуклардан озод бўлган
қунигни?

1991

БУ ЗАМОН ҒАЗАЛИ

Тиллашибдир бўри бирла тозилар,
Бирлашибдир ўғри бирла қозилар.

Не деб айтар ул баобрў анжуман?
Қўл кўтарсин ушбу ҳолга розилар.

Зўр баходирмиз, жасорат биздадир,
Пашша қонин тўккан эй мард ғозилар.

Биз чунон хизматга белни боғладик,
Борми ҳиммат ўлчагич торозилар?

Бизга нелар дер халойиқ бу замон?
Нелар айтар келгуси ҳам мозилар?

Мен ғазал ёзмоқчи эрдим, не қилай?
Бу замон тарихга шундоқ ёзилар.

1991

ТУШ

Бир ой бўлди,
Такрор-такрор
Мен бир хил туш кўраман,
Тушларимда мудраб юрган
Эл ичида юраман.

Улар билан
Мен ҳам мудраб
Аста қадам судрайман.
Бу — туш, дейман,
Уйғон, дейман,
Уйғонолмай мудрайман.

Ҳар тун шу ҳол,
Фалак берган
Бу не бало қийноқдир!
Эй худойим,
Эй худойим,
Кечанг бунча узокдир?!

1991

САВАҒИЧ

Савағич пахтага

Дейди:

— Қалайсан?

Қўлимга тушдинг-ку,

Шошмай тур, сени...

Савағич!

Пахтани нега савайсан?

Пахтада не гуноҳ?

Савала мени!

Пахтанинг тани ок,

Юмшоқ бадани.

Нозик-ниҳол экин,

Шафқатинг қани?

Ахир менинг юртим

Пахта ватани,

Пахтада не гуноҳ?

Савала мени!

Кеча беҳи эдинг,

Қуридинг, сўлдинг,

Қирқилдинг, йўнилдинг,

Савағич бўлдинг.

Сен бунга пахтани

Айбдор деб билдинг,

Пахтада не гуноҳ?

Савала мени!

Боғ-роғлар кесилса,

Пахтадами айб?

Яйловлар бузилса,
Пахтадами айб?
Гўдаклар эзилса,
Пахтадами айб?
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Куни кеча эди...
Сулув келинчак
Соянгда қурганча
Рангин беланчак
Бола аллаларди...
Сўлди у чечак...
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Қўш хивич, чийиллаб
Ғазабкор, хунхор,
Бечора пахтага
Еткурма озор.
Сувинг ичган бўлса
У сендан ночор,
Пахтада не гуноҳ,
Савала мени!

Гарчи шеърда номи
Олтину маржон,
Турупдан бекадр,
Шолғомдан арзон.
Дехқон шу арзонга
Йил бўйи сарсон,

Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Мени ур, пахтани
Куйлаган менман.
Эртаю кеч уни
Ўйлаган менман,
Оламга мактаниб
Сўйлаган менман,
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Уни мадҳ этмоқнинг
Моҳири ўзим,
Мадҳимга ишондим
Охири ўзим,
Турғунлик даврининг
Шоири ўзим,
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Элим бурч деганда
Пахтани билган,
Зарур бўлганида
Кўрпадан шилган,
Битта чаноқ учун
Одам отилган,
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Жони сабил бўлган
Инсонлар учун,
Етимлар кўксида

Фиғонлар учун,
Афсус, надоматлар,
Армонлар учун
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

Кўракдек оғизни
Юмармиз ҳар дам,
Очмасам чанокдек
Дилни энди ҳам
Мен нечук шоирман,
Мен нечук одам?
Пахтада не гуноҳ?
Савала мени!

1988

ХАЛҚ НОИБЛАРИГА

Сизни халқ танлади,
Қилмади суюк,
Балки елкангизга юк ортди буюк.
Сайлаб олди мардлар ичра мардини,
Адо қиласизми мардлик шартини?
Эртага чиққан чоғ баланд минбарга,
Айта оласизми юртнинг дардини?
Азалий одатни қиласизми ё,
Ялпи қўл кўтариб келасизми ё?
Ноиблик нишонин таққач кўкракка,
Қулоқ солиб кўринг бир бор юракка.
Ул юрак тубида эл ғамидин ғам,
Доғидин кўнгилда доғингиз борми?
Агар керак бўлса Президентга ҳам
Эътироз қилмоққа чоғингиз борми?
Айни жасоратни кутар муҳаққак
Сизга умид билан овоз берган халқ.
Хўп деб қайта берманг, нега, деб айтинг,
Биз ҳам иззат нафсга эга деб айтинг.
Ҳиммат билан туринг, бор денг арзимиз,
Тўлаб қўяйлик денг бўлса қарзимиз.
Дўстликнинг шартига риоя бўлсин,
Ҳеч ғубор тушмасин дил кўзгусига.
Камтар улушимиз, айтинг, қўйилсин
Жаҳон бозорининг тарозусига.
Не бу жаҳон узра солмак кўпқари
Шарт эса кетмаслик қозикдан нари.
Асли инқилобдан не эди мақсад?
Йўқсилликми абад, хорликми абад?

«Йўқсиллар, бирлашинг» деб хайқирган он,
Нахот, йўқсил бўлсин дедик бу жаҳон?
Феълимиз шунчалар торми деб сўранг,
Бу мулкнинг эгаси борми деб сўранг!
Сиз ёлғиз ўзбекнинг дардин айтмангиз,
Азага боргандек йиғлаб қайтмангиз.
Ахир Эстонда ҳам ўша оғриқдир,
Рус қишлоғи дарди биздан ортиқдир.
Ерда қиладиган ишимиз кўп, денг,
Ҳадеб отаберманг осмонга тўп, денг.
Тобакай фалакка саройлар қуриб,

Само пойгасида от суражакмиз.
Қултум тоза сувга зор бўла туриб
Заримизни кўкка совуражакмиз?
Тобакай миллиардлар элдан беизн
Ҳарбнинг арифига оқиши керак?
Бизни босиб олмас капитализм,
Босиб олса, ахир, боқиши керак!
Сизга гап ўргатмак шоир ишимас,
Ҳар бирингиз Арбоб, ҳар бирингиз Шахс!
Дардни айтган билан дил бўлмас халос,
Гапни кўп гапирдик, иш қолди, холос,
Қарорлардан бўлдик, иложлар керак,
Ҳасратлардан тўйдик, ривожлар керак.
Сизни эл танлади,
Қилмади суюк,
Балки елкангизга юк ортди буюк.
Сиз элнинг эгилган қадин кўтаринг,
Ноиб деган номнинг кадрин кўтаринг.

1989

ИЛЬЗА ХОНИМ

И.Л. Суртаутасга

Она тилим!
Меҳринг бу қадар
Ўртагувчи экан жонимга.
Асир бўлиб лолу мусаххар
Термуламан Ильза хонимга.
Термуламан Ильза хонимга,
Кўзларимга ишонмай ҳайрон.
Амриқолик хушрўй олима
Сўзлар эди ўзбекча равон.
«Сиаттлга хуш келибсизлар,
Олис юртдан йўл босиб йирок.
Танишинглар, бу йигит, қизлар
Ўзбекчадан олмоқда сабоқ...»
Дастурхонда парварда, пашмак,
Хандон писта, кип-қизил ширмой.
Атлас кийган сулув келинчак
Одоб билан узатар кўк чой.
Мен эс-хушим йиғмасдан ҳали
Қулоғимга дилбар куй етди.
Накамури — япон гўзали
«Тановар»га чарх уриб кетди.
Она юртим!
Меҳринг бу қадар
Азиз экан дилу жонимга.
Термулганча лолу мусаххар,
Сўз айтаман Ильза хонимга:

— Минг ташаккур ўзбек элидан,
Яшанг, дунё тургунча туринг.
Илтимосим, шогирдлар билан
Диёримга ташриф буюринг.
Келинг, сизни Она юрт учун
Фидолар бир тинглаб қувонсин.
Бу қувончдан лекин бир умр
Жудолар ҳам тингласин, ёнсин.
Ўз элати меҳридан дилин
Ёт тутганлар сизни эшитсин.
Ўз юртида Ўз она тилин
Унутганлар сизни эшитсин.
Сизни кўрсин жаҳолат, гафлат
Уйқусида ётган бандалар.
Ўз қадрини унвон, манфаат
Бозорида сотган бандалар.
Амалдор зот ҳамқишлоқларга
Ташлагандек баланддан назар,
Чиққан чоғи баланд минбарга
Ўз тилидан қилганлар ҳазар,
Умри ўтиб Ўзбекистонда
Ассаломни билмаганлар ҳам,
Икки оғиз бизнинг забонда
Арзу иншо қилмаганлар ҳам,
Илмдаю маҳкамаларда
Лойиқ унга жой бермай ҳалол,
Ўзбек тилин эски шаҳарда
Бозор тили қилганлар хаёл —
Ильза хоним,
Сизни эшитиб,

Хатоларин билсалар эди.
Андак тилнинг қадрига етиб,
Сал инсофга келсалар эди.
Эй сиз, доно устоз олимам —
Олис юртда мунис йўлдошим,
Сизга эгай подшоларнинг ҳам
Хузурида эгмаган бошим.

1989

ИЗТИРОБ

Бетавфик раҳбарни сўкканим учун
Уч йил ётар бўлсам ётганим бўлсин,
Унинг йўқ обрўсин тўкканим учун
Тўлов берсам борим сотганим бўлсин.

Халқимга қадрингни бил десам агар,
Кураш, ҳақни ошкор қил десам агар,
Бу қутқу аталса давлатга зарар
Қанча азоб бўлса тортганим бўлсин.

Амалдор дер эса, тузум — мен ўзим,
Фармон фармонимдир, сўз менинг сўзим,
Мен бундай тузумдан ўгириб юзим
Тамом жинойтга ботганим бўлсин.

Тифлисида халқ узра танк юборган зот
Шаънин қилар бўлса қонун эҳтиёт,
Ўша зот коммунист бўлса, мен, хайҳот,
Фирка дафтаримни отганим бўлсин...

1989

РАИС ВА ШОИР

Пиллакор раиснинг даъвати ила
Шоир меҳмон бўлгач қишлоққа келиб
Мадҳ ёзди юксак шеър санъати ила
Пиллани тиллага қофия қилиб.

Йил ҳам ўтгани йўқ, меҳмондўст раис
Чорвадор колхозга ўтганин билиб
У қасида ёзди қалби тўла ҳис
Туяни бияга қофия қилиб.

Раис ишдан кетди, у энди собиқ,
Шоир хабар олмас назарга илиб.
Энди у шеър ёзар услубга содиқ
Раисни даюсга қофия қилиб.

1989

УЗОҚҚА БОРМАДИК АНДИША БИЛАН...

Узоққа бормадик андиша билан,
Тил топа олмадик ҳамшиша билан.

Одамзодга дўст ҳам ёв бўларкан тил,
Кўприк бўларкан ҳам ғов бўларкан тил.

Олисга етмасдан ўчди унимиз,
Чунки бегонага қолди кунимиз.

Гул бўл, тиканак бўл — чаманигда бўл,
Булбул бўл, қарға бўл — ватанигда бўл.

1989

ЮРАГИНГДА МАКОН ТУТГАН ҚУЛ

Билмам, қандоқ, не сабаб, қачон
Хаётингга ошно бўлган ул —
Боши эгик, бесўз, беисён
Юрагингда макон тутган қул.

Кимга даъво қилурсан, билмам,
Қайси маслак, қай тузум масъул?
Кетмас бўлиб жой олмиш маҳкам
Юрагингда макон тутган қул.

Исканжадан етим зурриёд,
Қатағондан бева қолган тул,
Кўхна замин қаъридан фарёд
Юрагингда макон тутган қул.

Бургут эдинг, парвози баланд,
Сенга ҳам ёр зулфиқор, дулдул.
Нечук увол мусича монанд
Юрагингда макон тутган қул?

Умр қошу киприк ораси,
Гадоликдан адолик маъқул.
Қуллар ичра энг бечораси
Юрагингда макон тутган қул.

Кел, уйқулик кўзингни оч сен,
Ўз холингдан қаҳ-қаҳ уриб қул.
Шундай кулки, ичингдан қочсин
Юрагингда макон тутган қул.

1991

ТУШУНГАН ОДАМ

Кимга хасрат қилсам бағримни ўйиб,
Кимдан юрагимга тиласам малҳам,
Оҳиста елкамга қўлини қўйиб,
Юпатар: сен ўзинг тушунган одам.

Гоҳида аламим сиғмай кўнглимга,
Шеър бўлиб тўкилар ва лекин эй воҳ,
Қайга борсам шеърим қайтар қўлимга,
Тушунган одамсан, дунёдан огоҳ...

Ҳайхот, дейман, адлинг шуми, эй худо,
Шундоқ чизилганми тархингда олам?
Ногоҳ фалакдан ҳам қайтар акс садо,
Ахир сен тушунган одамсан, болам.

1991

ҚИТЪА

Истасанг тоза кўнгилга кўнмасин
зарра ғубор,
Пок сўзу пок иш ва пок дил,
пок хаёл бўлмоқ керак.

Жисму жонимга десанг,
бегона бўлсин хасталик,
Ишқ завқу дарди бирлан
хастаҳол бўлмоқ керак.

Қалбга истарсан шифо гар,
бўл ёмон сўздан йироқ,
Корвалол ичмоқ керакмас,
кар ва лол бўлмоқ керак.

1991

* * *

Қизим, бахтли кунда дунёга келиб,
Умрим осмонини безаган моҳим.
Кувончим, эрта-кеч ниятлар қилиб,
Дедим, тўйларингни кўрай илоҳим.

Тетапоя юрган чоғларингда ҳам
Меҳр тўла кўзим тикиб бўйингга,
Дедим, юрагимда қолмас эди ғам
Қизалоғим, етсам бахтли тўйингга.

Шукрим, ниятим бўлдию йўлдош,
Иқбол шундоқ кунни насибим этди.
Тўйингга етдим-у, воҳ, шашқатор ёш
Кўзимдан дувиллаб тўкилиб кетди.

Қиз ўстирган ота толеи шудир,
Меҳри риштасини боғлаб жонингга —
Ардоқлаб, эркалаб улғайтгач охир
Меҳмон бўлиб қолар хонадонингга.

Кўнарман, не илож, умрингга оқ йўл,
Кўзларим севинчинг ёшига тўлсин.
Дуога қўл очдим, эркама, бахтли бўл,
Янги хонадонинг муборак бўлсин.

1990

ҚУМУРСҚАЛАР ЖАНГИ

Бир туп олма узра кеча
Жуда катта жанг бўлди,
Бошлар кетди неча-неча,
Неча оёқ ланг бўлди.

Ҳашаротлар урушгани
Дахшат экан,
Қарадим.
Охир битта қумурсқани
Ушлаб олиб сўрадим:

— Сўйла,
Нечун бу можаро?
Нимадандир бу нифок?
Қумурсқалар аҳли аро
Зўр эди-ку иттифок?

Қумурсқавой душманидан
Узиб олган оёқни —
Туфлаб,
Одам тили билан
Тушунтирди нифокни.

«Асли бизлар
Бир тан, бир жон,
Бир уядан чиққанмиз.
Бир чўп топсак,
Кўрсак бир дон,
Бир кавакка йиққанмиз.

Шу пайтгача бир саф бўлиб,
Не иш қилсак тенг қилдик.
Бугун бир иш сабаб бўлиб,
Уч гурухга айрилдик.

Кеча бир гап топди бизнинг
Тунги соқчи — тингчимиз.
Эшитдигу ҳаммамизнинг
Барбод бўлди тинчимиз.

У тун бўйи бедор бўлиб
Кўкка қараб юрибди.
Унда сонсиз дон сочилиб
Ётганини кўрибди.

Қумурсқалар бугун тонгда
Эшитиб бу хабарни,
Йўлга чикдик ўша онда
Кечиктирмай сафарни.

Ахд қилганга ёр дея бахт,
Тупроқ ошдик,
Қум ошдик,
Нихоят, шу катта дарахт
Танасига тирмашдик.

Мақсадимиз шу нарвондан
Етмоқ эди осмонга...
Аммо бир йўл
Ногаҳондан
Бўлинди уч томонга.

Бир саф йўлни ўнгга бурди,
Бошқа йўлга боқмади.
Бир саф эса чапга юрди,
Ўнг уларга ёқмади.

Мен танладим ўрта шохни,
Энг тўғри йўл менга шул.
Эргаштириб минг ҳамроҳни,
Тик осмонга солдим йўл.

Алҳол қанот қоқди дарға,
Ҳазаб билан бонг урди.
Ўнгу сўлдан кетганларга,
Қайтинг, дея буюрди.

Сўнг деди:
Биз кумурсқалар
Тўғри йўлдан юрамиз.
Ким шу йўлдан юрмаса гар,
Битта қўймай қирамиз.

Бурғу чалди бизнинг подшоҳ,
Жангга кирдик баробар.
Шундан дарахт бўлди жанггоҳ,
Мозор бўлди саросар».

Диққатимни тортди шу пайт
Қанотли шох кумурсқа.
Учиб-қўниб, у пайдар-пай
Чорлар эди урушга.

Қараб турдим бир нафас тек,
Сўзи қизиқ кўринди,
Яқин борсам,
Темучиндек
Кўзи қисик кўринди.

Узоқ-яқин тарихларга
Мени хаёл учирди.
Кўп даҳшатни митти дарға
Хотирамга туширди.

Чидолмадим.
Чертки солиб
Йўқотдим бу бадбахтни.
Сўнг
Супурги, оҳак олиб
Оқлаб қўйдим дарахтни.

1977

ЁМОННИНГ СЎЗИ

Сен яхшисан,
Мен ёмондирман,
Сен борсанки, мен омондирман.
Мени қаттол яратган ҳаёт,
Сени қилган ожиз, бенажот.
Сен — ниҳолсан, заволинг ўзим,
Сен — тириклик, мен эса — ўлим.
Кундуз бўлсанг, мен тун бўламан,
Сен бор бўлсанг, бутун бўламан.
Беомонман, лекин омонман,
Чунки сендек мен ҳам инсонман.

Бу оламнинг даргоҳи кенгдур,
Яхшисию ёмони тенгдур.
Қуёш кезиб кўкда саросар,
Нур сочади бизга баробар.
Фақат менинг қўйнимда тош бор,
Бундан сенинг кўзингда ёш бор.
Сен тутгансан қўлингга чирок,
Мен қўйганман йўлингга тузоқ.

Мен ёмонман,
Жуда ёмонман,
Аввалига ожиз илонман,
Омон бўлса бу бошим менинг,
Боис раҳминг — қўлдошим менинг,
Бир кун бўлиб улкан аждаҳо
Бўлажакман қаршингда пайдо.
Шунда ўткир тишларим санчар
Сенинг юшоқ кўксингга ханжар.

Мен яшайман, гарчи ёмонман.
Чунки мен ҳам бир тирик жонман.
Сололмайсан бошимга соя,
Мендан хужум, сендан ҳимоя.
Дунё иши шу асли, ошнам,
Ёмондан даф, яхшидан чидам.

Сен яхшисан,
Мен ёмондирман,
Сен борсанки, мен омондирман.
Тилагим, сен доим бор бўлгин,
Аммо мендан миннатдор бўлгин.
Мен бўлмасам, эй яхши одам,
Дод деб қочар эдинг дунёдан.

1978

СОФ ҲАВОНИНГ ФОЙДАСИ

Қирқ йил ҳаёт қурдик
Хотинжон билан.
Қирқ йил бир-бировга
Ёндош, меҳрибон.
Уни «жоним» десам
Ҳаяжон билан.
У мени атайди
Ҳануз «акажон».
Олтмиш беш ёшимда
«Акажон» деса —
Не ажаб, мен ҳамон
Ёшликка ошно.
Ёшликнинг бир сири
Аҳиллик эса,
Иккинчиси — сайр,
Мусаффо ҳаво.
Фақат ўзимизга
Аён сиримиз,
Келишиб олганмиз
Гўшангадаёқ —
Жаҳлдан жунбушга
Келсак биримиз,
Ҳавога чиқамиз
Бошқамиз шу чоқ.
Танга даво экан
Соф ҳаво, билсам,
Неча қор, ёмғирда
Ивидим, қотдим.
Хотин билан қирқ йил

Яшаган бўлсам,
Қирқ йил соф ҳавода
Кечди ҳаётим.
Шундоқ умр кўрдик
Хотинжон билан,
У мени асради
Соғлом, навқирон.
Уни «жоним» десам
Ҳаяжон билан,
У мени атайди
Хануз «акажон».

1981

БУ КЎҲНА ҲАСРАТ

«Ёраб, қандоқ кунга қолдик, бу нечук савдо?
Одамларда на шафқат бор, на меҳру вафо.
Йигитларда одоб йўқдир, кизлар ҳаёсиз,
Хотин зоти кун ўтказмас бир можаросиз.
Қўйиб берса эл бир-бирин ўяр кўзини,
Овбошилар эса фақат ўйлар ўзини...
Дунё охир, биродарлар, йўқ энди ҳаёт.
Кунни кеча тамом бўлди охирги мамонт...»
Қадим аждод ўкинч билан чўкиб сояга,
Бу сўзларни чўкич билан ёзди қояга.

1981

МАЖЛИС ҚИЛИНГ

Вақтингиз бўш бўлса ҳам,
    Бўш бўлмаса, мажлис қилинг,
Кўнглингиз хуш бўлса ҳам,
    Хуш бўлмаса, мажлис қилинг,
Овчилар, сиз отгани
    Куш бўлмаса, мажлис қилинг,
Аҳли бозор, сотгани
    Гўшт бўлмаса, мажлис қилинг,
Ҳеч ҳисобмас, ҳар куни
    Қўш бўлмаса — мажлис қилинг.

Сиз бирор мажлиссиз ўтган
    Кунни кун деб айтмангиз,
Тортингу ҳомуза,
    Маъруза узун деб айтмангиз,
Ҳамма такрор этса бир гапни,
    Нечун, деб айтмангиз,
Кўкка вовайло қилиб,
    Гардуни дун деб айтмангиз,
Дод демакка сизда
    Товуш бўлмаса, мажлис қилинг.

Сиз ҳам, эй тафтишчилар,
    Мажлис саноғин текширинг,
Ҳам қарор, кун тартибу
    Ҳужжат вароғин текширинг.
Нотик оғзин текширинг,
    Соме қулоғин текширинг,

Курси тешган нозик ул
Жойда қадоғин текширинг,
Гар жароҳат унда
Кўш-қўш бўлмаса, мажлис қилинг.

Кўрмасин деҳқон дала,
Созанда соз, шоир қалам,
Ишчи ҳам дастгоҳ ёнига
Қўймасин асло қадам,
Очмасин олим китобу
Қилмасин тажриба ҳам,
Кимки гап билмас, билар иш,
Қилсин ўлгунча алам,
Иш биларни ургани
Мушт бўлмаса, мажлис қилинг.

Гар мабодо мажлисингиз
Эртароқ бўлса тамом,
Сизга лозимдир йиғинни
Уйда эттирмоқ давом,
Хонага минбар ясангу
Юксалинг олиймақом,
Масала қўймоққа уйда
Бир сабаб бўлгай мудом,
Газ қозон ё ванна, ё —
Душ бўлмаса, мажлис қилинг.

Белни боғланг, бу жаҳонни
Тўлдилинг қоғоз билан.
Ўзни алданг, бўлмаганни
Бўлдилинг қоғоз билан.

Иш билан шод этмангиз хеч,
Кулдилинг қоғоз билан.
Ким қоғозбозликни суймас,
Ўлдилинг қоғоз билан.
Ўлмаса у ёки
Беҳуш бўлмаса, мажлис, қилинг.

Сиз агар топқир эсангиз,
На фақат соҳиб суҳан —
Демангиз мажлисни мажлис,
От кўйинг турли-туман.
Гоҳи суҳбат, гоҳи хайъат,
Давра денг, ё анжуман,
Лаҳзалик денг, ҳафталик денг,
Не десангиз жону тан,
Номи минг бўлгач,
Фаромуш бўлмаса, мажлис қилинг.

Вақт ўтар, соат ўтар
Кун ой бўлур, ой йил бўлур.
Ким у ўтган умрига
Қарсак чалур, қойил бўлур?!
Фурсат энг олий ҳакамдур,
Доимо одил бўлур,
Барча бир кун ул ҳакамнинг
Хукмига дохил бўлур,
Тўплангиз эс-хушни,
Эс-хуш бўлмаса, мажлис қилинг.

1982

ДОНИШҚИШЛОҚ ЛАТИФАЛАРИ

МАТМУСАНИНГ ҚИШЛОҒИ

Донишқишлоқ деган жой
Бордир бизнинг томонда.
Ўша қишлоқ аҳлидек
Доно халқ йўқ жаҳонда.

Жўяк тортиб томига
Макка эккан ўшалар.
Калишини перронга
Ечиб кетган ўшалар.

Юз қоп ганчни бир йўла
Сувга қорган у ерлик.
Эчкини сартарошга
Олиб борган у ерлик.

Кўриб минораларни
Ўша ерлик улуғлар
Деган: «Булар тескари
Туриб қолган қудуқлар».

Томдан бошлаб уй қурмоқ
Бўлиб тиккан ҳавоза,
Девори йўқ ҳовлига
Ўрнатган ҳам дарвоза;

Ойга чиқмоқ йўли бор,
Жуда осон деган ҳам,
Темир йўлни кўтарса,
Тайёр нарвон деган ҳам;

Машинаси бор туриб
Миниб юрган хачирга,
Хизмат қилган «Волга»си
Эшакка ем таширга;

Пашшага сопқон отган,
Қопқон қўйган чивинга,
Алмаштирган саррофдан
Ўтган кунни индинга;

Ой нурига хум тутиб,
Умид қилган пишлоқдан —
Соҳибхаёл фаришта
Ўша Донишқишлоқдан.

Донишқишлоқ қаерда?
Ўзимизнинг томонда.
Ўша қишлоқ халқидек
Доно халқ йўқ жаҳонда.

Ақл кўплик қилса, бош
Ёрилади деб ҳалак —
Бошларига донолар
Кийиб юрар чамбарак.

Содда деманг уларни,
Улар содда бўлмайди.
Кулдирса ҳам сизларни,
Ўзлари ҳеч кулмайди.

У машҳур Алдаркўса,
Калкўсанинг қишлоғи.

Ўзимизнинг қаҳрамон
Матмусанинг қишлоғи.

Китоб бўлар таърифи,
Ёзса минг бир саҳифа.
Донишқишлоқ аҳлидан
Тингланг уч-тўрт латифа...

МАТМУСАНИНГ ҚАЛПОҒИ

Қалпоқ олди Матмуса,
Қалпоқ деса — қалпоқдай.
Уни кийиб Матмуса,
Йигит бўлди чақмоқдай.

Ўнта қўйга арзийди,
Ярақлаши бир жаҳон.
Бир қарасанг — сувсардек,
Бир қарасанг — олмахон.

Қалпоқ эмас — эртак у,
Қалпоқ эмас — тилла тож!
Қўйинг-чи, ресторанда
Ювмаса ҳеч йўқ илож.

Кирдилар, ўлтирдилар,
Буюрдилар арақни.
Доно Матмуса учун
Ичдилар бош қадахни.

Қалпоққа тери берган
Сувсар учун ичдилар.

Шундай қалпоқни сотган
Овсар учун ичдилар.

Эсланмаган қишлоқнинг
Итигача қолмади.
Мақталмаган қалпоқнинг
Ипигача қолмади.

Хўп ичдилар ўйламай
Ҳисоб-китоб қилмоқни.
Охирида пул етмай,
Топширдилар қалпоқни.

МАТМУСАНИНГ ЛАГАНИ

Матмусавой шаҳардан
Лаган олиб қайтарди.
Йўл-йўлакай ўй суриб,
Ўз-ўзига айтарди:

Бу лаганни кўтариб
Олиб борсам қишлоққа,
Хотин уни албатта
Идиш қилар пишлоққа.

Тийиб бўлмас ҳеч қачон
Бола-чақа деганни.
Улар пишлоқ талашиб
Синдиришар лаганни.

Шунда излаб чегачи
Мен нотавон бечора,

Қайта келиб шаҳарга
Бўладирман овора.

Машойихлар гапи бор
Иш кўзини бил, деган.
Ҳар юмушда эртанинг
Ҳисобини қил, деган.

Нима қилсам экан деб,
Бир дам ўйга толди у.
Сўнг лаганни синдириб,
Чегалатиб олди у.

Шундай қилиб, уйига
Қайтди оғзи қулоқда.
Ҳамма унинг ақлига
Қойил қолди қишлоқда.

МАТМУСАНИНГ ЧАРХПАЛАГИ

Полвон эди Матмуса,
Тўрт фил кучи жам эди.
Қишлоқда энг зўр, аммо
Ақли бир оз кам эди.

Матмусани шундан ҳеч
Кўзга илмас эдилар.
Қўрқсалар ҳам ундан, ҳеч —
Ҳурмат қилмас эдилар.

Бир кун деди Матмуса,
Шундай кучга эгамен.

Шухратим йўқ эл аро,
Беобрўман нега мен?

От кўтардим тиш билан,
Кулди фақат одамлар.
Арзимаган иш билан
Топди хурмат одамлар.

Мен ҳам ақлим кўрсатиб
Ҳайрон қилай ҳаммани.
Доно бўлиб бир ўзим,
Нодон қилай ҳаммани.

Бўз ариқда кўп замон
Бор эски бир чархпалак.
Кўрибдики, бир томон
Айланар у филдирак.

Балки минг йил нарида
Айлангандир шу йўсин.
Матмусанинг даврида
Янгилик бир иш бўлсин.

Турди бир оз ўй суриб,
Юрди шахдам илгари.
Чархпалакни суғуриб
Шартта қўйди тескари.

Бу ижоддан эл дарак
Топди сахар паллада.
Жадал чопар чархпалак,
Лекин сув йўқ далада.

Ўйлар аҳли уламо
Тузатмоқнинг йўлини.
Мағрур турар Матмуса
Белга қўйиб қўлини.

Ким чархпалак косасин
Ялпоқ қилиш керак, дер,
Ким косага осма сим
Қопқоқ қилиш керак, дер.

Дер идроки энг юксак
Қашиб туриб каллани:
— Дарёни сал кўтарсак.
Сал туширсак далани...

— Йўқ, иш битмас «сал» билан!
Қишлоғимиз эрлари
Чархпалакни гал билан
Айлантирсин тескари.

— Йўқ, кучимиз ожизроқ,
Қийналмасин эл жони.
Тескарига оқизмоқ
Тўғри бўлар дарёни.

Эмиш, ҳамон қилар баҳс
Ўша қишлоқ эрлари.
Чархпалак-чи, сув бермас,
Айланармиш тескари.

МАТМУСАНИНГ ТАНДИРИ

Матмусага бир куни
Хотини: «Хой, эр, — деди.
Ҳаммада бор, менга ҳам
Тандир куриб бер», деди.

Пишиқ эди Матмуса,
Бошга қўйиб қўлини,
Ўйлаб топди энг арзон
Тандир курмоқ йўлини.

Дехқончилик — сомон, жун,
Лой қоришни билади.
Ўзи тайёр қолип-ку,
Нега пул сарф қилади?

Лойни қорди, ишлатиб —
Занг кетмону пақирни.
Сўнг офтобга чўк тушиб,
Болаларни чақирди.

Қийқиришиб болалар
Атрофида чопдилар.
Қорни бўйни аралаш
Лойшувокни ёпдилар.

Бундоқ тандир бўлмаган,
Йўқдир ҳеч бир китобда.
Тандирини Матмуса
Қуритади офтобда.

Қотган сари танда лой,
Ҳар бир мўйи жимирлар.

Чиганоқ курт сингари
Фақат боши қимирлар.

Кўп кийналди Матмуса,
Мард эмасми — чидади.
Тандир тайёр, энди мард
Ундан қандоқ чиқади?

Пилла ёрар капалак,
Қил суғрилар хамирдан.
Лек Матмуса чиқолмас
Ўзи қурган тандирдан.

Етар етти қўшнига
Унинг нола-хониши.
Маслаҳатга йиғилар
Қишлоқ аҳли дониши.

Ким дер: Э вох, бечора,
Ким дер: Кўринг тақдирни.
Баҳс бошланди — масала:
Бутун олмоқ тандирни.

Охир деди бош ҳакам,
Чимирганча қошини:
— Бир чора бор: арраланг
Матмусанинг бошини.

Майли, деди Матмуса,
Рози бўлмай нетайин,
Билмадинглар қадримни,
Ҳамманг жинни, бетайин.

Кессангизлар бошимни,
Мен ниятга етарман.
Бошим олиб бу ердан
Бирор ёққа кетарман.

МАТМУСАНИНГ УЙЛАНИШИ

Сафар қилди Матмуса
Олисдаги шаҳарга.
Ул шаҳарда йўликди
Бир хур пари-пайкарга.

Бўйдоқ эди Матмуса,
Узоқ турмай ўйланиб,
Қишлоғига қайтди у
Ул санамга ўйланиб.

Ҳеч гап эмас бахт келса,
Айтар омад деб буни:
Уч ой ўтмай жононнинг
Яқинлашди ой-куни.

Ҳамма хайрон, ҳамма лол:
«Биз бир йилча кутардик,
Матмусанинг хотини
Чиқиб қолди ударник».

Не экан деб, шошилиб
Зарбдорликнинг бу сири,
Чопиб келди суҳбатга
Донишгазет муҳбири.

«Биз ҳам четда эмасмиз,
Биз ҳам шерик меҳнатга»,

Деб Матмуса тиржайиб,
Қўшилади суратга.

Эртасига бу хабар
Тарқаб кетди ҳар ёққа.
Сарлавҳа ҳам чиройлик:
«Илғор ўрнак — қишлоққа».

Хат ёғилар эрлардан:
Ташаббусни қўллаймиз!
Хотинларни тажриба
Алмашишга йўллаймиз!

«Алвон-алвон шиорлар
Пайдо бўлар ҳар жойда:
«Янгиликка — катта йўл!»
«Тўққиз ойни — уч ойда!»

Ҳайъатларда кеккайиб
Яйраб юрар Матмуса.
Биз ундоқ, биз бундоқ деб
Сайраб юрар Матмуса.

Алқисса шу — баъзида
Шундай бўлиб қолади —
Биров қилиб меҳнатни,
Биров обрў олади.

ҚИЗИҚУВЧАН МАТМУСА

Оппоқ кўйлак, янги шим
Кийиб олиб байрам кун,
Уйга қайтар Матмуса
Ширин бўлиб кечқурун.

Қайтар завққа қўшиб завқ,
Хам куч қўшиб кучига.
Бир пайт кўрса, аллаким
Симёғочнинг учига —

Қоғоз осиб қўйибди,
Икки қатор ёзиб хат.
Ўқимокқа Матмуса
Харчанд қилар ҳаракат —

У томондан қарайди,
Қарайди бу томондан.
Билмай кетса не хат бу,
Чиқа олмас армондан.

Қизиқувчан иштиёқ
Унга тинчлик бермасди.
Қўйлақни ҳам аямай
Симёғочга тирмашди.

Чикди, кўрди, ўқиди,
Ким ақлдан озибди?
«Эҳтиёт бўл, симёғоч —
Бўялган», деб ёзибди.

Ўқидию танидан
Чиқиб кетди муздек тер,
Уйга келиб дафтарга
Ёзиб қўйди тўрт йўл шеър:

«Эй, одамлар, билишдан
Ўзингизни тийманглар.
Қизиқувчан бўлсангиз,
Янги қўйлақ кийманглар!»

МАТМУСА — РАССОМ

Кўчма музей келибди
Бизнинг Донишқишлоққа.
Эшитди-ю Матмуса,
Шошиб қолди у ёққа.

Кўрди бориб мўйловдор
Қилич таққан зотларни.
У зотларнинг остида
Гижинглаган отларни.

Айникса, денг, аёллар,
Қараб-қараб олди у.
Боқиб баъзи суратга,
Сурат бўлиб қолди у.

Бири биридан қизик,
Бир-биридан зўр, аммо
Абстракт санъатга
Тушунмади мутлақо.

Деди: шу суратга ҳам
Пул тўлашар, ҳойнаҳой.
Демак, рассом иши зўр,
Демак, рассом жуда бой.

Деди: Санъат ким учун?
Санъат ҳамма учунми?
Мен ҳам энди бу ишда
Синаб кўрай кучимни.

Қатъиятли — Матмуса,
У оғзига сўз олди.

Уйга келиб сандикдан
Пайтавалик бўз олди.

Тоғорага ранг қорди,
Бўлсин учун созгина,
Қўшди тарнов сувидан,
Қўй қийидан озгина.

Қўлчўпни сиз сўраманг,
Топқирликдан камоли —
Гулдек мўйқалам бўлди
Эчкисининг соқоли.

Толдан ёғоч кесди-ю
Чорчўпни ҳам болади.
Сўнг у турфа матога
Турфа рангни чаплади.

Қарабсизки, расм тахт,
Шартта қўйиб имзони,
Олиб келди музейга,
Лол қилгани дунёни.

Кўринарли жой топиб,
Осди уни деворга,
Аллақандай «изм» деб
Ёзиб қўйган қаторга.

Эртасига келдилар
Мутахассис ходимлар.
Яъни, ўша «изм»нинг
Пири бўлган олимлар.

Қарадилар, кўрдилар.
Ҳеч тиш ўтмас англарга.

Ким дер: Кўринг услубни.
Ким дер: Қаранг рангларга.

Бу Фарбдаги зўр усул
Антирасм, дер биров.
Примитивизмда
Янги оқим, дер биров.

Хуллас, кўчма музейдан
Бу сурат ҳам жой олди.
Матмусага пул чиқиб,
Битта саман той олди.

Эй, ёронлар, борсангиз
Лондон, Париж, Румога,
Музейларда бир қаранг
Ўша таниш имзога.

Жилва қилиб ўзгача,
Бўй таратиб турибди.
Матмуса чизган сурат
Дунё кезиб юрибди.

МАТМУСАНИНГ ДУТОРИ

Матмуса қўй сотгани
Шахарга келиб қолди.
Қайтишда битта қўйнинг
Пулига дутор олди.

Уйга келгач, йўлакка
Боғлади-ю отини,
Завқи сифмай юракка,
Чақирди у хотинни.

Мана, хотин, кўриб кўй,
Мановни дутор дейди.
Манов боғични парда,
Манов ипни тор дейди.

Манов қулоқ, бу харрак,
Яъни, эшак боладир.
Шахарлик уни бундай —
Бундай қилиб чаладир.

«Муножот» деб отини,
Матмуса куй чалибди.
Қулоқ солиб хотини,
Роса қойил қолибди.

Депти:
Раҳмат, шахарлик —
Яхши чолғу берибди.
Фақат битта нарсага
Ақлим етмай турибди.

Бир маҳал бобомда ҳам
Шундай чолғу бор эди.
Эсимдан адашмасам,
Ўша ҳам дутор эди.

Лекин у чалмай туриб,
Қулоғини бурарди.
Бармоғи ҳам манов ип
Устида югурарди.

Сен бўлсанг битта ерни
Тутганча қолавердинг.
Бир хил тинфир-тинфирни
Қўймасдан чалавердинг.

Жаҳли чиқиб Матмуса,
Хотинини сўкибди.
Кетган қўйи учун ҳам
Аламини тўкибди:

«Эй, хотин, сен эрингга
Нодон гапни деб қўйдинг.
Нима бўлди?
Ё қариб
Эс-хушингни еб қўйдинг?»

Бобонг қўли дуторда
Югурса, югургандир.
Шўрлик керак пардани
Тополмай қидиргандир.

Энди мен чалганимда
Оғзингни юм, жим, депти.
Бобонг парда қидирган,
Мен уни топдим», депти.

Матмуса шундай қилиб,
Кўкрагини керибди.
Эрини доно билиб
Хотин ҳам тан берибди.

Алқисса шу:
Машшоқлар —
Қидиришни ташласин.
Керак пардани топган
Матмусалар яшасин!

ТАНДИР КИЙГАН МАТМУСА

Ўзи тандир қуролмай,
Кўниб охир тақдирга,
Шаҳар томон йўл олди
Матмусавой тандирга.

Тандир бозор қизиган,
У тушгача айланди
Ва ниҳоят бозорнинг
Зўр тандири сайланди.

Чертса, уч кун жаранглар,
Бир умрга етади.
Лекин уни қишлоққа
Қандай олиб кетади?

Ўйлаб кўрса, эшакка
Ортмоқнинг йўқ чораси.
Ортганда ҳам, арқонлаб
Тортмоқнинг йўқ чораси.

Аҳли бозор йиғилди,
Қизиб кетди маслаҳат.
Барчада бир шу ташвиш,
Ҳаммада шу ўй фақат.

Кенгашилди, ўйланди,
Миндирилди охири
Эшагига — Матмуса,
Матмусага — тандири.

У шод, бундоқ тадбирни
Топмас энг зўр топқир ҳам.
Ўзи яёв қолмади,
Зап ўрнашди тандир ҳам.

«Хайё-хайт» деб йўл олди
Донишқишлоқ томонга.
Мана, тандир ичидан
Қараб борар осмонга.

Хар қанчаки интилар
Матмуса йўл кўролмас.
Менинг уйим қайда? — деб
Одамлардан сўролмас.

Кетиб борар таваккал,
Кўкка қараб «Тангрим!» — дер, —
Мени қилма шарманда,
Эшагимга ақл бер».

Бедапоя кўрганда
Эшак шўрлик нетади?
Қишлоқ қолиб мағрибда,
Машриқ томон кетади.

Кун ботару шом тушар,
Юлдуз чиқар осмонга,
Ҳамон борар Матмуса,
Етмас манзил-маконга.

Дейдиларки, то бу дам
Йўлда эмиш Матмуса.

Боши ҳам йўк, чеки йўк
Чўлда эмиш Матмуса.

Аё дўстлар, адашган
Бир мўминдан кулмайлик.
Матмусадек ўзимиз
Тандир кийган бўлмайлик!

МАТМУСАНИНГ МЕҲМОНДЎСТЛИГИ

Меҳмон жуда азиздир
Донишқишлоқ томонда.
Дерлар, майли биз ўлсак,
Меҳмон бўлсин омонда.

Мана, шаҳарлик меҳмон
Қишлоқ кезиб юрибди.
Унга гўзал табиат
Маъкул бўлиб турибди.

Айниқса тўполон сой
Меҳмонга ёқиб кетди,
Оҳ-оҳ деб сувга тушди,
Тушди-ю, оқиб кетди.

Гоҳ чўкар, гоҳ кўринар,
Дод солар: «Қутқарингиз»,
«Спасите», «даст бидех»,
«О май френд, хелп ми, плиз».

Испанча, португалча,
Логинча қичкиради.

Белни ушлаб Матмуса
Хайрон бўлиб туради.

«Шунча тилни ўрганиб
Бойвачча бўлармидинг?
Ундан кўра сузишни
Ўргансанг ўлармидинг».

Овози ўчганида
Сув кириб томоғидан,
Меҳмонни олиб чикди
Ушлаб бўйин боғидан.

«Шаҳарлик шаҳарлик-да»
Дер Матмуса кўнглида,
«Керакли арқонини
Олиб юрар бўйнида».

Қирғоққа чикди шошмай,
Сўнг ақлини юритиб,
Арқонидан дарахтга
Осиб қўйди қуритиб.

МАТМУСАНИНГ ҚЎШИҒИ

Беиш қолди Матмуса,
Энди не қилув керак?
Бир товукқа албатта
Ҳам дону ҳам сув керак.

Бекор қолсанг ёстиқ ҳам
Ёнбошингга ботади.

Телевизорга токай
Термилганча ётади?

Оинаи жаҳонда
Куйламаган оғиз йўқ.
Ўйлаб кўрса ўзидан
Ўтадиган ҳофиз йўқ.

Ўйлади, аввал бошни,
Сўнг ёнбошни қашлади.
Тўртта одам йиғилса
Қўшиқ айтабошлади.

Эшитарми одамлар,
Эшитмасми, иши йўқ?!
«Боғ аро»ни кўтарар,
Бас, дейдиган киши йўқ.

Ўзи бўлар маҳлиё
Ўзи айтган куйларга.
Таклиф бўлса, бўлмаса
Бораверар тўйларга.

Матмуса келган ердан
Қочар бўлди одамлар,
Тунлар кулоққа ёстик
Босар бўлди одамлар.

Оқсоқоллар дедилар:
Бир иложни ўйлайлик.
Матмусани қишлоққа
Тўра қилиб қўяйлик.

Бўлса катта амалдор,
Курсиси баланд бўлса,
Мажлис, қабул, нутқ, сафар...
Хуллас, доим банд бўлса,

Балки қўшиқ айтишга
Вақти қолмас, улгурмас.
Амалидан уялиб
Ҳофизликни эп кўрмас...

Келишдилар, Матмуса —
Энди қишлоқ тўраси.
Кўпайиб қолди, кўринг,
Қадрдони, жўраси.

У курсида ўлтирар,
Қўлни қўйиб белига.
Яна ҳам қийин бўлди
Донишқишлоқ элига.

* * *

Кимки бирор иш билан
Ҳузурига киради —
Матмуса арз эшитмас,
Қўшиқ айтиб беради.

Чидаб сукут сақлаган
Марҳаматга эш бўлур.
Қўшиғини мақтаган
Албат иши беш бўлур.

Оқибат Матмусанинг
Касали баттар бўлди.

Сахар бошлаб ашула
Кечгача айтар бўлди.

Оқшомлари гузарда
Авжни олиб туради.
Эшитсанг-ку хўбу хўб,
Эшитмасанг — уради.

Тўра бўлгач, бошқа хил
Овозларни йўкотди.
Мени мазах қилди, деб
Хўрозларни йўкотди.

Донишқишлоқда энди
Бошқа бирор қўшиқ йўқ.
Биргина Матмусанинг
Қўшиғига тўсик йўқ.

Одамлар ижирғаниб,
Қарғаб, қулоқ солдилар.
Илож қанча, охири
Ўрганиб ҳам колдилар.

Хатто кўмсаб, ноёб деб,
Сўйлар бўлди халойиқ.
Матмусага ўхшатиб
Куйлар бўлди халойиқ.

Қарсак, олқиш, мадҳия
Авжга чиқиб басма-бас,
Халқ деди: бизга энди
Бошқа қўшиқ керакмас.

Ҳаммамиз бу кўшиқнинг
Фидойиси бўлармиз.
Уни айтиб яшадик,
Уни айтиб ўлармиз.

Алқисса, булбули йўқ,
Хўрози йўқ ул маъво —
Донишқишлоқда ҳамон
Янграр ёлғиз бир наво.

МАТМУСА ВА ЎҒРИЛАР

Савдо қилиб Матмуса
Қайтар экан йўлига
Тушиб қолди шаҳарлик
Ўғриларнинг кўлига.

Ечинтирдилар аввал,
Сўнг дўппослаб урдилар.
Ўчсин дея овози
Карнай чалиб турдилар.

Шу-шу, кўп йил Матмуса
Бу шаҳарга қайтмади.
Ичга ютди аламин,
Ҳеч кимсага айтмади.

Айтса нима, эл фақат
Кулги қилар эрмаклаб...
Қариганда ниҳоят
Набирасин етаклаб —

Матмуса яна ўша
Шаҳар сари йўл олди.

Бу сафар катта тўйнинг
Устидан чиқиб қолди.

Ғат-ғат карнай, ноғора
Такатумни урарди.
Матмусадан набира
Бу нима, деб сўрарди.

Бобо айтар: бу ишни
Мендан сўрма, болажон,
Бир шўрликни, ҳойнаҳой,
Қилмоқдалар чалажон...

Дўстлар кулманг, бу ҳикмат
Матмусадан қарирок,
Ноғораю карнайдан
Юринг доим нарироқ.

МАТМУСАНИНГ АМЕРИКА ОЧИШИ

Газета ўқиб ётиб
Матмуса ўй ўйлади.
Элни йиғиб эрталаб
Шундай бир нутқ сўйлади.

Донолар! Сизга айтай
Ўйлаган бир хаёлим.
Уни айтишдан аввал
Бордир битта саволим.

Айтинг, Америкага
Ким дастлаб қўйган кадам?
Колумбми? Йўқ! Хитойлар —
Беш минг йилча муқаддам.

Улар борган кунчиқар,
Яъни бизнинг томондан.
Сўнг бу қитъани очган
Колумб нариги ёндан.

Энди мен сизга айтсам
Мақсаду муддаони:
Бизнинг замон ном чиқар
Иш қилмоқнинг замони.

Киройи донг таратсак
Дунёга таратайлик.
Америка очмоққа
Янги йўл яратайлик.

Киришсак Хитойни ҳам
Колумбни ҳам йиқамиз.
Шу жойдан ер кавласак
Нью-Йоркдан чиқамиз.

Лекин бизлар қазиймиз
Қишлоқнинг этагидан.
Шунда тешиб чиқамиз
Нақ Оқ уйнинг тагидан.

Жаҳонни лол қолдириб
Шухрат олиб қайтамиз.
Президентни шартга
Қопга солиб қайтамиз.

Жаҳоншумул инқилоб
Бундан осон хал бўлмас.

Ер юзида шундан сўнг
Бою камбағал бўлмас.

Матмусага қарсаклар
Остида тўн ёпилди.
Аmmo — лекин баъзи бир
«Мужмал»лар ҳам топилди.

Кимдир деди: — Бу иш зўр,
Менда фақат бир хаёл:
Ер дарз кетса, иккига
Бўлиниши эҳтимол.

Биров деди: — Биз агар
Ер шарин тешиб қўйсак,
Гўриллаб шамол юрса
Бўлмасмикин елвизак?

Ва лекин Матмусани
Ёқлаб кетди кўпчилик.
Ваҳима қилганларни
Боплаб кетди кўпчилик.

Донишқишлоқ шу кундан
Бошқа ишни ташлади.
Матмуса айтган жойдан
Хандақ кавлай бошлади.

Роса терга тушдилар,
Кун тобида, ер заранг.
Иш битай деган чоғда
Сув чиқиб қолди, қаранг.

Ишга тушди пақирлар,
Бир зум ором бўлмади.
Кечгача сув тортдилар,
У ҳеч тамом бўлмади.

Тиришдилар кун бўйи,
Эрталаб тиришдилар.
Бўлмагач, бошқа ерни
Кавлашга киришдилар

Дониш аҳли чайир халқ,
Дониш аҳли кўп шоввоз.
Ер қазиб, сув чиқариб
Ўтди кўп қиш ва кўп ёз.

Бу меҳнатдан кўмилди
Ярим қишлоқ тупроққа.
Қолган ярми айланди
Қурбақазор ботқоққа.

Кўп вақтки, Донишқишлоқ
Мингқудуқ деб аталар.
Эл ичида Матмуса
Мирқуруқ деб аталар.

Лекин у йўлдан қайтмас,
Дер, бу йўл ҳақ йўлидир.
Халқ уни танлаган, бас,
Демак, у халқ йўлидир.

Самирамиз сув келса,
Тош келса кемирамиз,

Очамиз Америка,
Сўнг уни емирамиз.

Яқинда у қишлоқдан
Келди яхши бир хабар.
Пудратга ўтганмишлар
У ерда ҳам одамлар.

Бориб кўрдим, шиддат зўр,
Умид катта, иш катта.
Ғайрат қилган бир жойдан
Тешиб чиқар албатта.

МАТМУСАНИНГ ҲАЙКАЛИ

Матмуса — буюк одам!
Матмуса зўр саркордир!
Унга, тирик бўлса ҳам
Ҳайкал қурмоқ даркордир!

Келишдилар донолар,
Ташаббускор кўп эди.
Матмуса-чи?
У — камтар,
Йўқ демади, хўп деди.

Жуда катта шаҳардан
Чақирдилар устани.
Иш бошланди саҳардан,
Ҳа, яшавор!
Бос, қани!

Доноларда зўр ғайрат,
Доноларда куч катта.

Лекин улуг ҳаракат
Осон бўлмас албатта.

Кимнидир харсанг босди
Кавлаганда тагидан.
Кимдир аррада кесди
Ёғоч деб билагидан.

Қоришмада бир доно
Тиззадан ботиб қолди.
Ботса майли-я, аммо
Сементда қотиб қолди.

Барибир денг минг олқиш,
Зафар қайда чекмай жон?
Саратон бошланган иш
Хуллас битди қаҳратон.

Қийқирик, ҳай-ҳай билан
Майдонга эл сочилди.
Ғата-ғут карнай билан
Кўринг, ҳайкал очилди.

Сиз бундоқ ажиб тасвир
Кўрмагансиз жаҳонда.
Матмуса турар мағрур
Яхтак, узун иштонда.

Халойиққа кўрсатиб
Бахт-саодат йўлини,
Полвон турар узатиб
Машриққа ўнг қўлини.

Чап кўлида ушлаган
Тақясини гижимлаб.
Ёнида чайнаб юган
Эшак турар гижинглаб.

Белбоғида осиглик
Носқовоғи ярашган.
Ҳаммадан ҳам попуклик
Иштонбоғи ярашган.

Таърифи адо бўлмас,
Ҳамма лолу ҳайратда.
Лекин бехато бўлмас
Зўр асар ҳам албатта.

Кўлда тақя — кўп улуг,
Уста уни дўндирган.
Лек кўлдаги эсда йўқ,
Бошига ҳам кўндирган.

Пойабзал жуда яхши,
Фақат озгина янглиш —
Бир оёғида — маҳси,
Бир оёғида — калиш.

Эшак ҳам ўзига хос,
Бордир андак чатоғи:
Қулоғи битта, холос,
Лекин бешта оёғи.

Буларга аҳли дониш
Қилгани йўқ эътибор.
Чунки асосий янглиш —
Бошқа, улар кўп ҳушёр.

Хаммага ҳам жон ширин,
Ахир шафқат керак-да.
Хаво совуқ, изғирин,
Нега ҳайкал яхтакда?

Шу ҳолатда мисли шам
Совуқда турса уч кун,
Матмуса ҳам, эшак ҳам
Ҳаром ўлиши мумкин.

Муҳокама вақтида
Матмуса ҳам бор эди.
У ишончу аҳдида
Маҳкам, устувор эди.

Деди қатъий ва кескин:
Қайтадан қурмоқ керак!
Ҳайкал устига пўстин,
Бошига қалпоқ керак.

Эслади у жун пайпоқ,
Пахталик шимини ҳам.
Деди қилинг қалинроқ
Эшак тўқимини ҳам.

Эл — ботир, элга балли,
Эл ҳужумга ташланди.
Матмусага ҳайкални
Қайта қуриш бошланди.

Иш бўлмади озмунча,
Кўплар бўлди қаҳрамон.
Янги ҳайкал битгунча
Ёз ҳам келди — саратон.

Мана, куёш ўт пуркар,
Шиддат билан бир ёқда.
Бир ёқда ҳайкал турар
Поча-пўстин, қалпоқда.

Халқ кулар бу алфоздан,
Қаҳ-қаҳ, мазах битмайди.
Барча дер бир овоздан:
Бунақаси кетмайди.

Аввалгиси асли ғўр,
Хатоси бир қоп эди.
Аммо ўша эди зўр,
Ўша бизга боп эди,

Маъқулгина Матмуса
Ақли — шайинтарози.
Дер: «Кўпчилик не деса
Биз эмасмиз норози».

Яна меҳнат. Юз кунча
Тер тўкдилар беармон.
Ёзги ҳайкал битгунча
Қиш келди-ку қаҳратон...

Ким билсин бу чархпалак
Айланарди неча йил —
Қишда — ёзлик бўз яхтак,
Ёзда — қишлик шамоийл.

Лекин Матмуса бир кун
Ишни шартга қилди ҳал.
Деди: тўрт фасл учун
Қуринглар тўртга ҳайкал!

Халқ унга айтди олқиш
Тўртта ҳайкал қурамиз!
Баҳору ёз, кузу қиш
Алмаштириб турамиз!

Бу воқеа юз берган
Жуда олис замонда.
Энди эл ақли теран
Донишқишлоқ томонда.

Суриштира агарда
Халқ юз фоиз саводлик.
Олимлари шаҳарда
Қилаётир устодлик.

Бориб кўрдим яқинда
Матмуса соғ юрипти.
Энди ёзу қиш унда
Битта ҳайкал турипти.

Эслаб ўтган у ишни
Ҳангомалар қилишар.
Ҳайкал — тош,
Ёзу қишни
Фарқ қилмайди, билишар.

Лек эҳтиёт ҳар ҳолда
Зарар қилмас ҳеч қачон.
Қиш келганда ҳайкалга
Ёпиб қўйишар чопон.

МАТМУСАНИНГ ЭШАК СОТГАНИ

Матмусанинг эшаги
Айниб қолди дафъатан.
Яқинлашиб бўлмайди
На олддан, на орқадан.

Қўшқават арқонни ҳам
Узар бўлди хароми.
Ҳанграганда оламини
Бузар бўлди хароми.

Миниб бўлмас устига,
Копток қилиб отади.
Бўлди энди. Матмуса
Эшагини сотади.

Лекин қадимдан қолган
Бозордаги қоида:
Нима сотсанг, айбини
Айтиш керак жойида.

Ҳеч кимса Матмусадек
Қийин ҳолга қолмайди.
Баччағарнинг айбини
Айтсанг, биров олмайди.

Айтмасанг — яна гуноҳ!
Матмуса кўп ўйлади.
Ўйлаб-ўйлаб бозорда
Шундай дея сўйлади:

«Эшагим — арзон эшак,
Келаберсин харидор.

Ўзи эшак бўлса ҳам
Ўнта отнинг кучи бор.

Эшагим полвон эшак,
Кўп хушнафас эшагим.
Айби бўлса, биргина,
Одам эмас эшагим».

Бозор аҳли кулади:
Шунақа ҳам бўларми?
Эшак ахир эшак-да,
Эшак одам бўларми?

Бошқа айби бўлмаса,
Бундай улов қайда бор?
Эшакни олиб кетди
Арзонга бир харидор.

Қутулдим деб азобдан
Шукур айтди Матмуса,
Пулни ҳамёнга солиб,
Уйга қайтди Матмуса.

Қайтди-ю қотди хайрон
Ҳолат — худди кечаги.
Оғилда боғлиқ турар
Пишқирганча эшаги.

Афтодахол харидор
Йиғлаб турар қошида,
Қўли, оёғи майиб,
Тўртта ғурра бошида.

Матмусага дер: «Инсон!
Имонингдан қайтдингми?
Эшак сотдинг, тепади,
Тишлайди, деб айтдингми?»

Эшак эмас, тўнғиз-ку,
Бу махлуқинг мени ер.
Сенда бошқа гапим йўқ,
Эшакни ол, пулни бер».

Матмуса жавоб айтар:
— Сенга эшак сотганман.
Ҳушёр бўл, деб тайинлаб
Одаммас, деб айтганман.

Энди қолма йўлингдан,
Мен билан гап талашма,
Арзон деб бир адашдинг,
Бошқа сира адашма.

Дўстлар!
Сиз ҳам Матмуса
Ҳикматин унутманглар.
Эшаклардан ҳеч қачон
Одамийлик кутманглар.

МАТМУСАНИНГ БОҒИ

Доно бўлиб Матмуса
Эл кўнглини чоғ қилди.
Донишқишлоқ четидан
Қўриқ очиб боғ қилди.

Боғ мевага кирганда
Йиғин бўлди каттакон.
Матмусага ўқилди
Минг олқишу шараф-шон.

Қишлоқ учун боғнинг ҳам
Даркорлиги билинди.
Матмусага шу кундан
Маош тайин қилинди.

Боғ бор, боғбон бор, энди
Бир раҳбар ҳам керакдир.
Иш кўрган бир улуғ зот
Тайинланди директор.

Боғ бор, боғбон бор, мана
Раҳбарлик бор, иш катта.
Секретарсиз, шофёрсиз
Бошлиқ бўлмас албатта.

Бошлиқ бўлмас албатта
Бир жуфт ўринбосарсиз.
Тўртта завга саккизта
Ёрдамчи ҳам зарарсиз.

Чўт қоқишга ўн киши,
Пул санашга қирқ одам.
Ярим қишлоқ — зампомпом,
Ярим қишлоқ — помзамзам.

Бир йил ўтгач донолар
Боғни тафтиш қилдилар.
Ўргандилар, ҳамма иш
Жойида деб билдилар.

Фақат штат қисқартиш
Заруратга ўхшади.
Буйруқ бўлди, Матмуса
Боғбон ишдан бўшади.

Эй сиз, дўстлар, борсангиз
Бизнинг Донишқишлоққа —
Қўниб ўтинг фаройиб,
Боғбони йўқ у боққа.

Ўзингиз бир ҳисобланг
Ходим кўпми, қумурсқа...
Кириб олинг сиз ҳам бир
Телефонлик юмушга.

1976 — 1991

* * *

Ғунча очилишин зор кутиб, саҳар —
Булбул кўзларини уйқу оларкан.
Ошиқ ёр васлига интилиб йиллар,
Етганда тили лол бўлиб қоларкан.

Дафъатан чиққанда тийра гўшадан,
Нурга ожиз экан одамзод кўзи.
Ўша булбул — менман, ошиқ — ўшаман,
Мен кўзи қамашган инсоннинг ўзи...

1991

**ШУКУРКИМ, КЕЛДИ
ИСТИҚЛОЛ**

Агарчи исмим Эркин.

Эрки йўқ, банди кишан бўлдим,
Кўзим боғлик, дилим доғлик,
Тилим йўқ, бесухан бўлдим.

Кўриб хайратга тушди

Бу жаҳон ҳоли паришоним,
Бамисли анкабут сўрган —
Чибин, пажмурда тан бўлдим.

Муаззам Сайхуну, Жайхун —

Лабида ташна лаб қолдим,
Кийинтирдим жаҳонни,
Жисми урён, бекафан бўлдим.

Чекибдур Бобуру Фуркат

Ватан ҳажрида афғонлар,
Мен эрсам, ваҳ, не ғурбатким,
Ватанда беватан бўлдим.

Олисда, оҳ, диёрим, деб

Соғинган, эй ватандошим,
Дема сен ўзни бебахт,
Бахти йўқ аслида ман бўлдим.

Шукурким, келди истиқлол,

Умидим рост қил, Оллоҳим,

Ки, шояд беқафас булбул
Каби соҳиб чаман бўлдим.

Ишончим бор, Ватан, бир кун
Келар чин нурли давронинг,
Дегайман шунда чин Эркин,
Чин инсон қайтадан бўлдим.

1991

ТУРКИСТОН БИР, ВАТАН БИР

Қадим она бу тупрок
Туркистон бир, ватан бир.
Бизга жондан азизрок
Туркистон бир, ватан бир.

Ал-Беруний ёди бор,
Яссавий фарёди бор,
Қошғарий ижоди бор,
Туркистон бир, ватан бир.

Тангритоғ — шамоили,
Жайхун, Талас ва Или —
Боболарим манзили —
Туркистон бир, ватан бир.

Форобий чолғусида,
Навоий орзусида,
Шоҳ Бобур қайғусида
Туркистон бир, ватан бир.

Темур бобом туғида,
Шермухаммад руҳида,
Истиклол шукуҳида
Туркистон бир, ватан бир.

Тожик — юксак Помирим,
Туркман — туташ томирим,
Қирғиз, қозоқ — бовурим —
Туркистон бир, ватан бир.

Мустафо Чўқай жони,
Чўлпоннинг шаҳид қони,
Қодирийнинг армони —
Туркистон бир, ватан бир.

Ёвлар пора қилган тан,
Хомталаш бўлган ватан.
Ох, бўлурми қайтадан
Туркистон бир, ватан бир.

Она ерга қулоқ тут,
Нидалар бўлмас унут.
Рухлар айтар: она юрт
Туркистон бир, ватан бир.

1992

ЎЛКАМДА БАҲОР

Далалар уйғонди, бойчечак унди,
Заминдан қор кетди, кўнгилдан ғубор.
Ярқ этган толедай куёш кўринди,
Ўлкамда баҳордир, ўлкамда баҳор.

Қиш узоқ чўзилди, шукур, ўтди-я,
Боқийдек туюлган музлар кетди-я,
Ивишиқ кунларнинг куни битди-я,
Ўлкамда баҳордир, ўлкамда баҳор.

Баҳорда ёшликнинг тотли бўйи бор,
Баҳор эрк сингари ёруғ ва зангор.
Ёш юртим баҳордек бўлсин беғубор,
Ўлкамда баҳордир, ўлкамда баҳор.

Баҳорнинг баҳордек феъллари бордир,
Момоқалдироғи, селлари бордир.
Гоҳ сарин, гоҳ аччиқ еллари бордир,
Чунки у баҳордир, ўлкамда баҳор.

Майли-да, хуш келди, бут келди кўклам,
Тўкинлик, барака кут, келди кўклам,
Иншооллоҳ, дейлик — қут келди кўклам,
Ўлкамда баҳордир, ўлкамда баҳор.

1992

ВАТАН ҚАДРИ

Чашма қошида тиниқ сув
Қадрини билмас киши,
Сайр этиб гулшанда гулни
Кўзига илмас киши.
Вах, бу не ғафлатки инсон —
Кўксида тутмиш ватан,
Ким ватан ичра ватаннинг
Шукрини қилмас киши.
Юрт недир, юрт доғи недир,
Юртдан айрилган билар,
Англагувчи юрт фироқин
Юртда топилмас киши.
Эй, ватандошим, эшит
Бобуру Фурқат ноласин,
Бесабаб андуҳ тиғида
Бағрини тилмас киши,
Билма, фарзандим, ватан ҳажрини,
Лек қадрини бил —
Ким ватан қадрини билмас,
Англа, комилмас киши.

1992

* * *

Ватан, то танда жоним бор,
Сенингдирман, сенингдирман,
Таним хок ўлса ҳам сен ёр,
Сенингдирман, сенингдирман.

Жаҳон кенгдир, фалак кенгдир,
Юрак кенгдир, чу сен борсан,
Сенингсиз икки дунё тор,
Сенингдирман, сенингдирман.

Менга бегона элларда насиб гар
Ўлса юз роҳат
Чекай бағрингда минг озор,
Сенингдирман, сенингдирман.

Агар шодликларинг оздир,
Менингдирсан, менингдирсан,
Магарким фамларим бисёр,
Сенингдирман, сенингдирман

Бугун бор, эрта йўқ жисмим,
Валек руҳим учун мангу
Сенинг мангулигинг даркор,
Сенингдирман, сенингдирман.

Сенинг ишқинг билан ёндим,
Кетар жонимда бу оташ,
Сенингдирман, яна такрор,
Сенингдирман, сенингдирман.

1992

ҲОЖИ ОТА МАРФИЛОНИЙ СЎЗИ

Етмиш йиллик умрим ўтди хорижда
Юздан ошган Ҳожи отанг бўламан.
Ўлолмадим Истанбулда, Парижда,
Она юртдан айру қандоқ ўламан?

Қандоқ кетай ватанимни кўрмай хур,
Илҳақликдан зўр дунёда ҳеч дард йўқ.
Мана, етдим муродимга, минг шукур,
Энди, болам, ўладиган номард йўқ.

1993

ЁШ ШОИРГА

Тилай ғайрат сенга, ёш шоир укам,
Фазлу ҳикмат сенга, ёш шоир укам.
Биз ҳам куйлаб ўтдик имконлар қадар,
Энди навбат сенга, ёш шоир укам.

Мустақил ҳур маъво сенингдир, сенинг,
Озод, эмин садо сенингдир, сенинг.
Биз шивирлаб айтган туйғуни энди
Куйлаш ошкоро сенингдир, сенинг.

Нафосат юртига посбон бўл, ўғлон,
Тили шамшир, кўкси қалқон бўл, ўғлон.
Аввало шоир бўл, ундан ҳам аввал
Шу юртга ўғлон бўл, ўғлон бўл, ўғлон.

1993

ДЕМАНГ, ШОИР ТИНИБ КЕТДИ

Деманг, шоир тиниб кетди,
Сиёсатга иниб кетди.

Ва ё айтмангки, мўрт толдек,
Шамолларда синиб кетди.

Сиз, эй лутф баҳрида ғаввос,
У сизни соғиниб кетди.

Деманг, шоир жимиб кетди,
Ғазал ёзмай тиниб кетди.

Тиниб кетса, билингизки,
Ёғоч отга миниб кетди.

1996

КЕКСАЛИК ГАШТИ

Қарилик гаштини мақташдан кўра,
Мухбир болам, уни бизлардан сўра.
Мана, биз бу гаштни сураётирмиз,
Эрталаб инқиллаб тураётирмиз,
Оғриқдан қақшаган белимиз силаб,
Кавушимиз судраб, чунон имиллаб,
Белимиз чангаллаб юраётирмиз,
Қарилик гаштини сураётирмиз.

Билакдан куч кетган, кўздан эса нур,
Пашшамизни зўрға кўраётирмиз.
Бир маҳал оқ уриб қилардик хузур,
Энди валокардин ураётирмиз.
Келар ичимиздан хўрсиниқ чуқур.
Асқар тоғ эдик-ку, нураётирмиз.
Кўнамиз, не илож, шунга ҳам шукур,
Ҳарқалай кўз тирик, кўраётирмиз,
Қарилик гаштини сураётирмиз.

Қариликни ҳавас қилмагин, болам,
Ёмон кўринади кўзингга олам.
Қариганда ачиб қоларкан одам,
Баъзан бобов бўлиб ҳураётирмиз,
Қарилик гаштини сураётирмиз.

Қарилик гашт эмас, юлғунли дашт ул,
Қарилик тикандир, ёшлик эса гул,
Ёшликка не етсин, у ўзи маъқул,
Ёшлик хазинадир, қарилик — бир пул.
Йигитларга айтар насихатим шул:

Ёш ёшликда ёшлик гаштини сурсин,
Кексалик ҳам келар, уни ҳам кўрсин,
Ҳозирча қаришга шошмасдан турсин —

Белангиси қурсин, йўтали қурсин.
Агар маъқул бўлса фахрий деган ном
Барча нишонимиз олиб, бир оқшом
Ёшлигини бизга қарз бериб турсин.
Қарилик гаштини мақташдан кўра,
Мухбир болам, уни бизлардан сўра.

1996

ШАХМАТ УСТИДА АЙТИЛГАН ШЕЪР

Мен эркак ўрнида туришим керак,
Ё хотин измига юришим керак.

Хотиннинг, тўй, лозим омадаси кўп,
Ха, деса лаббай, деб туришим керак.

Ха, деса лаббай, деб туришим учун,
Уйимда пул завод қуришим керак.

Уйимда пул завод қураолмасам,
Энг катта банкани уришим керак.

Энг катта банка ҳам қўлдан келмаса,
Ха, деса шалвираб туришим керак.

Шалвираб турувчи эркак бўлгандан
Йўқ бўлиб дунёдан, қуришим керак.

Дунёдан йўқ бўлиб кетмаслик учун
Мен эркак ўрнида туришим керак.

Яъни эркакларнинг ишини қилиб,
Мазза қилиб шахмат суришим керак.

1996

КУЗАТИШ

Маъсум кўзларингда севинч бир олам,
Мурфак кўнглинг ичра дунё хаяжон.
Бугун кўймоқдасан мактабга кадам,
Мустақил юртимга тенгдош болажон.

Отанг фурурланар, онанг билмас тин,
Бувинг бўйларингдан юз бор айланди.
Янги ҳаёт сенга муборак бўлсин,
Озод ватанимнинг озод фарзанди.

Биринчи сентябрь, биринчи наҳор,
Биринчи кўнғироқ, биринчи таълим.
Осмонинг беғубор, дилинг беғубор,
Бахтли кун дунёга келган асалим.

Сени кузатаркан, ойижон эмас,
Фаришталар сочинг тараб турибди.
Хаёлимда шу бир хонадон эмас,
Олам йўлларингга қараб турибди.

Ойдин истиқболинг, иқболинг билан
Кўнглимнинг энг ширин хаёлидирсан.
Ниҳолсан, эртанги камолинг билан
Умидлар юртининг тимсолидирсан.

Кўнглим тўла сенга хавас ва зиё,
Ўзинг ўз, сўзинг сўз, мутелик абас.
Ўзга тил, бегона маслағу маъво
Энди сенга азиз, муқаррам эмас.

Хур мамлакат сенинг, хур юрак сенинг,
Буюк тарих сенинг, сенинг замонанг.
Инқилоб зурёди эмас ватанинг,
Куллуқдан бошланмас миллий таронанг.

Шукур, шундоқ кунга етказди тақдир,
Ёруғ пешонангдан, кел, битта ўпай.
Юксакларни кўзла, қарчиғай ахир
Полопон бўлса ҳам зоти қарчиғай.

1998

ТОШКЕНТ ДАРБОЗАСИ

Менинг юртим бугун энди
Жаҳон бирлан туташгандир,
Туташ тақдир, туташ рухдир,
Туташ жондир, туташ қондир.
Недир хат порлагувчи
Пойтахт дарбозаси узра,
Бу юртга хуш келибсиз,
Марҳабо, «Welcome to Tashkent»дир.

1997

БОҶИЙ ХОТИРА

Ўйлайман, очилса ҳар йил навбахор
Мовий кенгликларда алвон лолалар,
Булар лола эмас, ёт элларда зор
Лолага айланган аскар болалар.

Ўйлайман, офтоб уйғониб сахар,
Кунчиқар уфқига тикканда ялов,
Бу гулгун шафакмас, осмонга қадар
Бевалар оҳидан туташган олов.

Ўйлайман, ҳар кеч шамс етса заволга,
Борлиқнинг тугамас мотами ростдир.
Тун эмас, оналар эғнида қолган
То маҳшар ечилмас қора либосдир.

Юр, болам, Майдонга борайлик бугун,
Қўлингда дона гул яноғингдек ол.
Бу гул сенинг бахтинг, шод кулгинг учун
Фидо бўлган бобонг қалбига тимсол.

Йўқ, сен ўзинг гулсан, ватанинг — чаман,
Улғай, асл зотинг унутма сира.
Билки, кадр билмак аслида — ватан,
Ватанинг маъноси боқий хотира.

1998

* * *

Сиз менинг осмоним, моҳитобимсиз,
Моҳитобим эмас, офтобимсиз,
Ишончим, қувончим, юпанчим, яна
Соғинчим, ўкинчим, изтиробимсиз.

Сиз менинг қалбимсиз, қалбимдаги шеър,
Битмоқ орзу қилган бош китобимсиз.
Севгим, умрим, яна умрим давоми,
Бахтим, роҳатимсиз ва азобимсиз.

Сиздан шодлик кўриб кўзларимда нур,
Алам чексам майли, шунга ҳам шукур,
Бу дардли дунёда яхшики борсиз,
Борлигингиз учун сизга ташаккур.

1998

ТАЙЁРАДА

Парвоз чоғи тайёранинг дилбар келини
Кўк тоқини бизга тахти Сулаймон қилди.
Лекин эълон ўқиганда ўзбек тилини
Давлат тили бўлганига пушаймон қилди.

1998

16 ФЕВРАЛЬ 1999 ЙИЛ

Бу дунёда яхши, ёмон кунлар кўрдим,
Ўкинчим йўқ, майли, йиллар қаддим эгсин.
Мен ҳамон бир аскарингман, она юртим,
Сен томонга отилган ўқ менга тегсин.

Ҳали комил атолмасман маконимни,
Бекам одил санолмасман замонимни.
Лек киприкда сақлайман бу давронимни,
Бу давронга отилган ўқ менга тегсин.

Юртим, олис йўлга чиққан карвонинг бор,
Карвонингга посбон уйғоқ сарбонинг бор,
Эл дардида ҳаловатсиз ўғлонинг бор,
Шу инсонга отилган ўқ менга тегсин.

Тонг нурисан, ватан, қалбим осмонида,
Эркинг азал аждодларнинг армонида,
Меҳринг абад авлодларнинг имонида,
Шу имонга отилган ўқ менга тегсин.

1999

ШЕЪР ЁЗГАНДА

Озод Шарафиддиновга

Шеър ёзганда юрак сўзидан
Бошқа сўзни уққан эмасман.
Нозирларнинг қаттол кўзидан,
Ғазабидан қўрққан эмасман

Фақат шеърим ростмона тиниб
Етилмаса, хом чиқса бехос,
Устоз Озод Шарафиддинов
Қовоғидан қўрққанман, холос.

2000

ЁЛҒОН ҲАҚИДА

Гар ҳаким ўсалга тасалло бергай,
Сўзи ёлғон бўлса, Оллоҳ кечиргай.
Айрилган дўстларни ковуштирган зот
Алдаса, тадбири гуноҳдан озод.
Хунук хотинингга айт, юзинг — офтоб,
Бу асли ёлғонмас, гуноҳмас, савоб.
Росту ёлғонларнинг ҳисоби бордир,
У дунё, бу дунё жавоби бордир.
Ўлғончи оламда гуноҳимиз кўп,
Кечирувчи танҳо парвардигордир.
Жаҳонда ёлғон бор лекин энг ёмон —
Элни жаҳолатга бошлаган ёлғон.
У халқ юрагига отилган ўқдир,
Унга икки олам мағфират йўқдир.

2000

КИЧКИНА КАТТАЛАР

Мартаба берганда феъл хам берса кенг,
Адлу мурувватдан қилмаса жудо.
Даргоҳи катталар бор бўлсин, лекин
Кичик катталардан асрасин худо.

Сен бирор эшикка бош уриб борсанг,
Юз бор ҳақ бўлсанг-да битмаса ишинг,
Билки, кўкси ичра қалб эмас, харсанг,
Кичкина каттадир учраган кишинг.

Сен олим бўлсангу ихтиро билан
Лол қилгудек бўлсанг агар дунёни,
Сенга йўл очгунча бир имзо билан
Кичкина каттанинг узилар жони.

Тадбиркор бўлсангу эл нафи учун
Бир тадбир ўйласанг, изласанг чора,
Улар топар албат ечилмас тугун,
Суягинг қолгунча қилар овора.

Аскар қасам ичар бўлмоққа фидо,
Табиб қасам ичар бахш этмоққа жон.
Кичкина катталар онт ичар аммо
«Фалон бўлай, сени қилмасам сарсон».

Чинор бўлсанг, улар кемиргувчи қурт,
Пўлат бўлсанг улар емиргувчи занг.
Эй тангрим, эл унмас, қад кўтармас юрт
Кичик катталарга инсоф бермасанг.

Ҳеч кимса бўлмаган дунёга устун,
Уқбога зар олиб кетмаган одам.
Каттаю кичикнинг бошида бор кун
Келар, ахир кичик катталарга ҳам.

Мен шеър айтдим, холос, не ҳам қилай ман,
Не илож, изтироб жонга ўт қалар.
Фақат кўнглингизга имон тилайман,
Диёнат тилайман, кичик катталар.

2000

БИР НИҲОЛ

Юртошим, боғингга бир ниҳол қада,
Бу ниҳол номини Яхшилик ата.

Ниҳолинг ёнига бир гул экиб қўй,
У гулнинг исмини Гўзаллик деб қўй.

Гулу ниҳолингга бахш этиб ҳаёт,
Сув бер ва бу сувга Меҳр деб қўй от.

Сендан фарзандингга боғ қолсин, эй дўст,
Боғинг Ватан деган ном олсин, эй дўст.

2000

ЎЛМАС ЭДИ БАЛКИ ОДАМЗОД

Ўлмас эди балки одамзод,
Бўлар эди дунёга устун.
Аҳли бўлса жаҳлидан зиёд,
Сабри бўлса нафсидан устун.

Ажал дея аталувчи чоҳ –
Ичра зинҳор тушмасди одам,
Бўлса эди озгина огоҳ,
Ўйлабгина қўйсайди қадам.

Иш ўлдирмас, ишқал ўлдирар,
Жон заволи юз ёшмас, кўз ёш,
Инсон нега дунёдан кетар
Қувлаб унга отмасалар тош?!

Таҳқир захру ханжар ила тенг,
Тухмат ортиқ ўқдан ва дордан.
Инсон ўлмас бири бирининг
Ўлишига бермаса ёрдам.

Инсон ўлмас ўлдирмаса ҳам,
Макон қилмас қаро турбатни
Кўрса агар тиригида ҳам
Ўлганида топган ҳурматни.

Олам тўла фитна, адоват,
Мангу қолиб нетар одамзод?
Бир кун чарчаб, излаб фароғат
Тинч дунёга кетар одамзод.

2004

ЙЎЛ ТАДОРИГИ

Ёшлигингда яхшидир йўл,
Юрт кезиш, олам кўриш,
Кексалик келгач насибинг
Йўлга боқиб ўлтириш.
Энди манзил ҳеч харита –
Ичра номи йўқ диёр,
Кексалик – ул мамлакатга
Йўл тадоригин кўриш.

2004

ДУНЁГА САВОЛ

Дунё, сенинг бизга мунис
маъволигинг қани?
Ёруғ кунинг камдир,
ёруғ дунёлигинг қани?
Оқилга ҳам, жоҳилга зар –
берган ўзинг эсанг,
Парвардигор, одилликда
танҳолигинг қани?

* * *

Адоватдан сира келмаган бойлик,
Ҳосил гадолигу куллик бўлади.
Лой отишган ёвлар икков ҳам лойлик,
Гул беришган дўстлар гуллик бўлади.

2005

КЕКСАЛИК ИЛТИЖОСИ

Беш маҳал дуога қўл очади чол:
– Оллоҳим, оз оғриқ, осон ўлим бер.
Ақрабо жонига тегмай жоним ол,
Йўлга қаратмасдан сўнгги йўлим бер.

2005

ҲАЗРАТ ХИЗР ВА ЗАМОН АЁЛИ

(ҳазил)

Бу эртак эмас ё шоир хаёли,
Ҳангома ҳам эмас суҳбат қизирга.
Шу кунларда бизнинг замон аёли
Учради ногаҳон ҳазрат Хизрга.

Ул Алайҳиссалом одатга кўра
Тила тилагингни, деб қилди хитоб,
Хизрман, хоҳлаган нарсангни сўра,
Муҳайё қилурман борини шитоб.

Эртак ҳақиқатга айланган даврон,
Ҳайратни унутган бизнинг аёллар.
Айниқса уларга хуш келар ҳар он
Тила тилагингни, деб турса чоллар.

Жувон лол қолмади, арз қила кетди,
Рўйхат айта кетди беҳаду поён.
Ҳазрат чарчаб ўлар ҳолатга етди,
Хизр бўлганидан юз минг пушаймон.

Шўрлик кўкка қараб ҳасратда, доғда,
Деди: ишингни ол, ё парвардигор.
Йўқ эса, эй тангрим, ёруғ дунёда
Мени аёлларга дуч қилма зинҳор.

2006

ДАНГАСАЛАР

Гайратлилар елиб-югуриб,
Меҳнат билан мудом овора.
Дангасалар эса ўй суриб,
Ўтиш учун излашар чора.

Ишчан азал тинмай ер чопган,
Ўғир туйган, совурган сомон.
Ялқов ўйлаб чархпалак топган,
Ижод қилган шамол тегирмон.

Парвоз этсам юксак самода
Замонавий лайнерда букун,
Раҳмат дейман ёруғ дунёда
Дангасалар борлиги учун.

Ўўқса юрар эдик ҳойнахой
Ҳануз яёв чангитиб тупроқ.
Хўб юртим бор, хаёлкашга бой,
Ишчанидан ўйчани кўпроқ.

Рост айтсам, бу менинг ҳам дардим,
Холимасман бу касалликдан.
Гайрат қилсам бир касб топардим,
Шоир бўлдим дангасаликдан.

Бизлар шундок,
Бизда йўқ ихлос
Дабдабаю асъасаларга.
Ишланг, бизни тинч қўйинг холос,
Тегақўрманг дангасаларга.

2006

НЕГА ЯПОН ЮЗ ЙИЛ ЯШАР...

Нега япон юз йил яшару
Ўзбек бунча ёшга бормайди?
Чунки япон биздек қоронғу
Саҳар туриб ошга бормайди.

Таъзияда эл кўзи учун
Минг кишилиқ зиёфат қурмас.
Ҳайити йўқ, бел боғлаб уч кун
Шамдай қотиб кўчада турмас.

Гарчи биздан юз бор фаровон,
Гарчи биздан юз қарра тўқдир.
Тўй харжида юзта бой япон
Бир қамбағал ўзбекча йўқдир.

Бу сўзимни японга айтсам
Деди баттар қисиб кўзини:
– Япон бундоқ яшолмас ҳеч ҳам,
Харакири қилар ўзини.

2006

ДОНИШМАНД ВА ЖОҲИЛ

- Мен яхшилик қилдим-ку сенга,
Нега урдинг, недир гуноҳим?
- Сендаги бу қимматни нега
Бергани йўқ менга Оллоҳим?

2006

СЕН УЧУН

Мен хаётда бор эканман,
Ўйласам, сен бор учун,
Кўксим ичра қалб урар
Тун-кун ўзингга зор учун.
Жонга чун сенсан тириклик,
Жон фидо бўлсин сенга,
То жаҳонда бор эканман,
Борлигим сен ёр учун.

2006

МУНДАРИЖА

Қалб сарҳисоби	3
Тонг лавҳаси	4
Камтарлик ҳақида	5
«Қаро кошинг...»	6
Севги	7
Пўлат	8
«То тирикдирки табиат...»	9
Шоир умри	10
Теранлик	11
Самарқанд кечаси	12
«Ой фонусин кўтарди осмон...»	13
Кимни этмас бу кўнгил шайдо	14
Асаблар	15
Чумоли	16
Азгануш	17
Фузулий ҳайкали қошида	19
Хотира	22
Тўртлик	23
Бир томчи ёш	24
Бош тебратар соат кафгири... ..	25
«Болаларни шайтонлардан кўркитмангиз...»	26
Садоқат	27
Куй авжида узилмасин тор	28
Юлдуз	29
Шеър ва шахмат	30
Кеча ва кундуз	32
Учи тугук дастрўмол	33
Дебоча	35
Тун билан йиғлабди булбул... ..	36
Барча шодлик сенга бўлсин	37
Ғунча	39
Сурма	41
Лола сайли	42
Йўқ эмиш орзуда айб... ..	43
Кимда иктидор йўқдир... ..	44

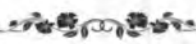

Сенга бахтдан тахт тиларман	45
Хаёл.....	46
Уйғотмагил	48
Узум	49
Дўст билан обод уйинг	51
Рашким	53
Дуторим тори иккидур... ..	54
Севгини тортиб бўлурму... ..	56
Ойнинг ўн беши қоронғу	57
Сайр	58
Севги	60
Гуллар базми.....	61
Бир гўзалким	63
Ўртада бегона йўк.....	65
Ўзбегим.....	66
«Баҳор...»	70
Шоир қалби	71
Тасаввур.....	72
Кўнғиротда айтилган алёр.....	73
Кардиограмма	74
Қорхат	77
Ҳозирги ёшлар	81
Ўзбекистон	86
«Эй мен билган, билмаган дунё...»	91
Тирик сайёралар.....	92
Бизлар ишляяпмиз.....	94
Ота тилаги	101
Истак	103
Ота тилим ўлмайди	104
Тилак.....	107
Бонг уринг	108
Ёлғизлик истаги.....	113
«Оқсокол»	115
Армон	119
Уч байт.....	120
Арслон ўргатувчи.....	121
Алишер Навоий кемаси.....	125

«Замин отли бир Сайёрани...»	126
Сирдарё ўлани.....	127
Шоирлик	128
«Совук чордоқларда кувфинди, шумшук»	129
Қалб шундай уммонки... ..	130
Тушлик танаффус.....	131
Девона ҳақгўй	137
Дорилфунунга.....	138
Абадият ҳақида ривоят («Рухлар исёни»дан).....	140
Жаҳолат тўғрисида ривоят («Рухлар исёни»дан) ...	146
Инсон.....	155
Бир қадам	159
Фурсатинг	161
Навой ғазалига мухаммас	162
Ўзимга савол.....	164
Яхшидир аччиқ ҳақиқат.....	165
Ажаб эрмас	166
Ватан истаги.....	168
Ҳижрон қушлари.....	170
Қилурман тавбалар	171
Кечир, ё раб!	173
Керак бўлса.....	175
Шеърият.....	177
Турк гўзали.....	179
Севги келса	180
Сир айтар гунчага гунча... ..	181
Биз англамаган жаҳон экан ишқ.....	182
Менда бир ишқ ичра ғам... ..	183
Жумадан қолган одам.....	184
Эски ҳаммом, эски тос	190
Уятчанлик	195
«Амалдорлар талашиб ўрин...»	197
Қисмат	198
Шоҳлар орзуси.....	199
Шум бола	200
Бизлар арра тортмоқдамиз	202
Оғриқли саволлар.....	203

Бу замон ғазали	205
Туш.....	206
Савағич	207
Халқ ноибларига.....	211
Ильза хоним.....	213
Изтироб.....	216
Раис ва шоир	217
Узоққа бормадик андиша билан... ..	218
Юрагингда макон тутган кул	219
Тушунган одам	220
Қитъа	221
«Қизим, бахтли кунда дунёга келиб...»	222
Қумурсқалар жанги.....	223
Ёмоннинг сўзи	227
Соф ҳавонинг фойдаси	229
Бу қўхна ҳасрат.....	231
Мажлис қилинг	232
Донишқишлоқ латифалари.....	235
«Гунча очилишин»	275
Шукурким, келди истиқлол.....	276
Туркистон бир, ватан бир	278
Ўлкамда баҳор	280
Ватан кадри	281
Ўзбекистон боғларига қайтиб келди булбуллар	282
«Ватан, то танда жоним бор»	283
Ҳожи ота Марғилоний сўзи	284
Ёш шоирга	285
Деманг, шоир тиниб кетди.....	286
Кексалик гашти	287
Шахмат устида айтилган шеър.....	289
Кузатиш	290
Тошкент дарбозаси.....	292
Бокий хотира	293
«Сиз менинг осмоним».....	294
Тайёрада.....	295
16 февраль 1999 йил	296
Шеър ёзганда	297

Ёлғон хақида.....	298
Кичкина катталар	299
Бир ниҳол.....	301
Ўлмас эди балки одамзот.....	302
Йўл тадориғи	303
Дунёга савол	304
«Адоватдан сира келмаган бойлик»	305
Кексалик илтижоси.....	306
Ҳазрат Хизр ва замон аёли	307
Дангасалар	308
Нега япон юз йил яшар	310
Донишманд ва жоҳил	311
Сен учун.....	312

Адабий-бадиий нашр

ЭРКИН ВОҲИДОВ

ИНСОН

Мухаррир Л. Игамова

Рассом-дизайнер Б. Зуфаров

Техник мухаррир Л. Хижова

Кичик мухаррир Д. Холматова

Мусаххих Ж. Караматов

Компьютерда саҳифаловчи Н. Аҳмедова

Наشريёт лицензияси АІ №158. 14.08.2009.

Босишга 2015 йил 24 февралда рухсат этилди.

Бичими 80x100^{1/32}. Офсет қоғози. «Peterburg» гарнитурасида
офсет усулида босилди. Шартли босма табоғи 14,8.

Нашр табоғи 9,98. Адади 3000 нусха. Буюртма №15-41

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг

«O'zbekiston» нашриёт-матбаа ижодий уйи.

100129, Тошкент. Навоий кўчаси, 30.

Телефон: (371) 244-87-55, 244-87-20

Факс: (371) 244-37-81, 244-38-10.

e-mail: uzbekistan@iptd-uzbekistan.uz

www.iptd-uzbekistan.uz

Воҳидов Э.

**В-88 Инсон / Э. Воҳидов. – Тошкент: «O‘zbekiston»,
2015. – 320 б.**

ISBN 978-9943-28-154-7

**УЎК 821.512.133-1
КБК 84(5Ў)6**